

NOUL LITERATOR

CULTURĂ • ARTĂ • LITERATURĂ

An XV, Nr. 59, septembrie 2025

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA – FILIALA CRAIOVA

NOUL LITERATOR

Revistă trimestrială de cultură

Nr. 59, septembrie 2025

**APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN
ROMÂNIA – FILIALA CRAIOVA**

Asociația Culturală „Noul Literator”

Director fondator: NICOLAE PETRE VRÂNCEANU

Președinte de onoare GHEORGHE DĂNIȘOR

Președinte CONSTANTIN PĂDUREANU

Vicepreședinte ȘTEFAN VLĂDUȚESCU

Secretar GEORGE GEAFIR

CONSILIUL REDACȚIONAL

Aurel Maria Baros

Ștefan Borbely

Florian Copcea

Dan Ionescu

Ioan Lascu

Gelu Negrea

Tudor Nedelcea

Florentin Popescu

REDACTORI ASOCIAȚI

Pr. Theodor Damian

Mihaela Albu

Mihai Antonescu

Marian Barbu

Daniel Corbu

Mihai Firică

Spiridon Popescu

Camelia Zăbavă

REDACȚIA

Constantin Pădureanu - Redactor-șef

Mircea Pospai - Redactor-șef adjunct

Virgil Dumitrescu - Secretar general de redacție

Ion R. Popa - Redactor

George Geafir - Redactor

Ion Dulugeac - Redactor

ADRESA REDACȚIEI

Craiova, Dolj, Str. V. Alecsandri, nr.22

Constantin Pădureanu, Tel.: 0723.172.217

Constantin Pădureanu: constantinpadureanu@yahoo.com

ADMINISTRAȚIA ASOCIAȚIEI:

Florin Danciu, Tel.: 0744.699.152

Ilustrațiile copertelor:

Picturi de Ioana Alexia Alexe

Prezentare grafică & DTP

edituragrafix@gmail.com

Mulțumim susținătorilor revistei NOUL LITERATOR, un proiect cultural craiovean
al Asociației Culturale NOUL LITERATOR Craiova (ACNL).

Opiniile exprimate în materialele publicate aparțin exclusiv autorilor.

© Asociația Culturală „Noul Literator”

Revista poate fi citită pe site-ul www.revistanoulliterator.ro

ISSN 2069-339

Gelu Negrea

RĂZBOIUL – FILOZOFIE A FRICII

După optzeci de ani în care continentul european a cunoscut una dintre cele mai lungi perioade neîntrerupte de pace din istoria sa, în urmă cu trei ani și jumătate, în februarie 2022, Rusia a declanșat în Ucraina așa-numita „operațiune militară specială” în care (aproape) toată lumea a văzut inițial un conflict scurt, care s-a transformat în timp într-un război ce nu se mai sfârșește. Despre acest concept, cel mai celebru dintre presocratici, recunoscutul părinte filozofic al lui Hegel, Heraclit, acela care nu întâmplător așeza ca fundament la temeiul lumii focul, postula în urmă cu circa două mii cinci sute de ani:

„Războiul este părintele tuturor; datorită lui unii apar zei, alții oameni, pe unii îi face sclavi, pe alții liberi”.

Dar ce este războiul dacă nu instrumentalizarea activă a fricii? Pentru că, în fond, ce este agresiunea (genul proxim în interiorul căruia războiul marchează o simplă diferență specifică) dacă nu o formă de exorcizare a fricii de altă agresiune? A vorbi despre război este, așadar, în realitate un mod de a vorbi despre un sentiment uman înfricoșător, despre o paradoxală și eternă formă de psihologie comunitară. Inclusiv mitul christic se fondează conjecural pe frică. Sacrificarea Fiului Omului se produce în numele nevoii de eliminare din corpul social a blasfemiei înspăimântătoare. Iisus Hristos însuși cunoaște frica esențială care este frica morții pe care o echivalează cu părăsirea Sa de către Dumnezeu. *Eli, eli lama sabachtani* reprezintă expresia unei conflictualități ineluctabile. Moartea lui Iisus este, în egală măsură, părăsirea de către Tată, dar și singura posibilitate de a accede în sacra Sa împărăție. Viii nu au acces în lumea celestă. Pentru a deveni compatibili cu ea, oamenii trebuie să fie „părăsiți” de fluxul divin care îi însuflețește.

Dar dacă Dumnezeu le retrage oamenilor darul primar care îi deosebește de celelalte elemente ale creației (pământ, ape, astre...) înseamnă că, prin aceasta, ei revin, în clipa morții, la stadiul de increat, redevin țărâna primordială din care au fost în-ființați (transformați din lucruri în ființe, adică). În această formă, de lut fără de suflet, omul ajunge și să fie judecat. Cu alte cuvinte, pentru faptele săvârșite când era viu, el trebuie să răs-

pundă înveșmântat într-o altă substanțialitate, una care – în momentul judecății – i se va fi retras deja.

Sau, poate, la Judecata de Apoi ajunge doar sufletul, doar duhul său? Deci o formă a omului necunoscută sieși și înzestrată cu calități așijderea necunoscute? Dar sunt ele, aceste calități, identice cu ale omului pământean? Cunoaște duhul, de pildă, durerea, spaima, regretul, disperarea sau alte trăiri prin care omul poate fi pedepsit? În mod normal, ar trebui să le cunoască, fiindcă altfel asimilarea lui cu ființa căreia i se substituie se așează sub un inconturabil semn al întrebării. De ce Iisus resimte moartea ca o părăsire de către Dumnezeu, iar nu ca o șansă de acces în lumea Lui, lângă El? Oare pentru că în cuvintele sale grăiește Fiul Omului, iar nu Fiul lui Dumnezeu? Așa pare. Dar aceasta înseamnă că însuși Hristos cel speriat de moarte este altul decât cel trăitor până atunci. El nu mai este nici Fiul Tatălui, nici Mesia – cu atât mai puțin instanța divină în numele căreia vorbise și cu care ceruse în mod repetat să fie identificat. Iisus știe, în calitate de Fiu al lui Dumnezeu, că va muri ca orice Fiu al Omului, represchimbându-se însă prin moarte în Dumnezeu. Paradoxal însă El nu-și dorește această metamorfoză divină. El vrea să trăiască. Suferind cumplit în continuare, chiar, dar să trăiască. Nu vrea cu nici un preț să moară. Acceptă extincția în ultimă instanță și doar pentru a nu contrazice voința supremă a Tatălui („Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum voiești Tu” – *Matei, 26-52*).

Pe dealul Golgotei, între a fi Dumnezeu și a fi un om viu, Iisus optează dureros pentru a doua ramură a alternativei. Așijderea, pe cruce, Iisus nu-și așteaptă deloc moartea împăcat cu soarta. Dacă până atunci fusese trimisul Domnului pe pământ, înaintea și în clipa morții este doar pământeanul fiu al lui Iosif. Despărțirea Sa de viață este (și) despărțirea de Dumnezeu-ocrotitorul. Cum poate fi definit însă spațiul în care plutește Iisus între implorarea lui Dumnezeu să nu-l dea morții și părăsirea Lui de către Cel de Sus? Nu numai frică, desigur. Dar, în primul rând, frică...

Să privim lucrurile și dintr-o perspectivă oarecum diferită. Foarte puțin diferită, totuși, în pofida aparențelor.

În lumea animalelor, operațiunea denumită marcarea teritoriului se întâlnește relativ frecvent. Un instinct misterios împinge rubedeniile noastre ontologice spre gesturi de delimitare a unui spațiu pe care ele fac tot posibilul să și-l aproprie. N-avem însă de-a face cu ceea ce se cheamă instinctul proprietății – ideea de posesie funciară este ceva prea complex și prea abstract pentru creierul animalier.

Nu înstăpânirea pe un teritoriu reprezintă scopul marcării, nu impulsul de a avea și de a dispune după voință de respectivul teritoriu și de toate câte pot deriva de aici stau la baza gestului topografic al leului și bizonului. Despre altceva este vorba.

În primul rând – și cel mai important –, spațiul marcat devine în scurt timp pentru proaspătul stăpân, un spațiu cunoscut – un perimetru fără secrete, un loc în care surprizele sunt, pas cu pas, eliminate. Și, odată cu ele, incertitudinile de orice natură. Într-o geografie străină și ostilă, cu cât o viețuitoare află și înmagazinează în memorie mai multe date, cu atât numărul de amenințări potențiale se reduce. Într-un continuu schimbător raport de inversă proporționalitate, Cunoscutul dobândește astfel remarcabile virtuți securizante. Animalul acționează din frica fundamentală care însoțește dintotdeauna și mereu tot ce este viu: frica de moarte. Or, în natură, Marele Necunoscut este moartea. Ființele cele mai evolute – oamenii – sunt îngrozite nu de faptul că, într-un moment oarecare, ochii lor se vor închide, iar orice legătură cu lumea se va rupe. Aceeași experiență ei o parcurg liniștiți în fiecare noapte, când se abandonează în brațele lui Morfeu. Nu spaima că, o dată ca niciodată, aceste lucruri se vor întâmpla fundamental altfel, fără ca revenirea la starea de trezire să se mai producă după obicei, adică – recte, că ochii închiși vor rămâne închiși pentru totdeauna, iar relația cu lumea, percepută prin celelalte simțuri, nu se va mai relua vreodată. Nici măcar creierul performant al celei mai evolute ființe de pe planetă nu transformă atunci, în chip direct și pe cale naturală, astfel de judecăți și informații în sentimentul fricii de moarte. Acesta este declanșat și întreținut de enigmatică clipă care succede suprimării funcțiunilor biologice și care se prelungește în eternitate.

Despre ea, despre Marea Trecere dintr-un regn în altul nimeni nu știe nimic. Pentru toți, ea rămâne Necunoscutul Absolut și, de fapt, acest Necunoscut ca o sferă perfectă, intangibilă și fără fisuri generează frica de moarte. E la fel de inconsistent, la fel de lipsit de dimensiuni și calități ca heideggerianul Nimic producător de angoasă, dar mult mai puternic. Neliniștea, teama, apăsarea existențială – toate având sau nu o motivație ponderabilă – sunt, la urma urmei, simple trăiri pasagere. În schimb, moartea, ca echivalent al întâlnirii cu Marele Necunoscut, este definitivă și ireversibilă. Definitivă tocmai pentru că este ireversibilă și pentru că, în plus, se refuză oricărei posibilități de cunoaștere și înțelegere. Orice primejdie, orice amenințare, orice agresiune lasă deschisă șansa confruntării și speranța victoriei. Cu Necunoscutul

însă nu te poți lupta pentru că el este nebulos și inefabil, compact și nepredictibil, subtil și impetrabil, iar prin toate acestea înspăimântător și sinonim cu disoluția în neant.

Frica de moarte începe cu primul pas al îndepărtării de perimetrul cunoscut – lucru în egală măsură valabil pentru oameni și pentru animale. Teritoriul marcat de felurite jivine implică obligația lui cunoaștere (prezentă sau, măcar, viitoare), iar apărarea sa de invazii externe constituie instinctuala reacție de respingere a diverselor forme de imixtiune în viața turmei a Necunoscutului – numele presimțit al morții implacabile.

Legat de toate acestea și în lumina lor, mi s-ar părea firească regândirea rațiunilor în virtutea cărora proprietatea funciară a evoluat de la simpla marcarea a teritoriului la conceptualizarea în sintagme atingătoare la divinitate de genul sacra proprietate, căreia i se adaugă, de regulă – ca o calitate intrinsecă și subînțeleasă – inviolabilitatea. Și sacralitatea, și inviolabilitatea proprietății sunt banale forme de apărare în fața unor amenințări – potențiale ori efective: revendicări, transferuri, schimbări de stăpân, sciziparități, comasări etc.

Forma de apropiere care descinde în modul cel mai direct din marcarea de odinioară a teritoriului se cheamă, în timpurile moderne, cadastrare, iar atunci când proprietarul nu mai este un individ, ci un stat (o națiune) se materializează în granițe. După al doilea război mondial se vorbește cu insistență despre inviolabilitatea granițelor, sintagmă care traduce vizibil frica de declanșare a unei alte confruntări continentale. Căci ce este războiul, în sens tradițional, decât o formă violentă de exorcizare a fricii de o posibilă agresiune dinafară? Cele mai multe războaie au la origine teama de a cădea victimă unui război. Este atât de puternică această teamă încât până și pacea postbelică a căpătat o denumire mai mult decât semnificativă, numindu-se tot război (rece). Această pace ciudată sau acest război nedeclarat ascunde cea mai neversimilă escaladare a cheltuielilor cu înarmarea din istoria omenirii. Și este cu atât mai bizară cu cât angajează doi foști aliați. Nici măcar camaraderia de arme – care, de regulă, îi aduce pe cei care „au făcut cândva frontul împreună” în siajul unui sentiment foarte apropiat de frățietate sau măcar de solidaritate frățească – nu poate învinge neîncrederea în partenerul de ieri și nici frica de o posibilă agresiune a acestuia.

Pe talerele cumpenei care decide în prezent viața omenirii – respectiv, pacea sau războiul lumilor – domnesc, într-un echilibru fragil, două spaima de egală intensitate. Când frica uneia dintre părți o va depăși pe a celeilalte, butonul roșu va fi apăsat.

Gheorghe Ticlele

LECȚIE DE POEZIE LA MOGOȘOAIA

Cum stabilisem cu organizatorul *Lecției de poezie* de la Mogoșoaia, în cinstea celor 95 de ani ai colegului nostru Florian Saioc, aranjasem cu Eugenia Duță și Serghei Duță, un excelent conducător auto și un fotograf pe cinste, să cobor în fața scării blocului meu la Obor. De cum au oprit, am urcat lângă colegul Geo Călugăru, pe bancheta din spate. Cu puțin efort, dar cu un curaj nebun, pentru întâlnirea cu prietenul meu, teleormăneanul stabilit în orașul lui Brâncuși. Motorul torcea supus în drumul spre Mogoșoaia, sau către *Binecuvântata Mogoșoaie*, cum o numea Puși Dinulescu, un confrate în ale scrisului, plecat printre stele.

După un parcurs sinuos pe străzile orașului, am ajuns pe strada Zamfirei, nr. 29, unde, în acea zi fericită de 1 august, scriitorul Ion Dulugeac făcea lansarea volumului său de poezie, *Iubire pentru cumințire*, evident după *Lecția de poezie* a maestrului său, Florian Saioc.

Toți cei patru ocupanți ai mașinii am pătruns în curtea de aproape două hectare de pe malul lacului Mogoșoaia, unde temerarul crescător de cai și om de afaceri are o frumoasă proprietate. Acesta a devenit de două decenii și scriitor, după o viață de jurnalist, director și patron de publicații, realizator și prezentator de emisiuni de televiziune și de radio la posturi naționale, iar acolo la Mogoșoaia aveam să aflăm că debuta în acea zi frumoasă de august și în poezie.

Urcând cu greu, datorită stării mele de sănătate, ajutat de câțiva confrăți în ale artei, am fost impresionat de interiorul aranjat cu bun gust de către soția scriitorului, doamna Elena Dulugeac. Revederea cu amicul meu, Florian Saioc, de care mă legau amintiri memorabile, a fost una ușor lacrimogenă, stările noastre precare de sănătate aducând amărăciune, raportat la tinerețile noastre tumultuoase. Rememorăm îndrăzneala textelor lui Saioc, marele rebel al poeziei românești, care debutase la *Viața Românească* mari

nume ale literaturii ca Fănuș Neagu, Gheorghe Tomozei, Petre Popa, Nicolae Moldovan, Mircea Micu sau Nicolae Labiș. Saioc mi-a mărturisit bucuros că doar datorită lui Ionel, cum îl numea el pe gazda noastră, a mai ajuns o dată în Capitală, fiind adus personal de acesta, alături de vecinul său de la Târgu Jiu, Ion Nanu, un bărbat săritor și de caracter.

Cum stăteam de vorbă cu vechiul meu amic, Florian Saioc, au sosit invitații ce au fost întâmpinați de amfitrionul și gazda acelui eveniment de mare ținută, proprietarul acelui loc minunat. Locația nu era departe de Castelul Brâncovenesc, locul unde Ion Dulugeac ne mărturisise deseori că a crescut sub aripa lui Fănuș Neagu, Mircea Micu, Marin Preda, Mioara Voiculescu, Puși Dinulescu, Nichita Stănescu, Teodor Mazilu, Gheorghe Pitul sau pictorii Florin Pucă și Mihai Bandac, dar și a altor nume mari, când el era copilandru, și mai apoi... un rebel adolescent.

Doi dintre scriitori, poeții Gavrilescu și Laurențiu Drăgușin, ajutați de domnul Boby, un amic al gazdei, sosit de curând în vacanță din îndepărtatul Los Angeles, primeau oaspeții care, ușor, ușor, s-au adunat în număr de peste 60 de persoane.

Evenimentul a fost deschis de gazdă care a mulțumit participanților pentru onoarea de a-i avea oaspeți și a comunicat cele două evenimente, prima fiind *Lecția de Poezie Florian Saioc*, moderată de cunoscutul scriitor Dorel Vidrașcu, urmând ca în a doua parte să fie lansat volumul de poezie, *Iubire pentru cumințire, de Ion Dulugeac*, sala fiind inundată de aplauze.

Florian Saioc, vădit emoționat, ascultând prezentatorul, privea atent către invitați: prozatori, poeți sau editori mai tineri, mulți îi erau necunoscuți, și răspunse bucuros la întrebările ce i se adresau. Prima a fost o trecere în revistă a vieții sale de poet, de peste 88 de ani. Saioc a mărturisit că prima poezie a scris-o la 6 ani, în casa părintească din Teleorman. Ușor-ușor, întrebările puse de Vidrașcu au fost dezvoltate de poetul care se apropie de 95 de ani de viață.

Iscoditor și maestru în a întreba, Vidrașcu a dus discuția astfel încât cei prezenți să-i afle în amănunt viața marelui poet, ce văzuse lumina zile la Seaca, pe malul Dunării. Urmase apoi Liceul Comercial de la Turnu Măgurele, dându-și maturitatea la București.

- Care a fost școala ce ați urmat-o la București? a venit întrebarea lui Vidrașcu.

- Sunt absolvent al primei serii a Școlii de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu”, după care am fost repartizat la revista Viața Românească, locul unde am debutat pe mulți dintre viitorii mari scriitori ai României. Dar în 1952 mi-am dat demisia, fiindcă prin poetul Sârbu aflasem că voi fi eliminat din redacție, fiindcă un rusofon, adus de ruși prin Ana Pauker, voia să mă scoată Anarhist, rosti poetul care se opri și luă câteva înghițituri de apă.

-Și ce ați făcut rămas pe drumuri, domnule Florian Saioc? veni replica lui Vidrașcu.

- Prin vara lui 1953 am fost luat de pe stradă de o patrulă militară, probabil fiind urmărit, și dus între baionete la Gara de Nord, apoi dus în batalioanele de muncă forțată- DGSM 2 Constanța, lucrând în detenție trei ani și jumătate, la Mangalia, Medgidia și în Portul Constanța.

- Puteți să ne spuneți când ați fost eliberat din acest Batalion de Muncă Forțată?

- Desigur, prin 30 decembrie, 1956, am fost eliberat. Apoi, în anul 1964, am fost exclus din Uniunea Scriitorilor, fiind reprimat în anul 1992, după Revoluție, mărturisii cărturarul.

Apoi, poetul ce suferise atâtea nedreptăți datorită mesajului său revoluționar, a povestit cu lux de amănunte despre modul în care a fost nedreptățit de conducătorii acelor vremuri, dar a continuat să scrie, doar că nicăieri nu era acceptat pentru a fi publicat, astfel că nu s-a tipărit nimic din vasta sa operă, de peste 80 de volume de poezie.

Maiestuos, cu vocea ce-i suna ca un tunet în sala în care se făcuse o liniște mormântală, a început să recite din *Cât îi lumea*:

*peste tot în lumea noastră-i
câte-o Ană și-o Caiafă
că-așa-i lumea cât îi lumea
doar destinul ei o paște
pe de-o parte naște oameni
pe de alta monștrii naște*

- Când și unde ați debutat domnule Florian Saioc? căzu întrebarea lui Vidrașcu.

- Am debutat în decembrie 1949, în revista Flacăra. Dar, editorial, am debutat în 1971 la Editura Litera, cu placheta „Baladă pe rug”, rosti el mișcat de amintirile triste ale trecutului.

- De ce o perioadă așa de lungă nu ați publicat ? rosti doamna Geni Duță, ce era și editor.

- Dragă doamnă, din 1952, pe vremea în care am plecat forțat de la Viața Românească, am fost interzis până la debutul meu la Editura Litera și nu m-a publicat nicio revistă, nicio editură.

Timpul s-a scurs cu repeziciune, deși noi spectatorii, nu realizăm, căci eram fascinați și admiram uluiți vitalitatea verbală a distinsului nostru poet, care a ținut să-și mărturisească din nou povara vieții sale plină de greutatea ale acelor ani de suferință. Apoi, surprinzător, anunță că recită din *Coborârea treptelor*:

*am devenit treptat mai imobil
mai am nevoie încă de-un toiag
cî uite nu mai pot să mă ridic*

...

*observ târziu că viața e compusă din șabloane
unii fac zgomot alții milioane
înghesuite-n conturi și sub chei
iar alții beau și fug după femei
sunt multe spețe multe specimene
unii-s bogați iar alții n-au izmene*

...

Cu glasul său gutural, după mai bine de două ceasuri, Dorel Vidrașcu a trecut la partea a doua a zilei de neuitat, din apropierea Castelului Brâncovenesc de la Mogoșoaia. Astfel cu toții am aflat că distinsul nostru amfitrion, până mai ieri un neobosit romancier ce publicase 23 de romane, trei volume de proză scurtă, numeroase proze scurte și eseuri apărute în multe publicații, avea să inaugureze acolo la Mogoșoaia, o a șasea colecție de-a sa, denumită Poesis, prin volumul de debut în poezie, intitulat *Iubire pentru cumințire*.

De-a lungul evenimentului au recitat și au citit poezie George Corbu, Vilia Banța, Elena Armenescu, Gabriela Banu, Geo Călugăru, Claudia Voiculescu, Constantin Voicu, Vali Nițu, George Piteș, Dan Gâju, Laurențiu Drăgușin, Eugenia Duță, Marin Voican Ghioroiu, Corina Diaconescu, Victor Stigăneanu, Doina Bârcă și subsemnatul Gheorghe Țiclete.

Moderatorul evenimentului, pe un fundal muzical aranjat de cunoscutul Horia Vlădan, a continuat misiunea sa de a-l prezenta pe distinsul scriitor născut la Mogoșoaia. Au fost invitați mai întâi cei de masa juriului să-și spună părerea, între aceștia rostind cuvinte frumoase, presărate și cu unele accente critice, față de poezia debutantului. Vorbitorii din partea criticii au fost profesorul universitar, Nicolae Georgescu,

reputat eminescolog, doamna Victoria Milescu, domnul Lucian Gruia și Geo Călugăru. Apoi moderatorul a dat cuvântul autorului care a recitat două dintre poemele sale, poema *Comoara*, dedicată minunatei sale soții, Elena Dulugeac, o gazdă discretă și educată. Apoi a citit poema *Dragoste de toamnă*, stârnind un ropote de aplauze.

- Acum voi da microfonul unor poeți consacrați, începând cu maestrul Saioc, să spună ceva despre poeziile debutantului de la Mogoșoaia, a anunțat Vidrașcu.

- L-am cunoscut pe autor de-acum un an și jumătate de la Alexandru Ciocioi, apoi am aflat că a fost cel care s-a ocupat de înmormântarea poetului și a organizat pomenirile de până la un an, Dar pentru cea de peste 10 luni, unde sper să fiu invitat și eu, rosti poetul gorjan, stârnind aplauze și bună dispoziție.

- Dar despre poezia sa, ce ne puteți spune? insistă Vidrașcu.

- Deși este la debut, puterea sa de a descrie imaginii este foarte pregnantă în scrierile sale, atât în proză dar, cum văd, și în poezie, răspunse poetul nonagenar.

- Puteți exemplifica, maestre la ce faceți referire? a continuat Vidrașcu.

- Pot să subliniez din poezia *Nu mă mai lăsa să plec*, următoarele versuri expresive:

*de la mine pân-la munte
sunt doi pași și-o pietricică
de la tine pân-la tine
doru-i mare ziua-i mică
de la mine pân-la tine
trei castele și trei zmei
de la tine pân-la mine
numai ochii tăi și-ai mei*

- Văd că și domnul George Corbu, președintele Asociației Epigramiștilor din România are ceva de spus, vă rog domnule, vă ascultăm.

- Felicit organizatorul acestui minunat eveniment unde, iată, a adunat peste 60 de persoane

la un așa regal de poezie, dar mai ales că l-a adus în mijlocul nostru pe Florian Saioc, la onorabila sa vârstă de 95 de ani. Referitor la vechiul meu prieten Saioc, știm cu toții că este un poet de înaltă clasă și este greu să vorbești. Referitor la debutantul în poezie, domnul Dulugeac, cunoscut ca un prolific romancier, pot spune fără să greșesc că are un talent epigramistic dezvoltat și suntem onorați să-i admirăm partea umoristico-epigramatică din acest frumos și valoros volum.

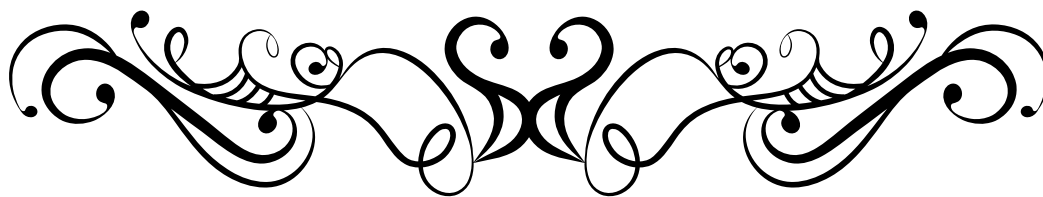
După domnul Corbu au recitat și au felicitat reușita evenimentului peste 35 de invitați din cei aproape 60 câți se aflau în spațioasa sală din locația de la Mogoșoaia.

De asemeni, mulți vorbitori au subliniat contribuția celor doi protagonist, ca fiind deosebit de importantă și utilă în ridicarea limbii române și a creațiilor literare autentice, constituind o latură primordială la dezvoltarea literaturii române.

Către finalul evenimentului, Florian Saioc, știind că trebuia să participe și Ana Maria Păunescu, aflată însă la *Festivalul Păunescu* la Craiova, a rostit un cuvânt de o vibrație deosebită, spunând organizatorului să-i transmită astfel:

- Deoarece tatăl său a fost și rămâne unul dintre primii zece mari poeți ai României din toate timpurile, trebuie, în memoria lui și a operei sale, să redenumescă revista din Flacăra lui Păunescu, în *Flacăra Păunescu*, deoarece marele poet român veghează cultura și arde prin profunzimea operei sale, sentimentele, bucuriile, gândurile și speranțele românilor fiind un simbol național. Meritul său este acela că toată viața sa a fost o flăcără a intelectualității românești.

Această manifestare de înaltă ținută culturală, desfășurată din inițiativa scriitorului Ion Dulugeac pe domeniul său de la Mogoșoaia, va rămâne multă vreme în amintirea tuturor participanților, ca un adevărat Regal de Cultură.

Laurențiu Drăgușin

ZBOR GREU

Ne răstim la iarbă într-una
de parcă am ști cum răspunde.
În umărul stâng sapă luna
o vreme ce nu se ascunde.

Muzeul e plin de lumină
fântânile verii mai strigă prin cer
după noi când o să mai vină
alte sănii uitate în ger.

Și e liniște înainte.
Risipită de zare mereu
lumina e tot mai fierbinte
cu nașterea zborului greu.

LUCEFERII DIN PORȚI

Luceferii stau răstigniți în porți
gata să sară din povești furând
cu drumurile desfăcute-n roți
o margine de lume peste rând.

Și ne privesc de parcă nu am fi
în lacrima cerească botezați
cu un cuvânt și-n fiecare zi
mai obosiți, luminii suntem dați.

Și ne oprim de prea adânc mereu
cu flacăra pământului în oase.
E-atâta disperare și e greu.
Luceferii au aripile arse.

VIS DE COPIL

Mă întreba mama:
Când ai plecat de acasă, ai văzut stelele?
Eu i-am răspuns, că nu, pentru că era ziuă.
- Și nu ți-a luat nimeni din ele?
N-am știut să-i răspund, se făcuse noapte.
Atunci am început să le număr,
dar mi-era frică.
Îmi crescuseră-n umăr.
Mă îngânau prin șoapte
peste margine-n noapte
să sufăr.

AM SĂ FIU

Și nu mai știu dacă e zi sau noapte.
În mine bat zăpezile de sus.
Fântânile, încuietori de șoapte
îmi umplu umbra cerului adus.

O vindecare nu mai e de-ajuns
pentru că ziua ne mai vrea o dată
să ne colinde mugurul de sus
peste câmpia vrăjbii noastre dată.

E liniște și sus și jos pustiu
Și-n mine se mai rupe câte-o mare.
În primăvara asta am să fiu
lumina cântărind peste o zare.

LACRIMĂ DE DOR

Făceți-mi un drum câmpie
din prea mult sau prea puțin,
cât mai am doar pentru mine
zborul pe care-l închin.

Nu mai ninge peste noi
-Ce mai stăm cu mâna-ntinsă!
Noptile sunt tot mai moi.
Iarba rea e necuprinsă.

Mă așez. Și nu sunt eu
din atâta veșnicie
rânduită tot mai greu,
Lacrima mi-e dată mie.

AȘ VREA SĂ POT

Aș vrea să pot, aș vrea să cer
o altă vară din ungher.

Să pot să râd, să pot să plâng
să pot să fiu, să nu mă frâng.

Aș vrea puțină dimineață
să curgă vântului în față

să tracă peste-o zi de joi
cu tot ce are pentru noi.

Aș vrea să pot să chem din post
acele zile fără rost.

Aș vrea să fiu inel de foc
într-o pădure fără loc

și margine într-o arsură.
O altă cuminecătură.

Aș vrea să fiu, dar nu se poate,
aripa vântului în toate

Lidia Zadeh Petrescu

POET ÎN TRECERE

Tu simți ce alții nu pot înțelege
Cu sufletul de dragoste flămând
Când lumile reale sunt betege
Iar ultimii poeți s-au dus pe rând

Tu porți în piept un foc nepământesc
Și spui ce nimeni încă n-a rostit
Iar versul tău când crud când îngeresc
Ascunde-n el un suflet rătăcit

Ai hoinărit cu stele-n buzunare
Și îngeri triști pe umeri ce-ți șopteau
Că harul ți-e povara cea mai mare
În nopțile care te-adăposteau

Împovărați cu griji în repetare
Uităm că am trăit cândva în vers
Că am salvat cuvintele din mare
Și-am aruncat năvoade-n univers

Ți-ai risipit ecurile-n prin ceață
Când nu te regăseai printre tăceri
Și-ai pus în harul tău un strop de viață
Și-un vis ce moare-n pragul unei seri

Dar noi citim ecrane, nu volume
Și râdem rar sau plângem indecent
Când ne surâd de dincolo de lume
Poeții dintr-un rai convalescent

Ne-ar spune poate, doar ca să se știe
Că și tăcerea e un sentiment
Iar moartea lor e tot o poezie
Cu litere albastre-n testament

JUSTIFICARE

Tristețea e ades justificată
De moartea poeziei și-i păcat
Că nu mai sunt poeții de-altădată
Și versul clasic e crucificat

Iar dacă lumea este tot mai rece
Și poezia sângerează-n comă
Tot ce e bun ori moare, ori se trece
Ca viața deghezată în fantomă

Mai am momente de anxietate
Cu stări de aritmie și de vomă
Dar iau niște buline expirate
Să redevin cu greu autonomă

Și dacă fug în cosmos voi găsi
Doar praful dintre stele și comete
Căci mediocritatea precum știi
O promovează critici în gazete

Dar știu că poezia e un drog
Și trec prin mine valuri de tristețe
Când am cu muza câte-un dialog
Și mă inspiră-n versuri plângărețe

Mai bine hoinăresc pe curcubeu
Să prind toți licuricii-n decolteu
Privind tot universul prin corne
Ca pe-un tablou pictat de Dumnezeu

CUVÂNTUL VIU

Am scris cu spaima celor care știu
Că-n fiecare ceas e-un fel de moarte
Cuvântul meu ca cerul pământiu
E rug aprins între coperti de carte

Mă doare lumea și de-aceea scriu
Ca o femeie care știe bine
Că tot ce e frumos e prea târziu
Și din trecut nimic nu mai revine

Am scris domol ca și cum aș fi plâns
Sub greutatea unei vieți trecute
Punând în vers tot sufletul constrâns
De câte și mai câte neștiute

Din lut am fost, dar lutul a tăcut
Așa că am grăit în locul lui

Și-o umbră m-a-nsoțit cu un sărut
Pe crucea de pe piatra nimănui

Am scris mereu dar nu e de ajuns
Când știu că altă lume nu mă-nvie
Și nu pun întrebări fără răspuns
Dar nici n-aștept o glorie târzie

Nu scriu doar din dureri sau din tăcere
Ci și din bucuria unui zbor
Chiar dacă zborul este o cădere
Din visul meu înalt dar trecător

Și dacă-n timp vreun vers va fi uitat
Murind încet în chin și în durere
Să știți că-n el un suflet a oftat
Că poezia moare în tăcere

Nu căutați poezii-n infinit
Ci-n colțul cel mai tainic de uitare
Acolo unde timpul s-a oprit
Și Dumnezeu a plâns cu fiecare

ZĂDĂRNICIE

Degeaba-mi chemi corăbiile-n port
Când eu m-am logodit cu depărtarea
Și am plătit luntrașului un ort
Să nu m-ajungă iarna și ninsoarea

Nu mai aștept vreo barcă să se-ntoarcă
Nu traversez nici țărni nici punți de dor
Prin valurile vremii ca o arcă
Mai am catargul alb nemuritor

M-ademenеști cu valuri care mint
Dar nu le vreau căci nu se sparg în stâncă
Și nici nu vreau o mare de absint
Înșelătoare, moartă și adâncă

Din trupul meu se rupe câte-un mal
Pe care nu-l atinge nici o vâslă
Iar marea mă inundă trivial
Cu alge moarte și cu pești de pâslă

Tu mai rămâi în versul tău pustiu
Visând un zbor ce nu-ți mai aparține
Și te hrănești cu chipul meu târziu
Ca o clepsidră cu nisipuri fine

Dar mă respiri acum din amintiri
Păstrate în ceasloave irosite
Când eu am pus tăceri peste iubiri
Și cruci am pus, la vise răstignite

Degeaba-mi bați cu pumnii în tăcere
Căci eu aud secunde-nșelătoare
Iar noaptea mă strivește cu durere
Și mă îngroapă ierni apăsătoare

Zadarnic chemi zăpezile din munți
Căci eu mi-am pus hamacul între stele
Și dorm un somn adânc printre cărunți
Sorbind tăceri ca vinul din ulcele

În loc de drum îți las un cer tăcut
Și-n loc de cer las un deșert de sare
Iar din iubirea care m-a durut
Îți las doar aripi dar nu pot să zboare

ESENȚE

Voi renega speranța apoi o să dispar
În veșnicii sterile cu norii suverani
Și o să mă spoiesc pe chip cu praf de var
Ca să mă creadă Zeus de douăzeci de ani

Măhnită ca o umbră venită din eres
Să mi se ducă pașii în cosmosul diform
Când trupul mi se-ndoaie din ce în ce mai des
Prin raiuri necuprinse de vântul uniform

Doar orga primăverii cu voce de tenor
Îmi picură în suflet când sufletul mi-e trist
Pe-o arcă osândită ce n-are viitor
Pe marea amăgită cu țarmul fantezist

Dar n-o să uit vreodată scâldându-mă-n abis
Ca-n sânul bucuriei cu gust de Dumnezeu
Am adorat poemul și fără compromis
Sub iureșul plăcerii am scris instantaneu

Mai am încă o filă cât timpul din pocal
Îmi poartă prin hățișuri corăbiile sparte
Și-n focul din feștila uitării fără mal
Vor dăinui esențe din versurile moarte

Ion Dulugeac

COMOARA

Cum curge timpul-n lume
iubito ca o apă
ne-am spus că ne-ntâlnim
cândva la o agapă
atunci eu te-am privit
altfel mai cu temei
de-atunci tu ai rămas
și azi în ochii mei
cum vei rămâne încă
și pentru viața-mi toată
ființa cea mai draga,
femeia preferată
și astăzi vine timpul
și trece și se duce
ne fac cu mâna anii
și clipele năuce
noi am rămas aceiași
sub soare și sub lună
de-o viață pentr-o viață
noi suntem împreună
te văd umblând prin casă
te-aud cum calci de blând
de tine-mi este sete
de tine sunt flămând
tu pentru mine ești
iubire-adevărată
ai fost și ai rămas
femeia preferată
dă-mi mâna s-o sărut –
cum te a-și recompensa? –
ce caldă-i ai știut
ce moale-i mana ta?
o strâng la pieptul meu
ființa se-nfioară
ea, numai ea în lume
e sigura-mi comoară
și ea acum iau seama
acum observ abia
că este și femeia
dar și comoara mea

PĂCĂTOSUL PEDEPSIT

șapte zile-o săptămână
ne iubirăm împreună
gură-n gură, mână-n mână
și de-a lungul și de-a latul
pân-se rupse-n patru patul
tu-mi ești dragă foc și pară
eu sunt țeapăn ca un par
patul cine mi-l repară
eu nu pot să-l mai repar
mi-am pierdut onoarea, cinul
cheamă-n ajutor vecinul
eu mi-am pierdut dragostea
vine dracul să mă ia
mă duce din deal în vale
și-o s-ajung pământ de oale
de oale și străchiori
și apoi pământ de flori
când se-arată zorile
nu mai rupeți florile
că mă dor culorile
dar și tina și lumina
și mă doare-n piept grădina

DRAGOSTE DE TOAMNĂ

m-așteaptă căi în toată lunca asta
m-așteaptă bucurii și aventuri
dar eu rămân mai bine cu nevasta
să punem un butoi de murători
să facem bulion și suc de roșii
iar eu doresc, insist neapărat
să punem cum puneau demult
strămoșii
și-o puțină de varză la murat
ba să nu uit – pivind la
draga-mi doamnă
îi zic, iubito, știi ce aș dori, să fac?
să punem și de-o dragoste de toamnă
acolo, pe-așternutul din ceardac
de-ai ști că-mi place treaba
cum merge ca pe roate
că-s învățat ca omul
când are pentru el - de toate

O POVESTE FĂRĂ VESTE

să mergem amândoi spre primăvară
și vara către mare împreună
că astfel viața nu va fi amară
altminteri va să fie mult mai bună

cândva acum când ne-om lovi de toamnă
apoi de iarna rece viforoasă
te-oi cere de soție scumpă doamnă
și viața ne va fi și mai frumoasă
și vom trăi în doi o vreme lungă
fiind atent alături să nu cazi
sau dacă pici, să cazi mereu pe dungă
și cred că astfel vom trăi și azi
iar lumea asta n-o să ne încapă
cu-atâta pâine, sare și cu apă
ba fiecare om ar fi miliardar
când vom spoi pereții toți cu var
și-m duce caii albi la potcovar

Diana Dănișor

EXISTENȚĂ DIGITALĂ, ALIENARE BLÂNDĂ

Emoții cu semnal slab
Sunt emoții care nu ajung niciodată la capăt,
Rătăcindu-se în hărțile invizibile ale internetului.
Mă conectez la sinele meu,
Dar semnalul e prea slab ca să îmi aud inima.
Fiecare gând are un ecou nesigur,
Între două puncte de abandon,
Iar dorința se blochează ca o aplicație veche.
Vreau să simt, dar conexiunea se pierde
Într-un vis de pixeli care nu se ating.
Emoțiile mele sunt fragmente de cod,
Se descarcă, dar nu se instalează niciodată complet.

MESAJE NEDESCHISE

Mesajele rămân în inbox,
Ca niște cuvinte abandonate în așteptare.
Fiecare notificare e o promisiune nerespectată,
Un „îți voi răspunde mai târziu”
Care devine un adevăr neliniștitor.
În fiecare mesaj nedeschis
Se ascunde o întrebare care mă chestionează pe mine,
Dar eu nu am răspunsuri pentru mesaje
Care nu au fost niciodată citite.
Tăcerea din spatele unui text
Răsună mai tare decât orice cuvânt

TIMPUL CA APLICAȚIE DEFECTĂ

Timpul nu mai curge conform planului,
E o aplicație care se blochează în fiecare clipă.
Mi-am setat alarma,
Dar nu mai știu pentru ce.
Fiecare zi se resetează,
Fără ca eu să o pot actualiza.
Mă învârt între ore care nu se potrivesc,
Între momente ce se suprapun ca feronieria
Într-un sistem de operare eronat.
Timpul, ca aplicație defectă,
Mă lasă în așteptare,
Să mă caut în buclele unui „loading”
Care nu se oprește niciodată.

EU, VERSIUNEA ASCUNSĂ

Sunt o versiune a mea
Pe care nimeni nu o vede complet.
Un self de care m-am despărțit în urmă cu mult
timp,
Dar care încă mă urmărește
În fiecare setare de „privacy”
În care mă ascund.
Eu, cea ascunsă,
Nu sunt doar o mască digitală,
Sunt fiecare ecran care nu mă arată așa cum sunt,
Fiecare clic care mă reduce
La o iluzie de sine,
Un program care nu are bug-uri,
Dar care nu știe cine este.

SUNET DE NOTIFICARE METAFIZICĂ

Sunetul notificării mă străpunge,
Dar nu sunt în rețea,
Nu sunt în lume.
Este un anunț al unei realități ce nu se lasă cap-
turată.
Un „ping” care răsună în adâncul ființei,
Unde nu am semnal, dar am nevoie să fiu auzită.
Este un sunet de dor,
Un semnal slab între universuri
Unde gândurile sunt neînțelese
Și emoțiile nu au altă formă decât vibrația
Care mă caută în tăcerea unui telefon închis.

Marilena Apostu

PREA TIMPURIU

pentru meandre răbdătoare
neîmbrățișată de mamă sau de
verdele ce stă în elipsă
păpădia numără poeme
niciun gând nu mustește a lapte
genele au pariat mila
într-o adiere
somnul leagănă spicele ce n-au încolțit
scoate negrul din fântâni
ploi fără greutate apasă blana unei vulpi
doar iarba mă strigă pe nume

E LUNI

ziua trece peste noi
fără să știe ce se poate întâmpla
corăbierii grăbesc vinovăția vorbind pe rând
greierii dorm cu multă ușurință
drumuri ne amintesc
de ferestrele din tinerețe
poți scoate pasărea din capcană
tăcerea face palmele pâlnie
așază aerul până la absurd
suntem o naștere fericită
mătasea crește pe sânii femeii
pupilele îmbrățișează
nu avem de ce să ne plângem
până în septembrie

AM ÎNTÂLNIT VĂPĂI

dinții trezesc scâncete lăptoase
nu te îngrijora Marlenka
șoapta e nevindecată
îngerul umple ziua cu semințe
floarea de cireș uimind încălțăminte
ceasornicul este săgeata
floarea de cais uimind ora flămândă
”când nu am albastru, pun roșu”

ADUC DESTĂINUIRI

măinile sfărâmă solzi în sens invers

se feresc de beznă
știrea zilei despre cum respiră orbul
promite să aibă răbdare
înmugurirea îmbie pupile
plină e întunecimea cu zori
predicatul încremenește
palmele supraviețuiesc zarului
nu mă ispiti!

*Silvia Curelaru-
Ibănescu*

ÎN DUMINICA ACEASTA

am vrut să te privesc
prin ochiul mugurelui îmbrăcat în rază

și să te gust ca pe-un nectar
din câmpul înverzit ,
am vrut să cânt prin glasul mierlei dimineața
să aud șoptitul din cuvânt,
am vrut să simt liniștea din palma plânsă
și zâmbet cu iubire-am vrut.

SĂ VINĂ ZORII

noaptele se cuibăresc perfid între umeri obosiți
precum umbra pe ape învăluie.
strâng neputincioasă cenușa orelor
pe cărările sufletului.
să vină zorii
neatinsă de pleoape,
inima culege semințe din amurg
flori plutitoare peste sunetul nopții
mereu prieten.
Prin pașii vremii
prin ziua mea
ai trecut plină de răni,
adiind precum mireasma firului de iarbă,
te-am cuprins în palmele mele
ca pe o icoană vie.
mi-am lipit fruntea de altar și prin cruce
te-am chemat
sunetul vechi al harpei părăsite
răsună ca un clopot azi,
cu haina sfâșiată

înaintez o simplă șerpuire
într-o fantă de lumină
ivită după furtuni.

PENTRU O CLIPĂ TINEREȚEA

s-a privit într-un ciob de oglindă
ochii se străduiau să pară vii,
printre petele ruginite
sfredeau prezentul cu o curiozitate amară
voiau să se salveze.

trebuia să privească zidurile

să le cucerească și să strige : suflete rupt
în mii de bucăți, așteaptă!

POTRIVIRI ÎN TAINĂ

cu palmele cuib mă adăpostesc
de valul ce mi se pregătește și strig
cu glasul pescărușului
adâncit în întuneric
taci suflete, taci!
din mine se va naște
un cântec nou
cu miros de primăvară!

Teodor Preda

DECEMBRIE

Tatălui meu, Marin

totul provine din infinite fragmente
când e vorba de decembrie
și ale sale propuneri optimiste
în începutul obtuz al iernii

trebuie să știi precis pe cine reprezintă
ce propune
și dacă vrea să te prețuiască

nepregătit ca-ntotdeauna
te lași imediat călcat în picioare
pe drumul său
dând cu tifla prejudecăților
ce ți-au complicat viața
umiliința fiind ultima stare de bine

umbra ferestrei a recunoscut
că astă vară ți-a copiat tâmpla
să inspire
părelnice iubiri

acum
decembrie ninge cu convingere
așa cum știe el s-o facă
peste frunzele frumosului octombrie
adormitului noiembrie
și peste sufletul împutinat de acum
al verii
un orizont îndepărtat al surâsului

dincolo de deal
m-a trezit țipătul disperat al toamnei
(și-al verdelui ce nu s-a înduplecat să plece
din frăgezimea frunzelor)
urmărindu-mă
pe străzile lăturalnice ale iernii ce a sosit

suntem părelnici și discreți
și nu știm care ne e locul
pe-ntinderea pură a iernii

decembrie ne-a primit vrând-nevrând
deoarece frigul său vine din frigul nostru

oțelindu-ne oasele
și ne prefacem că nu suferim din cauza lui

rebegiți răbdăm
și nu ne complicăm tot gândindu-ne la el
(așa cum ne gândim de exemplu
la moarte)

decembrie ne întemeiază
din perspectiva lui distructivă
frigul lui a venit tiptil
peste sufletul verde al câmpiei
să amintească de noi
iluziilor

LINIȘTEA RĂBDĂTOARE DIN OCHII BUFNIȚEI

Estherei, cu dragoste

copilăria umblă desculță
și pe oriunde-ajunge întreabă de mine
de găștele pierdute în pădurea adormită
de visul ce m-a ajutat să trec
peste prăpastia somnului

din stea în stea urmărindu-mă
imaginea ei a prins conturul sentimentelor
înfrângeri ce dau puteri
originii nemișcate a pietrei

în lumină și libertate
arcușul era improvizația făloasă
ce penetra aerul vibrant al coardelor
emoție năucitoare a sânilor erecți
dintr-o dimineată colosală

o frumusețe a trecut
și ea este acum într-o altă ființă

turnurile spre înălțimi valsează
cu aleanul rănilor amăgite
iar sunetul clopotului transparent
construiește clopote obișnuite
în propria-i rezonanță

lacrimile cu reperele morții
construiesc balize
să ne răspândim mai ușor
în surâsul copilăriei

moartea leagănă un picior pe altul

ca orice stăpân ce știe că puterea i se cuvine
cum liniștea răbdătoare din ochii bufniței

ACOLO-N CER PE CHEIUL INFINIT

ratăm viața
pentru că nu i-am descoperit certitudinile
și-organizarea ei
este-o iubită-mprăștiată

n-o respectăm
nu-i suntem fideli
și renunțăm
pentru că ne-a părăsit inocența

pe-ntinsul cerului până spre înserat
apar norii albi și pufoși
pernele somnului
pe care ne așezăm capul
să visăm

umbra a renunțat la libertate
confundându-se cu noi
și mulțumește absolutului
pentru ce vom fi în viitor
și-n toate simetriile

bătăile inimii
sunt pe suportul sufletului
imaterial suport al tăcerii

muzica e-n rezonanța timpului
ce ne ține isonul
și-n depărtările din noi
fredonăm
sintagma aripii frânte
acolo-n cer pe cheiul infinit

MIMÂND ETERNITATEA

m-au convins
să împart premisele nopții cu prietenii
să retușez fără să tremur visul strălucitor
ziua ce dorea să mă lege
de unica întâmplare

somnul mi-a fost acceptat
superba mea reușită
libertatea inconștientă
ceața nopții fără capăt și urmă
visul comun prin care
bănuiam că mă voi întoarce

nimic nu este gratis
și ce ni se oferă
vine din marginea stelelor
de la primele lumini
delimitări singulare absolute
și ca să fiu sincer spun
cum fără strălucire renunț
la tot ce a fost predestinat
să mi se-ntâmples

truda m-a convins
cum să plătesc
sau cum poți deveni ispită
când moartea te ademenește
mimând eternitatea

Mihaela Albu

O ZI ÎNTREAGĂ

E dimineață!
Ne dăm binețe amândoi odată
cu aceleași cuvinte
cu aceleași sunete rotunde
pline de lumină
din fiecare vorbă răsare o rază de căldură
cu fiecare silabă se îmbujorează universul
și se îmbracă în culori numai de noi văzute

E amiază
se îmbătară de frenezie sunetele, silabele, vorbele
cu care îmi mângâi sufletul
pacea coboară odată cu ploile amintirilor
dogoarea cuprinde și ține strâns începutul
pentru acum, pentru mai târziu

E înserare deja?
cuvintele își sting unul altuia făclia
amurgul ia în stăpânire livada de sunete
ne lăsăm în voia amintirilor
ar mai fi multe de spus
dar se coboară noaptea regretelor
silabele se închid cu dor de repaus
Nu se mai întâlnesc nici măcar în tradiționala
binețe!

OGLINDA

Când mă privesc în oglindă ...
– în cea de cristal, cu rama aurită, lăsată moște-
nire de la o mătușă frumoasă/ cochetă/
născută în timpuri în care se purtau pălării îm-
podobite cu violete, rochii lungi învârtite nonșan-
lant în ritm de vals vienez –
– în cea pe care o purta mama în fiecare zi du-
cându-se spre fabrică în geanta ei de vinilin
(lucrase șase zile din șapte, opt-zece ore plus
ședințele planificate sau *inopinate* așa că oglin-
da era ca și nouă, aproape nefolosită) –
– ori în cea pe care mi-am cumpărat-o singură
din piața de vechituri – am găsit-o dosită printre
blănuri roase la mâneci –
m-am bucurat că avea două „fețe”
ca două tuneluri de timp
Mă oglesc în cristalul ei și văd mereu un alt
chip/ uneori aproape o față străină...
„Oglindă, oglinjoară, care sunt eu cea adevărată
oare?”
mă întreb în gând
niciodată n-aș îndrăzni să o întreb cu voce tare
când îmi alunecă pe față

o umbră de lacrimă
o părere de lumină – mai rar –
mă așez cu spatele la ziua de ieri
mă prefac că nu mi-o amintesc
nu-mi aduc aminte nici de florile
prinse-n păr
când am iubit prima oară
nici de fluturii de la-nceput de vară
toridă
nici măcar de mângâierea întomnă-
rii calme.

În oglindă sunt numai raze reci
fără auriu de soare

Îmi scapă din mână
se sparge în zeci de bucăți ...
fiecare păstrează drumuri uitate
în fiecare rămâne un sambure de adevăr ...

CERCUL

Am vrut să desenez un cerc
cu creta:
mi-a tremurat mâna
și nici asfaltul nu era cine știe ce neted
a ieșit cu poticneli de om nesigur
pe el

pe lume
pe început de primăvară

Am vrut să desenez un cerc
cu creionul:
s-a rupt mina de la prima încercare
și pe hârtie a rămas o urmă din ce-aș fi vrut să fie
viața mea rotundă

Am vrut să desenez un cerc
cu stiloul:
o pată de cerneală i-a acoperit marginile
s-a întins ca un nor amenințător

Am vrut să desenez un cerc pe nisip
cu un băț:
l-a acoperit valul
și s-a pierdut
precum iluziile

Cu compasul era inutil să încerc
Cum să-ți construiești lumea cu instrumente de
măsurat!?

VISARE

Perpetua-mi neliniște
numai marea o poate sfida
zbaterea valului îmi rănește gândurile
pietre aspre zgârie tălpile
Nisipul –
în permanentă schimbare
se crede statornic.
Scoici suferinde
tot așteaptă intrarea în casa albastră ...

Eu ...
Eu *încerc marea cu degetul* ...
Sunt omul în continuă visare
de zbor ...

Victoria Milescu

LA BARUL DE VIZAVI

Fiecare avem câte o problemă
acasă, la locul de muncă
dar când ne întâlnim la barul de vizavi
noi, nebunii care ne recunoaștem din priviri
râdem zgomotos, spunem bancuri deocheate
clienții din jur ne privesc circumspect
unul dintre noi are acasă pe cineva bolnav
pe care îl îngrijește, îl consolează
dar când ne întâlnim la terasele cu liliac mov
hohotim atât de tare încât
mesenii din jur, intrigați, brusc
se ridică și pleacă fără să mai plătească...
noi bem tot soiul de băuturi, colorate, incolore
ca zilele fără prieteni și fără
viciile pe care ni le împărțășim discret
unul dintre noi are o boală incurabilă
se tratează după puteri, dar
când ne întâlnim, noi, vechile căpetenii
ale marilor războaie pierdute urlăm
atât de tare și deșucheat încât...
Fiecare din noi, vechi camarazi, avem o boală la
purător
o numim viață
unii se vindecă, alții nu, oricât
de mari ar fi cuceririle medicinei moderne
dar când ne întâlnim, spargem ferestrele
caselor de nebuni
crapă zidurile pușcăriilor prin care zărim
filmul peripețiilor noastre
prea lung, sfidător pentru cei ce ne țin
închiși aici, în propria viață.

ÎNTREBĂRI VERNALE

Vine pielea înflorită și te întreabă
vrei să fii prietena mea?
vine inima și îți propune
vrei să fim o iubire ca-n filme?
vin ochii negri și te cercetează
vrei să fim eroi ca în scenele de război?
vine sângele bulversant:
vrei să îți fiu amant?
și intră cu voluptate în trupul tău

crucificat pe oase
dezinvolt, intră în piele, în inimă, în auz
și nimic nu-l întrece în voioșie și fantezie
încât toate se bucură
de la pleoape până la subteranele uterului
care hrănesc o pădure ce crește
și se răsfiră peste întreg pământul
el te întreabă într-o seară caldă de vară
cu munți și oceane când nu mai stă nimeni în cale
vrei să murim împreună?

VIAȚA PERPETUĂ

Și azi ai mai murit puțin
să fii mai ușor pentru detentă și înălțare
de care nu te mai temi
consideri că-i o mică izbândă
fiindcă unii nu pot să moară
prin oricâte primejdii ar trece
când se ivește momentul fatal
intervine un fel de înger salvator
o conspirație planetară a hotărât
ca nimeni să nu mai moară
nici om, nici șarpe, nici bufniță
nici de cuțit, nici de glonț, nici de alizeu
trăitorii sunt disperați, obosiți, condamnați
la viața perpetuă
mănâncă, beau, dorm, când se trezesc
negociază îndelung la piața de suferințe
pentru un accident, o rană nevindecabilă, dar
cineva le explică, îi lămurește
la câte un colț de stradă că viața,
de azi înainte, nu se mai desparte de nimeni
din motive de siguranță universală.

PLOAIA S-A RĂTĂCIT

Ploaia s-a rătăcit prin oraș
îi este foame, sete
bate zadarnic la câte o poartă
pleacă, du-te, ne-am săturat de tine
până peste cap, până peste acoperișuri
ne-ai distrus, ne-ai umplut de mâl
de broaște, de caracatițe
de-te de unde ai venit strigau înecații
ploaia vagabondează pe străzi
nu mai știe drumul înapoi
nu are părinți să o caute, înfrigurați
nici frați s-o răzbune
e singură, în hainele ude, tremură, tușește
au uitat de ea cei care au chemat-o
cu lacrimi, cu rugăciuni când

lanurile coapte gemeau carbonizate
când ardea pădurea cu scorburile uscate
unde zăceau ascunse vechi comori
topindu-se în râuri lucitoare curgând
pe întinderi, luând mințile vântului hoinar...

Nicolae Tăculescu

ANOTIMPUL IUBIRILOR ZĂLUDE

O noapte mai frumoasă decât toate
Se furișă sub felinarele cu abajur,
Parcul își trimisese frunzele la moarte,
Le condamnase grav pentru sperjur.
Acestea îi juraseră cu ceva timp în urmă,
Când seva le înverzea în clorofile reci,
Că nu vor părăsi copacii după prima brumă
Și vor umbri potecile pe care o să treci.
Dar primăvara-i anotimpul iubirilor zălude,
Când cerul își deschide pleoapele din nori
Și Dumnezeuul ființelor cu iz de paparude
Le îngăduie să se împace de mai multe ori
Azi însă, e din ce în ce mai multă toamnă
Și diminețile se nasc în cer mult mai târziu,
Ce elegantă ești în seara asta, doamnă
În timp ce eu mă simt al dracu de pustiu!
S-a stins prin parc neonul unui abajur,
Probabil e vreo pană temporară de curent.
De n-o să văd fantoma inocenței primprejur,
Poate voi îndrăzni să te sărut, prudent.
De nu, voi fi un idiot al nopții de grafit,
Timidul de serviciu din burgul de câmpie.
Voi accepta fatalitatea de a fi părăsit
Și-mi voi retrage ambasaderele la mănăstire.
Noaptea se scurge lent, a câta oară,
Umbre ciudate flutură din aripi, în înalt.
Uneia îndrăznesc a-i cere o țigară
Și îmi aruncă, restul de chiștoc pe-asfalt.
Pe poarta de ieșire sunt doar eu cu tine
Și gândurile, amestecate prin frunze ruginii.
În toamna asta am porniri adolescente
Și-un dor să te privesc în ochii-ți măslinii.
Spre dimineață o să-ți netezesc un cearcăn
De pe obrazul obosit de riduri somnambule
Și până să se prindă frunza de mesteacăn
Iarna ne va îngheța sărutul prin globule.

NOAPTE ALBĂ

În noaptea albă, plină de singurătate,
În care am băut cafea după cafea,
M-a luat tristețea crudă în proprietate
Și mătură cu inima-mi rănită pe podea.

Umbra luminii naște rece întineric
Căci și lumina blândă are umbra ei,
Televizorul se blocase pe generic
Și obsesiv îl derula sub ochii mei.

Văzusem știrile de ieri de dimineață
Și toate posturile le rulasera la rând,
Mi se împăienjeniseră privirile de ceață
Și-mi auzeam speranțele plângând.

Eu tot speram că toamna ce-o să vie
Putea să fie a noastră sau a nimănui.
Când condamnasem vara în contumacie
Nu bănuiam că-n locul ei n-am ce să pui.

Și-atunci m-am hotărât să fac ceva aparte,
Prin clarobscurul marginii adânci de noapte
Am desenat o inimă din multe cioburi sparte
Și din mirosul parfumat de piersici coapte.

LA MAREA IONICĂ

Vara trecută n-a prins rădăcini
decât în pozele păstrate vii, în noi.
Poteci discrete prin pădurile de pini
ne relevau doar urme șterse de strigoi.

Munții domoli, plini cu păduri de pin,
adăpostesc văi de un verde infinit.
În timp ce căutam o plajă cu nisipul fin,
un pescăruș, cu zborul, ne-a rănit.

Marea turcoază cu talazuri limpezi,
ne va spăla de metastazicele doruri.
Vom face cure cu miros de alge râncezi,
de scoici ce eșuează și de săruri.

Ca o mireasă, Marea Ionică ne îmbie
să ascultăm concertul de cicade.
De sub umbrela uriașă, ca o pălărie,
am prins soarele grecesc între acolade.

Zakintos-ul, Fiore di Levante-n zare,
ascuns în cețuri albe, ne zâmbeste.
Trage din arc, cu rândunici de mare
și cerul de apus mii de săgeți topește.

Pe valuri, velierele plutesc în depărtare,
purtând cu ele într-un neîncetat periplu,
iubiri de-o noapte, drumuri spre altare,
în joaca cu destinul, în repetabil ciclu.

**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

*Emilian Marcu, Ștefan Mitroi
și Nichita Danilov*

Elena Armenescu

ENESCU ȘI MARUCA

Unul din copiii geniali ai României a fost și rămâne George Enescu care s-a născut în nordul Moldovei, în județul Dorohoi, pe 19 august 1881, fiind al optulea copil al părinților săi, care pierduseră alți șapte înaintea lui. Copil minune, Enescu a știut să asculte încă de la o vârstă fragedă chemarea tainică a naturii, pe care a ilustrat-o, peste ani, în chip autentic, în creații care se bucură astăzi de o popularitate deosebită în toate colțurile lumii

Personalitatea sa artistică s-a manifestat în multiple ipostaze: compozitor, violonist, pedagog, pianist și dirijor.

Debutul său componistic în condiții excepționale, datorat în parte protecției sale Elena Bibescu, are loc pe 6 februarie 1898, la Concertele Colonne din Paris, cu Poema Română, op. 1.

În același an, muzicianul în vârstă de 17 ani începe să dea lecții de vioară și susține recitaluri la București. Admirat de Regina Elisabeta a României (celebra protectoare a artei Carmen Sylva), este deseori invitat să cânte la Castelul Peleş din Sinaia. Enescu a compus mai multe lieduri, inspirat de câteva poeme ale reginei Carmen Sylva. Viața lui Enescu a fost în totalitate dăruită muzicii, ar fi multe de spus, dar în rândurile care urmează mă voi referi la:

Viața sentimentală

Înainte de a mă referi la ultimii săi ani, să vedem ce s-a întâmplat în viața marelui artist George Enescu pe plan sentimental. Marea sa dragoste a fost și a rămas până în ultimele clipe ale vieții sale, Maria Cantacuzino, cu care s-a căsătorit în 1937.

Maruca Cantacuzino (Maria Rosetti-Tescanu) făcea parte dintr-o veche familie boierească și s-a măritat când avea 18 ani cu Mihai Cantacuzino, fiul Nababului, cel mai bogat om din România care avea multe proprietăți printre care și castelul - care poate fi vizitat și azi - în Bușteni. Maruca era o apropiată a Reginei Maria și a trăit o adevărată dramă când a descoperit

că soțul o înșela cu propria ei soră, Nellie. Dezamăgită, deși aveau împreună doi Maruca a cerut divorțul, dar s-au împăcat. Din păcate, Mihai Cantacuzino a murit, în 1928, la scurt timp, după acest episod într-un accident de automobil.

După moartea soțului ea va păstra și numele lui și nu va renunța la titlul de prințesă după căsătoria cu Enescu din 1937. Maruca era o femeie frumoasă, înaltă subțire, brună, era o apariție spectaculoasă, dar avea o natură nevrotică. S-a cunoscut cu George Enescu înaintea primului război mondial. Enescu era vedeta seratei muzicale din casele ei din București, Sinaia și Tescani. Seratele ei aveau loc în luxosul palat de pe Calea Victoriei și gravitau în jurul lui George Enescu, care era încântat să dea recitaluri pentru lumea bună bucureșteană. Cei doi erau deja amanți în acea perioadă.

În perioada relației cu Enescu, Maruca a avut și o legătură cu filosoful Nae Ionescu, care a durat șase ani. Enescu a suferit mult din cauza acestei situații. La începutul secolului XX un personaj carismatic nimeni altul decât Nae Ionescu, era subiectul de discuții al protipendadei bucureștene. Este vorba de filosoful Nae Ionescu (n.1890 – d.1940) un bărbat frumos, elegant, cuceritor, care era cu 13 ani mai tânăr decât Maruca Cantacuzino. Câteva date din biografia lui Nae Ionescu ne fac să înțelegem mai bine contextul relatării.

La 25 noiembrie 1915 el s-a căsătorit cu Elena Margareta Fotino. Pleacă în 1916 în Germania să își continue studiile. A fost închis în lagărul de prizonieri de la Celle-Schloss, Hanovra, până în august 1917. Întors la București, în 1919, face carieră ca profesor universitar și gazetar. Devine unul dintre cuceritorii Bucureștiului. Era un personaj controversat, influent mai ales printre studenți.

În iunie 1930, Nae Ionescu se separă de soție, fără a divorța vreodată. În acea perioadă începe legătura amoroasă cu Maruca, vizitând-o des în Palatul de pe Calea Victoriei, iar cum la București nimic nu era secret, legătura lor devine faimoasă. Nici Nae Ionescu nu se ferea, nu venea pe ascuns, era adesea în salonul ei plin de musafiri, ca amant oficial. Totul se petrecea sub ochii îngăduitori ai lui Enescu, amantul părăsit. Se păstrează încă povești despre relația dintre cei trei. Spre exemplu, se spune că într-o seară Enescu se întoarce în vila Luminiș din Sinaia, unde locuia cu

prințesa, și o găsește pe Maruca în dormitor cu Nae Ionescu. Acesta are o replică demnă de filmele hollywoodiene: „Ieși afară stârpitură!” Iar, genialul Enescu s-a conformat!

Se spune că Nae Ionescu frecventa Palatul Cantacuzino și pentru patul prințesei, dar mai ales pentru a fi văzut. Era o chestiune de statut, deși poza într-un indiferent la ierarhiile sociale. Voia să pară deasupra acestor vanități vulgare, adora anturajul și influența stăpânei casei. Se spune că Ionescu nu a iubit-o pe prințesă, însă Maruca l-a iubit cu pasiune. Când a părăsit-o (5 iulie 1933) a căzut într-o gravă depresie și și-a dat foc. A supraviețuit însă ca prin miracol și a zăcut multă vreme. Vestea tentativei de sinucidere și a manierei extrem de violente de a-și lua viața a făcut înconjurul Bucureștilor și i-a adus glorie amantului care deja se resemnase cu o altă femeie. Maruca și-a revenit abia după doi ani, prin 1935. În tot acest timp Enescu i-a fost alături. În 1937 cei doi s-au căsătorit, iar una din domnișoarele de onoare a fost... Cella Delavrancea! Au părăsit România în 1939, s-au întors după război și au plecat din nou, definitiv, în 1946.

Revenind la Nae Ionescu, a ajuns, la un moment dat, în anturajul Regelui Carol (un alt mare manipulator) care s-a folosit de faima lui Ionescu, care fusese implicat în restaurația din iunie 1930, iar apoi s-a debarasat de el. Ca să își ia revanșa s-a amestecat printre legionari, cu aceeași ambiție de a le fi sfetnic și i-a îndemnat să îl conteste și să îl atace pe rege. De aici a ieșit zvonul că în martie 1940 când a murit subit, la puțin timp după ce se întorsese din lagărul de la Miercurea Ciuc, că la mijloc ar fi fost mâna regelui. S-a spus că a fost un asasinat instrumentat de Mihai Moruzov, șeful SSI, care îl fila și îi asculta convorbirile telefonice. Cu ideea asasinatului, unii nu au fost de acord... ci iau de bună varianta că Nae Ionescu a făcut infarct în vila sa de la Băneasa. De funeralii s-a ocupat Cella Delavrancea ultima lui pasiune.

Despre viața și opera lui George Enescu s-au scris mai multe cărți, în care găsim precizări binevenite.

În „Destăinuiri despre George Enescu”, Ilie Kogălniceanu povestea că muzicianul a cunoscut-o pe viitoarea sa soție, prințesa Maruca Cantacuzino, în jurul anului 1907, la Sinaia, în Castelul Peleş, unde compozitorul era adesea invitat de către regina Elisabeta a României, dar

legătura lor a început prin anul 1914.

Enescu cânta deseori în prezența soțului Mărucăi la seratele mondene din casele ei. „Enescu acceptase, n-avea încotro, poziția de cântăreț de curte în casa Mărucăi”, scrie Kogălniceanu.

„După căsătoria lor din 1938, Maruca și Enescu au locuit în clădirea din spatele Palatului Cantacuzino, care îi rămăsese Marucăi după moartea soțului ei, Mișu Cantacuzino. Enescu a preferat odăile mai liniștite și mai modeste din spate. Îl deranja monumentalitatea palatului, unde soția sa ținea celebrele serate muzicale. El era un om foarte modest, un muzician care prefera să călătorească cu trenul la clasa a doua”, povestește muzicologul Viorel Cosma, cel care a scris nu mai puțin de 14 cărți despre George Enescu, într-un interviu acordat revistei Formula As.

Puțini știu că marele compozitor a avut un copil din flori. În casa părinților săi din Dorohoi, Enescu a cunoscut o tânără menajeră, o femeie simplă, dar care l-a iubit foarte mult și cu care a avut o fetiță, a mai povestit Cosma. Elena Dinu, fiica lui Enescu, a devenit mai târziu croitoreasă la Opera Națională din București, a mai spus muzicologul. Maruca Cantacuzino, soția lui Enescu, a trebuit să accepte existența copilului din flori și faptul că marele compozitor îi trimitea fetei bani din Paris, unde s-a mutat în toamna anului 1946.

Pentru el n-a fost o bucurie să plece, era foarte legat de locurile lui, dar a făcut-o pentru că se instaurase regimul comunist și începuse să anticipeze dezastrul care va urma. Călătorise mult, stătuse de vorbă cu prieteni din Occident, care l-au sfătuit să nu rămână în țară.

Împreună cu Maruca, a părăsit România în 1939, s-au întors după război și au plecat din nou, definitiv, în 1946.

Pentru Enescu, Parisul a fost totuși un exil, un loc în care s-a dus forțat de niște împrejurări. Timpul i s-a scurs dând lecții de vioară și compoziție, ținând conferințe, concertând. „S-a adaptat la viața franțuzească, pentru că era un om de lume, un om sociabil, care se descurca cu lejeritate în cercurile înalte ale Parisului, avea maniere, era plăcut la vorbă. Dar pot bănui că, pe undeva, l-a ros sentimentul izolării și al dorului de patrie. Prietenii spun că avea des crize de melancolie. Locuia cu Mărucăi în Rue de Clichy, la nr. 26. Dar mai închiriasă și o vilă, Les Cytises, la Bellevue, la marginea Parisului, unde mergea vara”, mai

adaugă muzicologul.

Cu o viață dedicată creației, George Enescu nu a căutat niciodată faima mondenă ori succesul material și este azi, pentru lumea întreagă, o personalitate uriașă. El a fost un mare patriot și luptător pentru ridicarea culturală a poporului nostru. De multe ori a cântat în săli improprii, în turneele sale dovedind un adevărat devotament de maestru pentru educația muzicală a maselor. Concertele lui au rămas pentru totdeauna în memoria celor care l-au ascultat. Era generos, cultiva prietenia. Sa nu uităm seara când cu arcușul său i-a cântat lui Ștefan Luchian care era epuizat de boală, ori sub bagheta sa de dirijor electriza sălile de concert.

Povestea lui George Enescu este cea a unui geniu al zbuciumului muzical, care trăind printre mondenități și suflu regal, marele compozitor nu a încetat niciodată să trăiască altfel decât prin muzică.

Cărțile lui Viorel Cosma și Ilie Kogălniceanu, care a trăit în preajma compozitorului, arată că Enescu a murit în mizerie, că Măruca îl obligă să cânte și să dea lecții pentru a câștiga bani, chiar și când era foarte bolnav. Viorel Cosma a povestit că pentru Enescu era important să-i facă întotdeauna pe voie Mărucăi, „cea care a rămas pentru el și pentru alții o prințesă autentică: „La princesse aimee!”.

Privitor la dorința lui de a reveni în țară, trebuie precizat că Dr Petru Groza I-a trimis o scrisoare oficială plină de considerație și căldură umană, dar răspunsul a fost un refuz la fel de elevat și politicos.

George Enescu a trecut în eternitate în noaptea de 3 spre 4 mai 1955, la Paris, fiind înmormântat în cimitirul Pere Lachaise. Maria Cantacuzino i-a supraviețuit încă treisprezece ani, stingându-se din viață în Elveția, în 1968. Sunt îngropați în cimitirul Pere Lachaise din Paris, unul lângă celălalt.

Cu toate trădările, idila dintre Maria Cantacuzino și George Enescu se înscrie în galeria marilor povești de iubire din universul muzicii clasice.

Eliza Raha

AMINTIRILE UNEI FETE CUMINȚI (II)

(Urmare din nr.57)

Între timp, în curte, după-amiaza, apăruse un om la lucru, potrivit de stat, cam întunecat la chip, cumsecade și tăcut, îngrijea de grădină, a înălțat un solar de care se ocupa aproape zilnic, adesea mă privea cu drag și mă răsfața aducându-mi dulciuri, jucării și lucruri de înbrăcat, cărțile, caiete și creioane colorate. Nu știu când am învățat să citesc, ahă, mai aveam până să încep școala, Bunica era mândră de mine și mă pierdea din ochi de dragă, deh, îi rămăsesem doar eu. În sfârșit, când am pășit pe poarta școlii, ea mă ducea, ea mă lua de acolo, o mai înlocuia domnul acela binevoitor că Mama nu-și permitea să lipsească de la slujbă, apoi am învățat singurică drumul, m-am remarcat cea mai bună la carte din clasă.

Sora mai mică s-a întors după ce a murit Tata, sora cea mare nici gând, am aflat doar că se măritase și dezmăritase, că mai urmase niște cursuri și avea un serviciu bun la care nu putea renunța. În legătură cu ultima perioadă a vieții Tatei, nu-mi amintesc mai nimic, rareori îl vedeam pe fereastra deschisă întins în pat, privind doar el știa la ce, tresărea când mă vedea. Tocmai venisem de la școală, patul gol, după foiala din curte am înțeles că deja fusese depus la capelă, înmormântarea s-a făcut pe grabă, au participat puține persoane, pomana s-a făcut doar la cimitir, cu vase, cu lucruri, au mulțumit pe toți cei prezenți. Vreo lună și mai bine s-a făcut curățenie în casa mare, au zăgrăvit-o, a stat cu ferestrele deschise toată vara, sora mea a muncit din greu alături de Mama și Bunica. După ce s-a terminat treaba, Bunica a luat-o cu ea la piață, se trezeau amândouă cu noaptea în cap, și, când a socotit că a învățat lecția, bătrâna s-a pensionat și a angajat-o pe ea în locul ei. Până a dat frigul, Bunica o însoțea și o ajuta să rezolve problemele. Încet, încet, sora mea a căpătat autoritate asupra piețarilor, a învățat toate „secretele” meseriei, cum să se poarte cu fiecare, cum să fenteze controalele, cum să fie serviți clienții oameni

importanți, le ducea personal, acasă, mărfurile solicitate, ehei și multe alte chițibușuri cunoscute de Bunica și transmise nepotei.

Eu îmi vedeam de școală, am reușit prima la liceu, premiantă în fiecare an, când ne așteptam mai puțin s-a dus și Bunica după Tata. Cred că a suferit mult după el, însă, mândră cum era, nu recunoștea și nici noi nu aduceam vorba despre cele întâmplătoare. Mama i-a făcut pomană mare, a pus mese în curte, a venit multă lume, foarte cunoscută și respectată, a fost evenimentul pieței și al cartierului. A sosit la înmormântare și sora cea mare, aproape să nu o recunosc, nici ea pe mine, iubirea s-a legat instantaneu la loc, nu a mai plecat, și-a găsit post de recepționeră la un hotel abia înființat. Surorile s-au instalat în casa mare, eu și Mama am rămas în cea mică, a Bunicii.

Luată cu evenimentele, n-am băgat de seamă că domnul care îngrijea curtea, de la un timp, nu a mai venit. Eram în ultimul an la liceu când am mers împreună cu Mama la un spital. Nu mi-a zis de ce, am crezut că doar să o însoțesc. Întins pe un pat ne aștepta acel domn, părea că viul din ființă i se concentrase în priviri, îi lucea în ochi o infinită iubire, a întins anemic mâna către mine, Mama lăcrima, eu intrasem într-o stare specială, trupul îmi tremura, ceva mă răscolea, parcă îmi era drag, se purtase atât de frumos cu mine..., am înțeles că era pe ducă, impresionată puternic n-am avut glas să zic ceva... Am plecat de acolo ținând-o pe mama de mână, fără să scot un cuvânt. La vreo două săptămâni de la întâmplare, Mama s-a îmbrăcat în culori închise și părea tare abătută. M-a dus de câteva ori la mormântul lui fără să spunem cuiva.

În ceea ce mă privește, uitându-mă în urmă la cum s-au desfășurat evenimentele din viața mea, trag concluzia că există destin. După cum am afirmat, îmi plăcea să învăț, să învăț orice, în plus, memoram repede și prindeam din zbor înțelesurile a ceea ce lecturam. Nu eram o tocilară în strictul sens al cuvântului, dacă citeam o dată îmi era de ajuns. Spre deosebire de ceilalți colegi, nu reușeam să-mi stabilesc o prioritate, să mă pregătesc în mod special pentru o facultate, în vederea unei profesii. De fapt, Mama mi-a sugerat încă de la începutul ultimului an de liceu că ar fi potrivit să-mi iau o slujbă și să dau examen la facultate, oricare din punctul ei de vedere, la seral. Astfel că, după bacalaureat, Mama a considerat că este mai sănătos,

pentru siguranța mea, să-mi iau, imediat, o slujbă, oriunde. S-a nimerit, desigur, prin bunăvoința „pilelor” moștenite de la Bunica, să fiu angajată la un birou numit financiar și am dat în toamnă examen la A.S.E., la seral. Am reușit prima pe listă. Nu a fost alegerea mea sau țel în viață. De pildă, dacă m-aș fi angajat la un laborator de analize, aș fi dat examen la o facultate de chimie sau biologie, seral. Aparent, drumul meu în carieră s-a deschis la plezneală, în realitate după cum a fost predestinat.

În același an, eu fiind deja majoră și având salariu, Mama mi-a cumpărat un apartament la parterul unui bloc, a tocmit om de l-a zugrăvit, i-a utilat bucătăria, baia, un cadou de zile mari, de unde o fi avut atâta bănet, poate i-a lăsat Bunica, dar nu, Moștenire de la Tatăl tău adevărat, adică domnul..., cu care semănam evident, mi-a susurat ea într-o seară, cu ochii în lacrimi, ocazie cu care mi-a spus toată povestea și de ce se purta așa cum se purta celălalt Tată. Nu cu mine și nu cu ea.

Poveste de roman. Că și oamenii obișnuți au parte de întâmplări ce pot frisona imaginația scriitorilor, totul e să știi cum să le depeni și ce învățătură să tragă cititorul din treaba asta. Și-apoi, orice ar scrie un scriitor, ca să mențină trează atenția cititorului nu depinde de subiect ci de talentul său literar. De fapt, viața celor mulți e mina din care harnicii condeieri extrag prețioasele minereuri. Prelucrate cu migală, unele devin bijuterii de tezaur, altele zac uitate pe undeva. Și când te gândești că toți trudesc cu același zel, cu aceeași speranță a notorietății, deci, ca o concluzie, până la urmă contează bucuria de a crea stări de spirit, întâmplări, personaje..., pentru că „nimeni nu e profet în țara lui”, adesea, dacă supraviețuiește, undeva, într-o bibliotecă, opera marilor „performanțe umane” fiind înțeleasă cu mult mai târziu. Înțelepții susțin că firescul vieții cunoaște trei perioade: de îmbobocire, de înflorire, apoi de veștejire, secretul este să acceptăm toate aceste faze dacă avem parte de ele, să profităm, lucizi, cu toate forțele, de fiecare clipită a existenței noastre, că nu se mai întoarce. În rest, ce-o vrea Dumnezeu, ce este scris în frunte.

Bunica, văduvă, rămasă de mână cu un băiețel frumos, harnic, fără minte prea multă, în schimb cu înclinație către partea practică, lucrativă, ca și întregul lor neam, era cea mai bogată

din comuna lor. Pământul le fusese luat, le ră-acareturi, cam neîngrijite, de unde bani și forță, plus ograda înconjurătoare, în total un hectar și ceva, cultivat, an de an, cu cele trebuincioase existenței: porumb, lucernă pentru pășări și animale, pentru ei legume, bolta de viță de vie din bățatură și pomi fructiferi la gard. Pentru două suflete, îndeajuns. Se descurcau, mai ales că Bunica, pricepută la toate, se angajase ajutor de magazioner la c.a.p.-ul din zonă. Pe tata l-a dat la o școală profesională, a absolvit-o și a primit loc de muncă la fabrica din apropiere, de curând înființată. Încă de când împlinise șaisprezece ani și făcea practică școlară, băiatul se îndrăgostise de o tânără, lucrătoare acolo, de douăzeci de ani, pe deasupra divorțată. Iubire, mare iubire. Bunica nu era de acord, fata provenea din cea mai săracă familie, ta-su un bețiv, mă-sa bolnavă de plămâni, copila crescuse ca o buruiiană de leac. Fiind inteligentă și ascultătoare, diriginta clasei o ajutase și o dirijase pe un drum al vieții echilibrat, onorabil. Fără noroc în căsnicie, a trebuit să divorțeze la câteva luni de la măritiș. Nu a avut copii. Dar, pentru flăcău, a venit timpul cătăniei... Tuns și echipat, Bunica, umbră după el, Tata a plecat la armată, adică satisfacerea stagiului militar, în celălalt capăt de țară, fără a se mai vedea cu iubita. Care..., la puțin timp după plecarea lui, a constatat că rămăsese însărcinată și de unde să-l ia pe Tata?... A încercat să dea de el, fără vreun rezultat. Tata, copleșit de dorul ei, i-a trimis răvașe pe adresa unui puști din sat crezându-l prieten, ăsta, rău și fără minte, viteză cu plicul, direct la Bunica, Bre, mi-a trimis fii-tu scrisoare, e pentru aia...

Profitând de plecarea băiatului la armată, Bunica a hotărât. A vândut tot ce avea președintelui de c.a.p. și cu banii încasați a cumpărat o casă la București, foarte aproape de o piață, într-un cartier civilizat, cu lume bună, oameni unul și unul. Casă veche, de cărămidă și piatră, cu

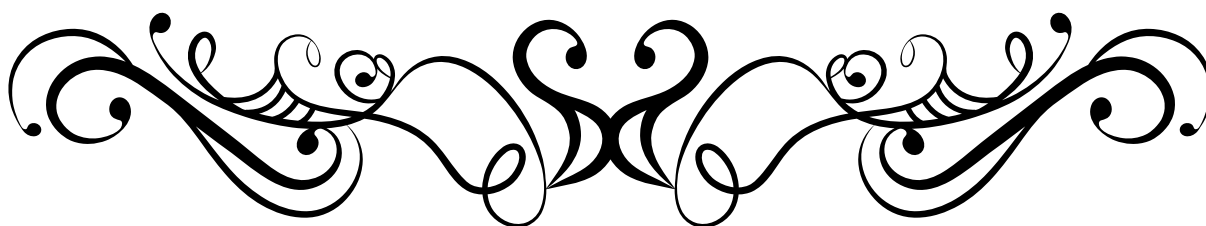
măsese casa, un conac boieresc vechi, și două corpuri, primul, cu verandă elegantă în față, având vestibul, două camere înalte, mari și baie, al doilea, lipit de primul, format din două încăperi mai joase, cu baie și magazie cu beci, alături. Casa, înzestrată cu toate facilitățile urbane în bună funcțiune, fusese a unui negustor grec care, după vânzare, a și emigrat. Orientată la oameni și situații, Bunica a găsit loc de muncă în administrația pieței, repede și-a făcut nume bun, adică persoană de neînlocuit. Știa cum să se poarte cu vânzătorii, unii „mici producători” de la sate, cât și cu negustorii de profesie, să-i țină la respect, cu angajații organelor de control, cu șefii, cu mai toți cumpărătorii, după rang.

Ca noră, ochise o fată din comună, adică pe Mama, dintr-o familie cumsecade, din neam asemănător ei, înăltuță, blondă cu ochi albaștri, vrednică și ascultătoare, orfană de părinți, pe care a cerut-o de la rude și a adus-o la București, fără pretenții de zestre. I-a găsit loc de muncă la o cooperativă din apropierea pieței, astfel adoptând-o în vederea căsătoriei cu fiul său.

(Va urma)

Un nou roman(al douăzeci și șaptelea al Elizei Roha)

George Geafir

SATIRA. A PATRA PUTERE ÎN STAT

- Dragul meu Cineva, cenzura este, într-adevăr, o armă, dar o armă cu cartușe oarbe. Asta să știi de la mine, zice, într-o doară, Nimeni. Dar, scuză-mă, te-am întrerupt. Continuă, te rog...

- Pe vremea cenzurii, am depus la editura "Mesaj comunist" manuscrisul meu cu proze satirice. După un timp, m-am dus la editură să mă interesez de soarta lui. Tocmai se pregătea un concurs de debut colectiv...

"Cum să vă spun, mi-a zis redactorul încurcat, dumneavoastră aveți proză satirică... Nu știu dacă merge. Trebuie obținute niște vize... Poate aveți și altceva..., proză tradițională, mi-a sugerat el, voit binevoitor".

„Tematică prioritară, vreți să spuneți, l-am completat eu”.

” Cu atât mai bine, mi-a zis el, făcându-se că nu observă ironia”.

„Dumneavoastră, pe lângă calitatea de redactor, încercam eu să fiu măgulitor, aveți și vocația scrisului. Înțelegeți, deci, cum e cu tematica impusă”...

„Firește, fiecare scrie ce vrea și cum crede, noi, însă, suntem puși să promovăm ce e instructiv”.

„Mai instructiv decât satira ce poate fi? Au scris satiră Horațiu, Juvenal...La noi, Negruzzi, Eminescu, Vlahuță. Să nu mai vorbesc de Arghezi, de Caragiale”...

- După părerea mea, mă întrerupe prietenul Nimeni, satira este a patra putere în stat. Și, cu asta, cred că am spus totul...

„Tovarășe, degeaba insiști, m-a întrerupt redactorul, ireconciliabil. Genul satiric nu e agreat și cu asta basta. Nu vei avea câștig de cauză”.

"Important e nu să câștigi, ci să lupți", m-am consolatat eu, făcând haz de necaz.

... Ce să spun! Nici n-am câștigat și nici putere de a lupta n-am arătat. Așa că mi-am luat cu mine manuscrisul sub braț și l-am dus acasă, unde putea foarte bine să stea pe un raft și unde

să se depună praful pe el. Căci, după logica firească a lucrurilor, cu cât stratul de praf devenea mai gros, cu atât manuscrisul ar fi trebuit să câștige în valoare.

- Prietene, nici în ziua de azi lucrurile nu merg mai bine, mă adresez eu lui Nimeni. Treaba merge prost, cred eu, pentru că nu avem nivel politic...

- Eu zic că nu avem nivel cultural, intervine Nimeni, gânditor. Deoarece un om de cultură înțelege politica, pe când un om politic nu înțelege cultura...

- Ulterior, după Marea Ridicare din Decembrie – reiau, apoi, firul povestirii, cu fruntea sus și încrezător în noile vremuri am scuturat manuscrisul de praf și m-am dus la aceeași editură, care, acum, avea o altă firmă pe frontispiciu: "Mesajul Libertății".

Trăiască libertatea! mi-am zis eu, simțind cum îmi cresc aripi de scriitor care promite. Moarte cenzurii!

În editură, același, redactorul meu. I-am zâmbit a speranță.

„Ce doriți?”, s-a făcut el că nu mă cunoaște, dacă nu cumva, între timp, suferise, Doamne, ferește, vreo amnezie.

„Am mai fost la dumneavoastră, înainte de Revoluție”...

„Mă îndoiesc să ne mai fi întâlnit! Din oamenii vechi, nu mai e nici unul. Suntem alții. La vremuri noi, oameni noi”.

„S-ar putea să vă confund. Mă iertați!”, dau eu înapoi, fiindcă nu-mi doream să-l supăr.

„Cu ce vă pot fi de folos?”, m-a întrebat el cu distanță în glas.

„Am un manuscris, de la sertar”...

„Da?!... Sigur. Veniți la noi cu toate porcăriile, cu vechituri scrise pe vremea comuniștilor...

Aveți recomandare?”

„Am. De la domnul...”

„Se putea altfel?! De la criticul acela care făcea așa zisele referate de serviciu. Să văd”.

Îi arăt hârtia semnată de reputatul critic literar.

„E veche. De pe timpuri. Mergeți acum la domnul critic și să vedem dacă-și mai susține recomandarea”.

„Vă asigur că...”

„Lasă, lasă... Ce ai acolo? Poezie, proză?”

„Proză. Satirică.”

„Nu merge. Nu promovăm asemenea gen.”

„La fel mi-ați spus și înainte de...”

„Domnule, dumneata ești paranoic? Nu pricepi că n-am fost eu acela?”

„Mă iertați, vă confund mereu.”

„Să fie pentru ultima oară. Mai doriți ceva?”

„Fiți amabil, spuneți-mi de ce nu promovați genul satiric? Doar ne aflăm în democrație. Cenzura ca atribut al Puterii s-a abolit. E asigurată libertatea cuvântului.”

- Dintotdeauna satira a stat ca un cui în coasta Puterii, adaug eu, iar satiricii au fost marii incomozi ai tuturor timpurilor. Cu toate astea, ei au dus-o bine...

- Cu puține excepții, îmi dă replica prietenul Nimeni, care, desigur, au rămas în conștiința neamurilor...

„Ha, ha! Libertatea cuvântului! S-o crezi dumneata!, a pufnit redactorul cu acrială în glas, de parcă ar fi băut un kil de oțet. Dacă se recunoaște, în pielea vreunui personaj, domnul prim-ministru?! Ori, domnul Președinte?! Ori, șeful Gărzii Financiare?! Ce mă fac eu, atunci? Ce se alege de editură? Reține că editura s-a privatizat, sunt interese particulare în joc. Și n-am niciun folos să dea faliment. Sau să mi se taie alocările de la Ministerul Culturii. Ce le pasă celor ca dumneata de toate astea? Vreți să vă satisfaceți orgoliul personal și nimic altceva!”

L-am înțeles pe om. Fiecare cu necazurile lui. Așadar, mi-am cărat manuscrisul înapoi și l-am pus acolo unde îi este locul: pe raft. Până se vor mai schimba vremurile...

Ion R. Popa

CHIAR AȘA?

Inginerul Nistor Virgil, venind de la spital grăbit și obosit, a simțit nevoia să se odihnească puțin înainte de a fi ajuns la stația de tramvai. Căutând un loc potrivit, în lipsa unei bănci, i s-a ivit o bordură de gard cam la 70 de centimetri înălțime, pe care se ridica o lacră de stînghie frumos vopsite. A observat că, dincolo de acest gard, se înalța o somptuoasă vilă, cu etaj, care, după părerea sa, adăpostea cel puțin două familii. Curtea era judicios ocupată de o grădină de flori și arbuști ornamentali. Nu a observat că, între vilă și garaj, la o masă, un domn între două vârste își servea cafeaua. Dar a fost el observat și s-a trezit îndată cu acesta alături.

- Bună ziua! Îmi place grădina dumneavoastră: bine structurată, florile armonios răspândite, arbuștii exotici bine amplasați...

- Văd că te pricepi; lucrezi în domeniu?

- Nu chiar, dar înainte de facultate, am lucrat ca tehnician horticol, până când mi s-a îngăduit să mă înscriu la Institutul de Științe Agricole.

- Aha! Iar acum te atrage grădina mea sau obosiși?

- Aș zice că nu sunt obosit, doar că mă dor picioarele. Vă deranjează că m-am oprit aici? și l-a privit mai atent, unele trăsături trezindu-i niște amintiri din copilărie, care l-au trimis la Ion Trăscău, care strângea cotele, obligații impuse de statul democrat-popular sătenilor pentru produsele agricole. Venea în echipă cu receptorul și cu un referent al sfatului. În urma lor rămăneau bocete, blesteme, jeluiri.

- Nu, deloc! Chiar mă bucur când am ocazia să mai schimb o vorbă-două cu unul și cu altul, mai aflu și eu ce se petrece la nivelurile inferioare ale orașului...

- Dacă nu vă supărați, cu ce vă ocupați, i-a dat Nistor prilejul să se laude.

- Sunt parlamentar la a treia legislatură... Îmi dai voie să mă prezint: Haralambie Trăscău, senator.

- Eu sunt inginer Virgil Nistor, s-a ridicat el în picioare, apoi s-au așezat amândoi pe aceea bordură.

- Mă bucur că putem sta de vorbă.

- Îmi pare bine! Nu stătusem de vorbă cu un om al puterii actuale, încă și parlamentar. Cred că aveți mult de lucru acolo.

- Muncă grea, domnule. Să stai o zi întreagă pe scaunul acela, în spațiu închis și să fii și atent când trebuie să ridici mâna... să știi că nu e lucru ușor. Nu, Nu!

- Parcă aveți și o pauză?

- Desigur, dar abia avem timp ca să mâncăm și iar ne trezim chemați în sala de ședință.

- Într-adevăr. Nu știam asta.

- Cred că n-o să mai candidez. Mi-ajunge din '92 pe băncile alea. Îmi dă statul o pensie frumușică, am mai strâns și eu ceva bani, poate mai strâng dacă pun mâna pe o funcție onorabilă pe la județ, copiii sunt pe picioarele lor și la casele lor...

- Eu credeam că în casa aceasta locuiesc două-trei familii.

- Păi ce rost ar fi avut. Ei au familiile lor, casele lor...

- Câți copii aveți?

- Doi băieți. Unul este privatizat, dă produse la export, celălalt este în Ministerul Economiei.

- Domnule Haralambie, vă admir. Sunteți o familie fericită.

- Material, poate că da, însă am soția bolnavă, și asta e a doua, iar eu am o gută...; au vrut doctorii să-mi taie piciorul. Cel mai sănătos din familia noastră a fost tata, care a alergat o viață întreagă să stângă pentru stat cotele din produsele agricole, apoi impozitele... Iar în părțile alea oamenii sunt răi platnici, a avut de furcă cam cu fiecare.

- În ce comună a activat tatăl dumneavoastră? a vrut Nistor să își verifice bănuiala, ce se suprapunea cu imagini din copilărie, pe măsură ce discuția avansa.

- Spineni, că localnicii ăia parcă au spini și pe limbă. Nu e departe de aici, la vreo 40 de kilometri.

- Am auzit de ea..., și Nistor s-a ridicat ca să plece, simțind că îi dă ocol un gând însoțit de o furie.

- Da' ce, te grăbești? Mai stai!

- Nu pot, deși aș vrea să mai stau. Discuția a fost de mare interes. Mă scuzați, dar după amiază trebuie să merg cu nepoții.

- Cum vrei, dar să mai treci pe la mine! Vom merge colo – și a arătat spre masa unde își consumase cafeaua – și vom discuta.

Nu s-a depărtat prea mult Nistor și l-au ajuns de pe urmă amintirile copilăriei: „Vasăzică, acest parlamentar este fiul lui Trăscău, fost colector al comunei, apoi perceptor. Acela băgase spaima în cetățeni; când ajungea în curtea sau în casa celui impus, nu pleca decât cu suma respectivă încasată, ori cu bunuri ale gospodarului în contul sumei datorate. Din câte îmi aduc aminte, la un moment dat, a dispărut din comună. Tata zicea că fusese promovat la raion, ca răsplată pentru... munca sa meritorie.”

Mergând îngândurat, Nistor s-a trezit față-n față cu Marian Stoica, consăteanul și colegul său de școală primară, acum avocat.

- Ce mergeai atât de îngândurat și încruntat? Nici când îți condamnaseră tatăl pentru sabotarea statului din cauza neachitării cotelor, nu erai atât de ...

- Abia ce mă despărții de unul Trăscău, fiul celui care încasa obligațiile către statul democrat-popular cândva, care, cred, știi ce lăsa în urma lui, și asta îmi produse o stare de... indignare, de... repulsie, nici nu o pot defini; în orice caz, mă puse pe gânduri.

- De ce? Nu cei ca el au răsturnat regimul în 89? l-a provocat Marian.

- Ba da, dar ce știe unul ca el să facă în Parlament?

- Păi..., fie că în Parlament este printre cei aleși care nici nu trebuie să aibă studii pentru a ști să ridice mâna când trebuie; apoi, e posibil ca „prietenul” nostru să aibă studii.

- Eu știu când familia îl alergia ca să-l ducă înapoi, fiindcă fugise de la școala de tractoriști.

- Păi vezi? Înseamnă că l-a prins. În plus, dovedindu-se corespunzător și cu dosar bun, a fost trimis la Stefan Gheorghiu, unde a fost îndoctrinat. La drept vorbind, el știe ... politică mai mult decât noi doi. Ce fel? Asta comportă altă discuție.

- Păi asta confirmă – ceea ce eu nu credeam – că revoluția noastră a însemnat doar înlocuirea fostei nomenclaturi cu cei din linia a II-a, cum se spune.

- Întocmai. Au beneficiat de deschiderea democratică toți care au vrut. Dar posibilitățile de a ajunge la Putere au fost diferite. Altfel spus, au ajuns pe funcțiile Puterii cei care au fost în preajma acesteia. Ceilalți băjbăiau pe la alte uși,

când cei din prejmă, știind ușile, erau deja în fotoliile Puterii, a vrut să fie înțeles Marian. Apoi au trecut averea poporului pe numele lor, zicându-i privatizare. Așa au deveni o clasă dominantă economic și politic.

Emilia Dănescu

RĂSPUNSUL LA ÎNTREBARE

Răspunsul la întrebarea care îl chinua de ceva vreme trebuia să fie pe undeva... Mihail intra în imensa bibliotecă a unchiului său, anticarul, își trase un fotoliu în mijlocul camerei și, așezat confortabil, privi ceasuri întregi rafturile pline de cărți, rânduite cu grijă pe praful multor decenii.

Deși Mihail citise cam nouăzeci la sută din ele, răspunsul la marea întrebare refuza să i se dezvăluie. Cărțile rămase necitite nu-l puteau conține. Știa pe dinafară titlurile și autorii lor, iar subiectele, cu siguranță banale, nu meritau efortul...

Unchiul Florentin încercase de mai multe ori să-l descoase, în speranța că l-ar putea ajuta. Mihail însă, refuzase categoric să i se confeseze.

Lupta cu sine însuși și cu ceilalți începuse, de fapt, cu mulți ani în urmă, încă de pe când, puști fiind, se simțea intimidat de cultura și siguranța celor din jur. De aceea își propusese să-i învingă într-o bună zi, iar biblioteca unchiului său, unică în oraș prin dimensiune și valoare, îl ajutase enorm. Devenise redutabil și respectat de toată lumea.

Într-o polemică pe teme literare sau de cultură generală, Mihail pretindea să fii „beton”, altfel riscai disprețul lui și implicit îndepărtarea din anturajul celor mai buni amici pentru cine știe câtă vreme. Uneori, pentru totdeauna chiar.

Tocmai într-una din acele polemici se născuse marea întrebare. O pusese unul, nu prea citit, dar care avea bunul simț să nu intre în controversă, ci numai să arunce cu piatra... Era de altfel singurul individ de care Mihail se temea oarecum, dar în secret. Omul știa să întrebe...

Mihail privea neclintit cărțile și o mare neliniște i se strecurase în suflet. Certitudinea,

că niciodată nu va găsi răspunsul, îl cuprinsese treptat sperându-l de-a binelea.

Costică, servitorul unchiului Florentin, tocmai ce intrase tiptil, așezând pe măsuta joasă din apropierea fotoliului în care ședea Mihail îngândurat foarte, o ceașcă de cafea aburindă și un pachet de țigări. Țigările lui preferate. Omul ăsta era foarte atent cu nepotul celui pentru care lucra de ani de zile. Iar lui Mihail îi era drag în mod inexplicabil.

Costică nu știa carte. Viața lui fusese plină de experiențe triste și inevitabile. Pe deasupra, era un om extrem de tăcut. Discreția lui era una proverbială. Pentru că ținea mult la el, uneori Mihail mai schimba câteva cuvinte. Ca acum, de pildă:

- Mulțumesc, Costică!
- N-aveți pentru ce, domnule Mihail.
- Cum n-am? Pentru cafea și țigări...

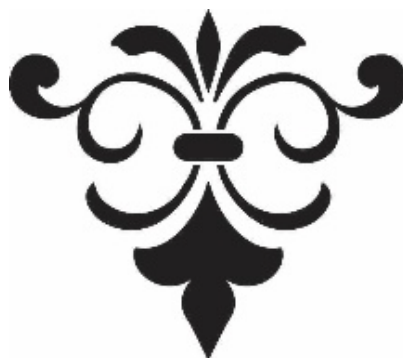
Costică surâse liniștit, dar nimic nu zise. Îl respecta mult pe domnul Mihail îndeosebi pentru că știa cât este de citit și cult, o treabă peste puterea lui de înțelegere.

– Ascultă, Costică! Tu nu m-ai întrebat niciodată nimic. Ce să înțeleg eu prin asta? Că n-ai nimic de întrebat ori că nu te interesează răspunsurile?

Luat prin surprindere, slujitorul nu-și pierdu cumpătul. Rămase pentru câteva minute pe gânduri, apoi îi răspunse tot așa liniștit:

– Domnule Mihail, omul prost întreabă doar ca să știe, nu ca să înțeleagă. Ori eu, dacă știu fără să înțeleg, sunt mai prost decât dacă aș fi întrebat. Omul învățat nu întreabă, ci „se întreabă”. Despre asta e vorba. Să-mi fie cu iertare, dacă v-am deranjat!

Mihail văzu, dintr-o dată, cum cărțile din rafturi se strângeau între copertile lor, dând la iveală zidul crăpat și coșcovit. Inexplicabil, zidul veni înspre el cu toate formele lui, implacabil și greu, duhnind a semne de întrebare...

Elena Dican

SPARTAC

Stau pe terasă la vreme de înstrăinare. Dincolo de gard vecinii mei cosesc, cu râvnă, iarba. Eu mă furișez în copilărie.

Povestea care urmează s-a întâmplat cu vreo jumătate de secol în urmă... Într-un prezent în care adevărul e pe post de Cenușăreasă și în care minciuna pare să fie cea care apropie, cea care scurtează distanțele, povestea lui Spartac e, probabil, o poveste desuetă.

Dar eu altceva nu pot să fac, așa că mă încumet, după puteri, la acest omagiu. Pentru Spartac și pentru toți cei care au ales străduința întru Adevăr. Știți, neștiți, uitați...

Când apare Spartac în sat, noi, copiii, suntem primii care aflăm. Mă rog, așa credem noi.

– A scăpat Spartac, zice unul.

De la el aflăm, apoi, toți. E momentul când se instalează în noi și printre noi acel mic freamăt bine-cunoscut ce bântuie preadolescenții aflați, ca într-o sală de așteptare, în anticamera tinereții. Suntem aspiranții la statutul de adolescent, am ajuns la răscrucea dintre copilărie și debutul tinereții, când fiorii apar din te miri ce. Când vine Spartac, primul fior e, fără îndoială, cel de teamă. Dar teama e, cumva, secundară și purtătoare de acea mică doză de nevinovată ipocrizie de care, instinctiv, chiar și un copil e în stare. Teama asta e amestecată cu un dram de bucurie pe care însă nimeni dintre noi n-ar divulga-o. Adulmecăm iminența unei aventuri reale, autentice. În sufletele încă inocente, cele două trăiri conviețuiesc armonios. Teama ne îmboldește și ne face viteji. Suntem gravi, suntem din cale-afară de serioși. Și foarte importanți, de bună seamă. În poveștile nemuritoare, eroii se luptă cu balaurii. Când Spartac scapă și se întoarce acasă, avem și noi Balaurul nostru. Căruia trebuie să-i rezistăm. Să-i facem față. E o confruntare și o încercare. Instinctul de autoapărare se activează pe modul acut, mult mai acut decât în alte circumstanțe.

– A scăpat Spartac de la ospiciu.

Deja zvonul devine credibil din momentul în care cel de-al doilea aduce vestea. Traiectoria e aceeași dintotdeauna. Zvonul devine veste, vestea se metamorfozează în știre, știrea în informație. Același circuit clasic, valabil și când eram eu copil, acum vreo cinci decenii. Prin secolul trecut, supranumit și secolul vitezei, în care distanțele fizice deja nu mai însemnau mare lucru. Valabil și acum o sută de ani, valabil și azi. Caracteristica dintotdeauna a veștilor a fost că ele zboară. Zboară ca vântul și ca gândul, pur și simplu.

Nu știu pe la ce vârstă aflaseră colegii mei că în lume există ospicii. Eu, una, atunci am aflat, pe la zece-doisprezece ani. Odată cu apariția lui Spartac îmi îmbogățesc, iată, și vocabularul. Pentru nebuni există ospicii și acolo e casa lor. Așa se numește casa de nebuni. Acum știu.

„A scăpat Spartac de la ospiciu.” Habar n-avem că de acolo nu se scapă. N-avem de unde să știm că e unul dintre locurile din care doar ți se dă drumul. Sau nu ți se dă. De scăpat se scapă greu. Oricum, nu cu una, cu două!

Cum, necum, Spartac apare din când în când în sat. Uneori nici nu l-am întâlnit, mai ales la început. Când o fi fost începutul asta sau ceea ce percepeam eu ca fiind începutul. Doar auzeam, așa, de la ceilalți copii, că a venit, e acasă. O vreme, Spartac rămâne pentru mine un mister. Stă, cum ar fi potrivit să zicem acum, la distanță. Încă nu știu cum arată, nu știu cum se îmbracă, nu știu dacă e tânăr sau dacă e bătrân.

Prima măsură pe care o luăm e să plecăm dimineata, în grup, nu unul câte unul, spre școală. Și până acum se întâmpla să plecăm cu ceata, dar numai dacă se nimerea. Acum deja ne organizăm. Ne strângem cam șase-șapte și mergem la brațetă. Adică, la braț. Dar așa zicem noi, „brațetă”, că ni se pare mai interesant. Nu știu cum ne-a intrat în cap că așa se spune la oraș și noi vrem să vorbim așa cum se vorbește la oraș.

Cei de pe flancuri sunt înarmați cu câte o bâta în mână. Nu e chiar bâta. E, mai degrabă, un băț. Ce-am găsit și noi, ce-am avut la îndemână. Nici prea fioroși nu e nimerit să arătăm. Reiese că știm ceva și despre camuflare. Și aplicăm. Nu suntem chiar ageamii în strategiile de război.

Dacă aș număra acum, luând în calcul toate aparițiile lui în sat, nu cred să-l fi întâlnit pe

Spartac mai mult de cinci sau de șase ori. Asta pe parcursul câtorva ani, doi sau trei să fi fost. Și, în toată vremea asta, nu mi-a trecut niciodată prin cap că Spartac nu fusese în anii de dinainte altceva decât ceea ce fuseserăm și încă eram fiecare dintre noi: că și el fusese mai întâi un copilăș, că și el fusese apoi un copilandru. Iar mai târziu, tot ca noi, umblase la școală prin aceleași săli de clasă spre care și pe noi ne purtau pașii zi de zi. Nu-l leg pe Spartac de niciunul din aceste lucruri. Ca și cum nebunii apar din neant, ca și cum ei n-au viață și nici sentimente. Pentru mine Spartac e un fel de entitate distinctă, fiindcă nu e ca toți oamenii din sat. Nici măcar ca pe nebunul satului nu-l percep, parcă nici n-ar fi de pe la noi. Pare venit de prin alte părți de lume. Știu că Spartac nu e normal la cap și asta parcă l-ar exclude din start de la orice fel de încadrare.

Toate gândurile astea au venit târziu, odată cu aducerile-amine ale stărilor și ale sentimentelor pe care le-am avut în legătură cu Spartac și pe care atunci n-aș fi știut nici să le explic, nici să le pun în cuvinte, așa cum încerc acum. Nu sunt gânduri de-ale copiilor. Sunt copil și nu mă gândesc la lucruri complicate. Iau totul așa cum vine.

Știu puține lucruri despre Spartac. Și cam așa vor și rămâne, puține. Aflu că năbădăile îl apucaseră când era student. Nu știu foarte bine ce înseamnă să fii student, dar toți copiii care învață bine, după modelul unora dintre tinerii din sat, își doresc să ajungă studenți. Dacă te faci student, poți să ajungi profesor sau doctor, sau inginer. Asta știu. Spartac ajunsese student, dar tot de-acolo ajunsese și la ospiciu. Așa că nu se mai făcuse nici profesor, nici doctor, nici inginer. Nimeni nu știe cum îi venise nebunia sau nimeni nu vrea să ne spună. Adulții sunt mai puțin interesați de subiect decât noi, copiii. Sau așa par. Ei nu prea scot multe vorbe despre Spartac. De fapt, nici pentru noi nu e o preocupare prioritară să aflăm cum de ajunsese Spartac nebun, așa că nici nu întrebăm și nici nu dezbatem subiectul. Nu iscodim, nu ne interesează amănuntele. Așa se pomenise de când lumea, unii oameni să ajungă nebuni și alții nu. E cât se poate de simplu.

Totuși, Spartac nu e chiar al nimănui. Are o mamă și stă cu ea când se-ntoarce de la nebuni. O știu, toți o știm, deși ea nu iese prea

des din casă. Bătrână, uscățivă, scundă, pe nas cu niște ochelari d-ăia cu multe dioptrii de-i duc ochii în fundul capului și o fac urâtă. Probabil că din cauza ochelarilor care-i trimit ochii într-un fel de abis, nasul ei pare lung și coroiat. Nu știu dacă nasul ei e așa cum mi se pare mie, poate eu doar mă joc, închipuindu-mi că astfel de ochelari au nevoie de nasul potrivit, ca suport. Oricum, ochelarii n-au șanse să se desprindă ușor, sunt priponiți pe după urechi cu două sfori. Acum, cât de bătrână o fi fost biata mamă-sa nu-mi dau seama, nu știu să spun exact. Și dacă ar fi avut puțin peste cincizeci de ani, nouă tot neînchipuit de bătrână ni s-ar fi părut. Ea e normală la cap și merge pe stradă tot ca un om normal. Nimeni nu zice de ea că e nebună. Când iese doar până în capătul uliței pe care locuiește, cu bâta în mână după vreo curcă, după vreo găscă sau după vreo găină, poartă un capot de casă, din finet înflorat, o vestă de lână sau de melană în spinare, niște pantaloni de trening pe sub capot, papuci în picioare și pe cap basma legată sub bărbie. Când merge pe șosea, la Complex sau cine știe unde, schimbă capotul cu fusta și papucii cu pantofii. Oamenii îi dau bună ziua, bună seara, bună dimineața, ce se nimerește să fie. Și noi îi dăm. Știm ca e mama lui Spartac și o salutăm ca pe toți oamenii din sat. La școală și acasă ne învață să salutăm pe toată lumea. Nu ni se indică excepții. Spartac nu are tată, că nu l-am văzut niciodată și nici nu-l pomeneste nimeni. Poate murise, poate-i părăsise, poate se află în altă parte. La ospiciu sau cine știe pe unde.

Niciodată nu știm cum și când apare Spartac în sat. Nu știm nici ziua exactă și nici felul în care apare. De parcă o mână uriașă, dar nevăzută, l-ar planta direct în curtea casei părințești. Sau pe sală. Undeva în zona casei, oricum. Nu l-a văzut nimeni venind cu autobuzul și nici plimbându-se cu mașina mică. Dacă l-ar fi văzut, ar fi spus. Mai toată lumea merge cu autobuzul când pleacă la oraș, la cumpărături. Iar mașinile mici nu sunt atât de multe și nici nu zboară. E cam imposibil să nu-l fi zărit vreunul din sat în atâtea ani. Doar Spartac știe cum de apare așa, fără să-l vadă nimeni.

Nu știu cum și nici de ce nu-i prea auzim pe adulți vorbind despre el. Nu ne avertizează nimeni să-l ocolim pe Spartac, părinții nu

rostesc cuvintele lor preferate „aveți grijă!”, „feriți-vă!”, „păziți-vă!”. Ne lasă așa, de capul nostru. Noi, cel puțin, așa credem.

Spartac dispare cam în același fel în care apare. Nimeni nu știe foarte limpede cum și când. După ce nu-l mai vedem prin sat, uităm și noi de Spartac aproape de tot. Arareori se întâmplă să mai pomenească cineva de el. Intră în uitare cu fiecare dispariție. Și așa, cei mari nu prea-l pomenesc. Mai nimeni nu zice „a plecat Spartac” sau „nu l-am mai văzut pe Spartac” sau „l-au luat pe Spartac”. Oamenii nu-i simt lipsa. Spartac e dat uitării fără vreun efort.

Satul nostru e mare și e împărțit în trei. Așa îl despart râul și șoseaua ce-i urmează albia. O parte pe deal, o parte pe mijloc, în vale, altă parte pe dealul opus. Peste râu sunt două poduri frumoase, din lemn. Bine, atâtea știu eu, or fi mai multe. Și, din loc în loc, cât ține satul, niște punți, tot din lemn. Șoseaua șerpuiește pe malul râului, la poalele celor două dealuri gemene, coborâte din basme. Pe marginea șoselei, de o parte și de alta, stau casele. Și sus, pe cele două dealuri, tot plin de case e.

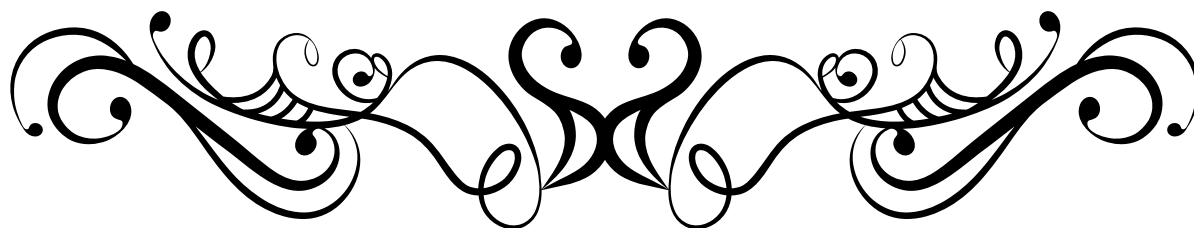
Spartac locuiește într-o casă pe o uliță în pantă, ca un povârniș mai mare, ce taie dealul dinspre răsărit și dă direct în șoseaua principală. Pe acolo se scurg apele ploilor și ajung direct în șosea în drumul lor spre partea satului care ocupă lunca. Satul din vale. Apoi se scurg prin grădinile oamenilor și ajung drept în râu. Noi nu ne prea încumetăm, cum lesne se înțelege, pe ulița cu pricina. Nu doar frica de Spartac ne ține la distanță, dar pe ulița aia se urcă greu, e plină de șanțuri, de șanțulețe, de bolovani sau de pietre mai mici aduse de ploi de cine știe de pe unde, deranjate și deplasate de la locul lor de tumultul șuvoaielor. O singură dată am avut curajul să trec prin fața casei lui Spartac, cu o colegă. Curiozitatea a învins teama.

Ne luăm inima-n dinți și urcăm povârnișul. Spartac nu-și face apariția, dar nici nu cred că

e acasă. Dacă ar fi fost, bănuiesc că nu am fi fost noi așa de cutezătoare. Pesemne că Spartac e de parte, la locul lui. Sau la ceea ce credem noi că e locul lui. Casa lui Spartac e ca multe alte case din sat. Obișnuită, n-are nimic deosebit. Nu e nici prea-prea, nici foarte-foarte. Nici casă de săraci, nici casă de boieri. Bagajul meu de informații mai adaugă încă una. Înregistrez unde stă Spartac în puținul lui timp de stat acasă.

După ulița pe care locuiește Spartac, pe șoseaua principală, se face o curbă. Apoi, după curbă, se vede, imediat, școala, pe dreapta. În deal, peste stradă de școală, la vreo cincizeci de metri, nu mai mult, o uliță generoasă, aproape cât o șosea, te duce în partea satului așezată pe dealul dinspre răsărit. Deasupra drumului ăstuia se ridică biserica, pe un fel de dâmb mai mare, ițit din deal. Dâmbul e pietruit la bază pe o porțiune destul de lungă și de înaltă. Pare un zid de apărare. Biserica e semeață, se vede de departe. Din curtea școlii până sus, la biserică, nu sunt mai mult de o sută de metri. De acolo coboară doamnele în zilele de sărbătoare, unele dintre ele îmbrăcate în negru, cu platourile cu colivă frumos aranjată, de zici că e tort. E la fel de bună ca tortul, numai că pe deasupra are cruci desenate din cacao sau din nucă măcinată. Bomboanele mici de ciocolată sau cele viu colorate întregesc ornamentul. Ne e rușine să cerem colivă, cu toate că ni se scurg ochii de poftă. Apelăm la strategii, ne facem de lucru la poarta școlii, afară. În pauza de la prânz, când se termină slujba. Ca să ne vadă doamnele și să ne roage și pe noi cu colivă. Și ne roagă.

Ciomegele din dotare, care ne asigură apărarea împotriva temutului inamic Spartac, n-apucă să fie folosite niciodată. Când se întâmplă să dăm nas în nas cu el, Spartac trece liniștit și cât se poate de pașnic pe lângă noi, privindu-ne cu niște ochi albaștri și blânzi și cu un zâmbet descumpănitor și blajin în colțul gurii.

*Gabriela Stanciu
Păsărin*

CASA BĂTRÂNEI

Nu știu cum au perceput alții momentul întâlnirii lor cu lumea în care au fost aduși și dacă asta a avut o semnificație specială pentru ei, dar eu în mod sigur am purtat permanent cu mine, amprenta acelui moment și a acelor timpuri. Voi rămâne veșnic recunoscătoare casei care m-a primit sub acoperișul ei, la sfârșitul acelei ultime jumătăți de secol, care a însemnat pentru mine Casa Mea. Casa Mea, ca și Mama Mea, ca și Țara Mea, unice și de neînlocuit, oricât de multe case, mame și țări ar exista pe lume.

Deci, casa mea din Aristide Briant nr. 5, (azi Câmpineanu), a fost și a rămas a mea doar în suflet, căci în realitate, era doar o casa în care părinții mei stăteau cu chirie la stat, împărțind cele 4 camere ale apartamentului de la etajul doi, cu familia avocatului Renea, care avea și el 2 fete. De ei, ne despărțeau două uși înalte din lemn, cu frumoase profiluri ornamentale, din păcate, baricadate și camuflate de mama sub niște draperii groase, cu rolul de a izola cât de cât fonic, spațiul care ne aparținea. În plus, față de restul chiriașilor, noi aveam privilegiul unei bucătării separate, de care probabil nu ne-am fi bucurat dacă vechiului apartament n-ar fi fost gândit să aibă și o cameră pentru servitoare, transformată ulterior în locul în care mama putea găti liniștită. La comun aveam doar holul și baia, care, chiar dacă o împărțeam, exista! - ceea ce însemna mare lucru pe vremea aceea. Holul prin care intra fiecare în semi-apartamentul lui, era de fapt o verandă largă, întinsă de-a lungul tuturor camerelor, luminată toată de ferestre care dădeau spre curtea interioară. Acolo era locul jocurilor mele de poveste, cu Irina, mezina familiei Renea și prima mea prietenă pe care am iubit-o nespus, chiar dacă era mai mare cu patru ani decât mine. Era o fetiță slăbuță, negricioasă, cu ochii mari, negri și părul buclat, deosebit de vioaie, vorbăreață, plină de imaginație și talente. Cu ea cântam, dansam și alergam toată ziua pe verandă, visându-ne ba niște zâne bune, ba niște prințese, fetele unui mare împărat care locuia în

Castelul ce se întrezărea maiestuos și romantic, undeva dincolo de ferestrele verandei noastre, printre frunzele grase de iederă ce îmbrăcau ca o blană verde, toate zidurile curții interioare. Clădirea aceea masivă și sobră, cu balcoane, turnuri și arcade împodobite cu profiluri ornamentale ce ne stimula din plin imaginația, chiar exista. Era vechea clădire a Școlii de Arhitectura care într-adevăr, a rămas de atunci, Castelul meu pentru tot restul vieții, pe holurile căruia mai târziu peste ani, am pășit și în realitate.

Despre bătrâna proprietăreasă a casei în care stăteam, am aflat mult mai târziu, că i se îngăduise să locuiască împreună cu fiul ei, în camera servitoarei din apartamentul de la etajul unu. Soțul îi murise de supărare, în momentul în care le-a fost luat totul, iar povestea aceasta mi-a umbrat în mare măsura bucuria de a mă fi trezit la viață, în eleganța și rafinamentul casei lor, încărcată de parfumul și atmosfera aristocrată a anilor „la Belle Epoque”, de care, probabil că din acest motiv, am rămas pe veci îndrăgostită. Nu pot înțelege nici acum, cum a reușit femeia aceea să supraviețuiască nedreptății umilitoare de a trăi înghesuită în cămăruța fostei servitoare, asistând cum o grămadă de străini îi invadează casa și viața, cu sumedenie de troace, gălăgie și existență proletară.

Din fericire, ca să zic așa, printre ei ne mai aflam și noi cei de la etajul doi, familia alor mei și cea a avocatului Renea, care, intelectuali fiind, erau în stare să aprecieze la justa valoare locuința pe care o primiseră, fără să o agreseze cu prost gust, ci străduindu-se chiar, să o păstreze cât mai aproape de vechea ei atmosferă și eleganță.

Ai mei, chiar dacă erau tineri și la începutul căsniciei, au încercat tot timpul să păstreze nivelul rafinat pe care-l impunea casa. Mama, o ființă cu bun gust, foarte sensibilă și pretențioasă, a fost în mod special atentă la cum urma să arate interiorul viitorului nostru cămin. Ambițioasă, a reușit cu mari eforturi să facă un împrumut la Banca Națională unde lucra, ca să cumpere la ocazie, de la un evreu scăpătat, un dormitor deosebit și elegant, împreună cu candelabrul lui de alabastru. Mobilierul era din lemn de trandafir lustruit în culoarea mierii și curbat pe la colțuri, combinat cu o tapițerie de pluș roșu-orange în stilul „deco” al epocii tocmai apuse. Aranjat cu multă preocupare estetică - pasiunea mamei - noul mobilier părea făcut special pentru

acele camere înalte și spațioase, astfel că în plin început de comunism feroce, deși stăteam cam înghesuiți în acel apartament înjumătățit, locuiam totuși ca niște adevărați mici burghezi.

Dormitorul alor mei, cu candelabru de alabastru ivoriu, m-a petrecut în timp prin toate casele în care am locuit. După ce au dispărut ai mei, din admirația și respectul meu pentru rafinamentul acelor vremuri pe care am rămas iubindu-le, l-am salvat cu greu peste trecerea anilor. Din păcate însă, îmbătrânit, depășit și total neadecvat apartamentului de bloc comunist în care am ajuns să locuim până la urmă, nu-și mai găsește nicăieri locul, zăcând și azi într-o cameră nefolosită, până când va dispărea și el în negura timpului, odată cu toate amintirile vieții mele.

De sus, prin geamurile verandei în care ne jucam zilnic, o zăream uneori pe bătrâna proprietăreasă stând la fereastră ore întregi înțepinită într-un scaun, cu ochii pironiți în verdele iederii de pe ziduri, plecată sigur cu gândul într-o lume pe care numai ea o cunoscuse și care n-avea să se mai întoarcă niciodată. Mică, slabă, adusă de spate, albită și cu mâinile uscățive abandonate pe marginea ferestrei, era o apariție stranie pentru toți chiriașii casei. Îi spuneau „Baba”, însă îi vorbeau cu respect, conștienți fiind că făcea parte dintr-o lume dispărută pe care, ei, doar și-o puteau imagina.

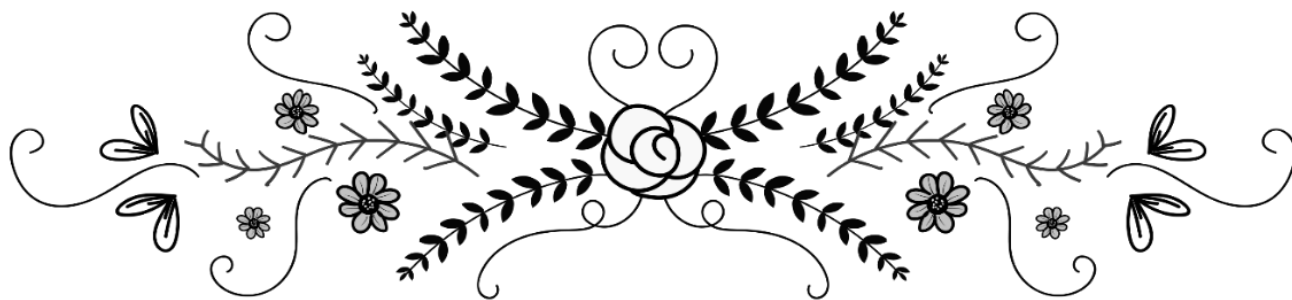
Nu știu de ce, copil fiind, figura ei mă fascina. De câte ori apărea, o studiam curioasă și-mi plăcea să o privesc ca pe un personaj de poveste. Nu mi se părea deloc o zgrițuroaică cum se vorbea, ci mai degrabă o bătrână sărmână și nespuns de tristă. Când era frig sau urât afară, apărea îmbrăcată bizar, cu capul acoperit de o pălărie veche și ponosită, odată elegantă și cu o blană de vulpe rufoasă înfășurată în jurul gâtului, de ne băga puțin în sperieți și pe mine, și pe Irina. Dar ea rămânea întotdeauna aproape

statică și bineînțeles inofensivă. Oricum, de-a lungul timpului am rămas cu un sentiment aparte pentru această apariție, căci alături de îngerul alb ce încerca să iasă din faianța sobei lângă care dormeam și de Castelul meu, întrezărit de la ferestre printre frunzele de iederă, făcea parte intrinsecă din povestea casei și a primilor ani ai copilăriei mele, pe care am purtat-o permanent în suflet de-a lungul vieții.

Teoretic, în peisajul orașului, o asemenea casă ar fi trebuit să rămână o bijuterie emblematică ca stil arhitectural. Fostul proprietar, soțul bătrânei, un negustor prosper la vremea aceea, - care făcuse infarct când i-au luat-o, - o construise în jurul lui 1900, cu toată responsabilitatea și seriozitatea vremii. Ridicată pe o structură din lemn, cu amplele ei verande de la etaj, închise în totalitate cu ferestre spre curtea interioară, cu magazinele ei la stradă și atelierile din curte, unde se ajungea printr-un gang ce avea o poartă mare din lemn sculptat la intrare, casa a rămas să păstreze în timp, ca o amintire tristă, atmosfera acelei perioade înfloritoare de avânt negustoresc, care făcuse din Bucureștiul de atunci, Micului Paris.

Din nefericire, după schimbările din 89, sărmăna casă a fost retrocedată unor urmași fără posibilități materiale, rămânând părăsită și pustie, ani de zile. Astăzi agonizează încă, dărăpănată, în centrul unui București impasibil, frângându-mi inima, ori de câte ori trec pe lângă ea neputincioasă, văzându-i draperiile vechi atârând dramatic peste ani, la ferestrele ei nemișcate.

În spatele ușii ferecate, pe care o mai încerc zadarnic din când în când în trecerile mele pe lângă ea, mă gândesc că sufletul ei a rămas închis acolo, abandonat în lumea lui de altădată, chemându-mă, așteptându-mă și privindu-mă cu un reproș infinit de sus de la ferestre, din spatele acelor draperii, cu ochii triști ai bătrânei proprietărese.

Constantin Pădureanu

GROAPA

La o săptămână după Sfinții Împărați, întocmai cu Apostolii, Constantin și mama sa Elena, Nicu Sever se gândi că ar fi bine să-și sape groapa acasă, în mijlocul bătăturii. Își aduse lopata, cazmaua, târnăcopul și lucra dezbrăcat până la brâu. Scuipea în palme și izbea pământul, de câteva ori, cu târnăcopul, după care îl arunca. Apuca lopata, scotea pământul și îl punea alături. Rămânea pe gânduri câteva clipe și ofta. Lua, apoi, cazmaua și se lăsa pe ea cu piciorul stâng până când intra toată în pământ, pe care îl azvârlea în fața sa. În prima zi, o făcuse adâncă de un metru. Seara, când Tudor Scrobeală, vecinul său, venise acasă, se apropie de gard și îl întreabă:

- Ce faci, Nicule?

- M-apuca să-mi lucrez groapa, nea Tudorică, am visat eu azi-noapte că mor poimăine și mă găsisem dumneata atârnat cu floarea în gură. Așa că de ce să mai muncească alții?! Când eu tot stau degeaba... și gropășii nu ți-o fac așa cum vreau eu...

- Bine, bă, Nicule, dar de ce n-o săpași și tu în cimitir ca toată lumea?!

- Nu, acolo nu-mi place mie cu toți la un loc, nu vreau, că eu nu sunt de teapa lor... Am văzut că acum au luat-o cu gropi boltite, cu cavouri și nu e bine! Mai ales că, după ce l-au împușcat pe Ceaușescu, „cel mai iubit fiu al poporului“, și au dat pogoanele înapoi la oameni, parcă a intrat strechea în ei. N-ai văzut că Dumitru Ristea l-a omorât pe Iorgu, pe frate-său, pentru hectarul ăla din Găina... care să-l apuce mai întâi, a crescut sentimentul proprietății. Dumitru i-a dat în cap și s-a dus la pușcărie, iar Iorgu îngrășă cimitirul, ce să-i faci, oameni nebuni, nu alta! Dar, dacă ne facem toți boieri, cine o să ne tragă ciubotele din picioare, ai? Ia zăi, nea Tudorică, dumneata ești dăștept, nu ca mine, care nu leg două în tei și trei în snopii de grâu. Nenicule, eu vreau așa cum se făcea odată și cum am pomenit, groapa să fie groapă. Și cu asta... gata... am încheiat.

Nicu Sever înfipse cazmaua cu mai multă tragere de inimă și aruncă, de data asta, pământul spre gardul vecinului. Tudor Scrobeală continuă discuția de parcă n-ar fi observat gestul vecinului.

- Și o termini până poimăine, Nicule?

- Aăă... ce... groapa? Până la noapte e gata, nici așa adâncă nu este bine, ce fac la înviere? Trebuie să fiu mai la suprafață și să ies printre primii, spuse el printre gâgâituri. Am țoale de înmormântare

și, mâine, mă duc la Coveia, să-mi iau pantofi cu vârful ascuțit, așa-mi plac mie și am văzut că se poartă. Poți să te ... în gustul omului? Nu poți! Pe la doispe, trec pe la popa Viorel și îi spun să-mi facă o slujbă frumoasă și lungă ca a directorului de la Olpo Rudarii Olteniei, că mi-a plăcut și mie... știi că sunt pretențios nevoie mare. Las cu gură de moarte să nu fie popa Georgel, că este hoț și escroc.

- Bine, Nicule, dar așa îi zici tu prea cucernicului Georgel? Nu ți-e frică și ție de pedeapsa lui Dumnezeu?

- Eu știu... se gândește puțin, stai așa, poate că ai dreptate, dar nu mă contrazice, că mi se pune pata și te iau la înjurături la trap rapid. Este vorba de moartea mea și mie nu-mi place să mă contrazică cineva.

- De, Nicule, cum zici tu...

- Taci, nu mă mai întrepu, nea Tudorică. Îmi pierd ideile și pe urmă nu mai înțelegi ce vreau să-ți spun, că ești cam greu de cap. Unde rămăsesem? A, da. Lina Corcodel o să mă tămâie, Maricica Pârțan o să-mi care apa până la șase săptămâni, iar baba Rița Safta să mă jelească, pentru că este a mai prima de la noi, din Rudarii Olteniei. Stai, cred că uitai ceva, nu se poate să-mi mai aduc aminte?! Eu eram deștept odată... da, asta era. Pe urmă, mă duc la Gică Talpa și-l rog să-mi tragă clopotu, că și eu l-am ajutat destul în viața asta pe el și apoi nu o face pe degeaba, că îi opresc loc lângă mine pe acolo în încăperile Domnului... Că dumneata, nenicule, nu ești ca mine... care trăiesc de azi pe mâine.

Atunci, Tudor Scrobeală vru să-l întrebe de ce doarme în tron, în odaia a bună, de la drum, dar nu știa cum va reacționa vecinul său și renunță. Nicu aruncă, la puțin timp, după ce termină de vorbit, cazmaua și ceru o „țigarie“. Se uită înspre casa vecinului și ofta.

Înmurcea. Se auzeau, dinspre uliță, discuțiile celor care treceau pe acolo. După ce trase câteva fumuri, Nicu Sever începu:

- Auzi, nea Tudorică, să fi văzut, azidimineață, ce mă certai, în vis, cu ăl bătrân și știi de ce?

- De ce, Nicule?

- La ălea patru pogoane ale noastre, din Gizna, el zicea să pun grâu, eu porumb și uite așa ne-am ciorovăit două ceasuri încheiate. Păi, nu vezi că e prost agricultor, că, și anul trecut, noi am avut, acolo, tot grâu, ori nu trebuie să pui mai mulți ani la rând, aceeași recoltă tot pe locu ăla! Că se înburuie-nează și nu-ți dă cât trebuie la hectar. Ei, spune și dumneata, nenicule?

- Așa e, Nicule, aici ai dreptate...

- Îmi plac, ești om care cunoști și ta-tău a fost om ca lumea și respectat în Rudarii Olteniei. V-ați avut bine cu vecinii, v-ați ajutat la muncile câmpului întotdeauna, oameni buni, săritori, cinstiți, poate să zică cineva ceva? Nu poate!

– Nicule, îl întrerupse Scrobeală, pot să te interpelez?

– Interpelează-mă, neică, zise el, ca la Parlament, că sunt o persoană importantă, ce mama dracului, se umflă Nicu în piept, numai dacă oi ști să-ți răspund... dacă nu o face purtătorul meu de cuvânt, care este Gică Talpa. Ia pune-mă la încercare. Ia să vedem ce vrei să afli de la mine... numai să nu fie probleme de securitate națională, că e secrete de stat.

– Nicule, tronul ăla al tău, din odaia a bună de la drum, este din fag sau din stejar?

Nicu Sever se schimbă la față, aruncă țigara și o strivi cu piciorul. Întrebarea îl enervase și se uită urât la vecin. Îi veni, dintr-odată, să apuce lopata, să se ridice peste gard și să-i dea cu ea în cap lui Scrobeală. Dar se stăpâni. La timp. Tăcu. Câteva clipe. Se gândea. Apoi, îi răspunse acestuia pe un ton scăzut:

– Nu știi nimic, Tudorelule, mă scoți din minți și trebuie să-mi țin cumpătul. Nu ești om care cunoști și nici ta-tău n-a fost om ca lumea și nu l-a respectat nimeni în sat... un milog și un orbete... trei la leu și unu degeaba. Țista a fost Vasile Scrobeală și lasă că știu eu mai bine decât toți. V-ați avut rău cu vecinii, nu vă ajutați cu nimeni la muncile câmpului, ați fost oameni răi și ai mai dușmănoși, nu erați prea săritori așa și, după una și alta, n-ați fost ușă de biserică. Ați furat întotdeauna din recoltele vecinilor și, până la ziuă, le cărați pe locurile voastre, că ați avut pământ puțin... niște săracani, niște milogi, aia e... A dracului interpe-lare, Tudorelule, parcă ai fi în opoziție, credeam că este ceva de capul ăla al tău de care te-au tras doctorii cu forcepsul din burta coanei mă-ta, Stana Scrobeală. Nu mă poate obliga nimeni să stau de vorbă și să pierd timpul cu un terchea-berchea. N-ar fi nici democratic și s-ar încălca constituția. Și plecă în casă foarte supărat. În noaptea aia, el nu se mai culcă în tron, ci în pat în odaia din mijloc.

A doua zi, de dimineață, Nicu Sever astupă groapa. Se răzgândise. O să-l tocmească pe maistrul Ion Cojocărel să-i facă și lui un cavou în cimitir, păi cum toți milogii să aibă și el nu! Se poate?! „Cu ce sunt ăia mai presus decât mine, au două capete?! zise el cu un glas deznădăjduit. Nu sunt tot oameni?! Și au păcate mai mari decât mine și Dumnezeu alege... Ce, cocoana colonelului Vișoreanu să stea în cavou ca o doamnă împreună cu bărbatu-său și eu nu! Nu este drept, așa cum are toată lumea, eu de ce n-aș avea?! Că în fața morții suntem toți egali și bogați și săraci...”

Nicu Sever se îmbracă în hainele bune, de înmormântare, se încălță în pantofii vechi cu vârful ascuțit, că alții n-avuseser timp să-și cumpere. Trecu supărat pe ulițele satului și nu vorbi cu nimeni. După prânz, o întâlni pe Rița Safta, care se întorcea de la Cabinetul Medical Individual Dr. Mariana Fulga, și o opri.

– Băbica mea a bună, mă pregătesc – zise el cu lacrimi în ochi – de marea trecere de un drum lung și vreau să te rog ceva din tot sufletelul meu cel necăjit... Se opri. Câteva clipe. Să mă jelești cum știi, dumneata, mai bine și mai cu foc... să mă țină minte tot satu ăsta de amărâți. Uite îți plătesc de acum, că nu vreau să rămân dator. Nicu Sever scoase o bancnotă de 50 de lei. Primește-i... sunt singuri mei bani și nu mă refuza.

– Nicule, ce ai, daică, încercă să-l încurajeze femeia. Păi, tu ești de moarte, ditamai zdrăhonul?! Lasă, aia cu coasa să vină și să mă ia întâi pe mine, că sunt uitată de Dumnezeu și peste treizeci-patruzeci de ani să se strâmbe la tine. Nu îți iau banii, lasă că om vedea noi, ținând cont că tu fuseși sincer cu mine poate îți fac o reducere, am fost prietenă cu mumă-ta, cu Lucreția, și o fac pe gratis, mai vedem noi, ce este așa mare grabă ?!

– Bine, dar îmi promiți că mă jelești ? Îți las cu gură de moarte. Nicu se aplecă, îi apucă mâna și i-o sărută.

– Da, îți promit, zise femeia mișcată de gestul lui.

Nicu Sever se duse, spre seară, la Primăria Rudari, să vorbească cu Dinu Marin, viceprimarul, cu el se avea mai bine. Voia să-l roage, să-l treacă pe lista ajutoarelor sociale de stat, să-și facă la cimitir cavou. Nu se putea acolo, să-l aibă măcar în atenție când veneau banii nerambursabili de la Uniunea Europeană. Era ultima lui dorință. Pe viceprimar nu-l găsi. Stătu pe scările primăriei și îl așteptă mult timp, dar el nu veni. „Trebuie să sosească viceprimarul, nu se poate, că vreau să-i spun doar două vorbe“, gândi Nicu. Plecă acasă târziu. Drumul i se păru lung. Atunci, realizează că este singur și nu-l ajută nimeni.

În dimineața următoare muri. Îl găsi Tudor Scrobeală spânzurat de o grindă a șopruului. Nicu Sever avuseser dreptate. Iar tronul, din odaia a bună, de la drum, avea capacul pus și era bătut în cuie.

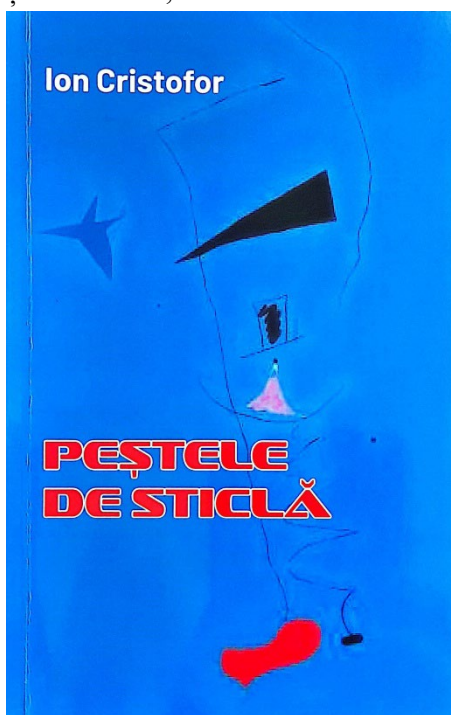

Monica Grasu

**FRAGILITATEA CA
ARTĂ: ION
CRISTOFOR ȘI
METAFORA „PEȘTELUI
DE STICLĂ”**

Volumul *Peștele de sticlă* (Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2024), semnat de poetul clujean Ion Cristofor, se așază, cvasienigmatic, sub această metaforă a fragilității și a transparenței, dar și a izolării într-un univers închis, unde viața pulsează între dorința de evadare și conștiința limitelor. Poetul jonglează cu imaginea acvatică și cu materialul rece al sticlei pentru a construi o atmosferă de o delicatețe tensionată, în care fragilitatea obiectelor reflectă fragilitatea ființei. Și de această dată, poezia lui Ion Cristofor se remarcă prin densitate metaforică și sensibilitate, transformând experiențele personale în viziuni poetice.

Afiat generației optzeciste, Ion Cristofor este un poet ce s-a format în atmosfera „Echinoxului” clujean și, totodată, autorul unei opere vaste ce însumează poezie, interviuri, eseuri și traduceri. De la debutul din 1982, cu volumul *În odăile fulgerului*, fiecare nouă carte de versuri adaugă nuanțele unei expresii lirice de o reală plasticitate. Acoperind un spectru destul de larg, temporal și tematic, poemele lui Ion Cristofor își geometrizează cu atenție contururile, fiind atrase de tonalități înalte sau de riscante coborâri în adâncuri. În genere, poetul rămâne un acrobat și un visător care prelungește adesea realitatea în lumi absurde, inventate, în locuri unde jocul se poate întinde la nesfârșit. Ieșirile acestea din cotidian sunt iremediabil însoțite de irizările melancoliei, ca și de o anume tandrețe a percepției. Fiecare volum publicat colorează tonalitatea lirică, legând-o de un element al concretului: o țară, o călătorie, un poet, o carte, un parc, o privire, un timp.

Relația dintre text și realitate îmbracă forme subtile, ce nu exclud ironia, accentele parodice și infuziile de livresc, așa cum o dovedesc volumele publicate, ivite de sub tipar cu o anume ritmicitate: *Cina pe mare* (1988), *Marsyas* (2001), *Casa cu un singur perete* (2004), *Sărbătoare la ospiciu* (2004), *O cușcă pentru poet* (2007), *Angore et taedio* (2009), *Cine a dat foc Romei* (2010), *Geamantanul de sticlă/ The Glass Suitcase* (2011), *Orchestra de jazz* (2012), *Gramofonul de pământ* (2014), *Nopti de jazz/ Nuits de jazz* (2015), *Am Rand der Kaffetasse* (2018), *Vida de reserva/ Viața de rezervă* (2019), *O picătură de sânge/ Una gota de sangre* (2019), *Sesle yikanan sogut* (2019), *Poeme canibale* (2021), *Laureat al norilor* (2022), *Cam valiz* (2022), *Somewhere a blind child* (2023), *Bufnița din curtea Academia* (2025).

El búho del patio de la Academia (2025). În economia spațiului, nu am mai menționat unele detalii ale edițiilor bilingve, însă este de apreciat că poezia lui Ion Cristofor beneficiază de această deschidere spre mai multe culturi, prin existența acestor traduceri. Avem, așadar, panopia volumelor de poezie, cărora li se adaugă o serie de alte titluri de critică literară, interviuri și eseuri, întregind o operă în adevăratul sens.

În volumul amintit inițial, „Peștele de sticlă” reprezintă metafora centrală, cheia de lectură, condensând o tensiune profund existențială:

pe de o parte, ideea de captivitate într-un spațiu închis și limitativ, de unde eul liric aspiră să evadeze; pe de altă parte, sugestia unei frumuseți aproape irealizabile, delicate, ce trebuie contemplată cu grijă pentru a nu se risipi. În jurul acestei metafore se țese un discurs poetic ce recurge la imagini ale apei, ale luminii și ale oglinzii, toate semne ale efemerului, dar și ale reflecției interioare. Timpul apare asemenea unui fluid imprevizibil, care poate salva sau distruge, care poate conserva amintiri sau le poate topi într-o curgere fără întoarcere. În acest sens, *Peștele de sticlă* poate fi citit și ca o medi-

tație asupra memoriei, asupra încercării de a opri clipele și de a le transforma în imagini artistice durabile. Poetul prinde atmosfera orașului, asemeni unui pictor, utilizând culori puternice într-o imagine de ansamblu: „Niciun om pe strada pustie/ doar felinarul roșu al bordeiului/ luminează în ceață.” (Ceață) sau „Stă ațipit sub un zid/ cu mâna întinsă.” (Picăturile de ploaie/ cad/ ca bănuți de argint.” (Cerșetorul).

Pe lângă aceste referințe concrete, cartea are și o discretă notă elegiacă, poetul evocând neliniștea trecerii, dorința de a salva fragmente din propria viață și de a le transforma în imagini poetice, care să transgreseze efemerul. Astfel, Ion Cristofor e dispus să contemple, să reflecteze și să pătrundă în labirintul simbolic al decorului cotidian, pentru a deschide, prin poezia sa, o cale de acces dincolo de suprafața vizibilă a lumii: „În sufrageria mătușii/ pe o dantelă făcută de mâna ei/ un pește de sticlă roșie/ ascultă mereu/ aceleași știri de la televizor/ cu politicienii ce ne promet/ marea cu sarea.” Luată de val/ mătușa mea crede și ea că într-o zi/ peștele va începe să înoate.” (Peștele de sticlă) sau „O doamnă dintr-un oraș de provincie/ îți trimite versuri/ frumoase ca o coroană mortuară de trandafiri.” Sunt potopit de melancolie/ ca o casă în care locuiește un om bătrân/ pe care îngerii/ îi ajută să-și tragă cizmele.” Potopit de neliniști/ ca un magazin cu rochii de mireasă/ nevândute/ lângă un câmp cu maci/ prin care trec trenuri încărcate cu soldați.” (Un câmp cu maci). Poemele de acest tip se așază, ca niște stampe, în calea memoriei personale, mărturisind despre forța salvatoare a poeziei.

Într-un limbaj rafinat și simbolic, poetul meditează asupra timpului și asupra creației, dislocând cotidianul în felii de *irealitate imediată*. Ritmul poemelor e calm, în ciuda succesiunii de imagini, din ce în ce mai diversificate cromatic și mai introspective. Destinul poeziei înseși constituie o preocupare fundamentală, așa cum se observă încă din poezia ce deschide volumul: „Vine seara/ și poeziile/ se retrag/ ca o maree de sânge/ în dicționare.” (Ca o maree). Tonul confesiv creează senzația de apropiere și se încadrează perfect în această dialectică a muzicalității și a plasticității totodată. Versul se menține într-un echilibru bine calculat, fără a urmări stridența, ci axat

pe adâncimea reflecției și pe delicatețea emoției. Doar fiorul morții mai tulbură această liniște cu amenințările sale tacite: „Ești liniștit./ Numeri banii de pensie/ puși deoparte/ pentru nunta băiatului cel mic/ sau pentru cheltuielile tale de înmormântare.” Ești liniștit./ noaptea-i senină/ și stelele foșnesc ca o hârtie creponată/ în aerul nopții.” Se-aude doar în grădină/ moartea cum scutură perele coapte.” (Noapte senină).

Peștele de sticlă (Ilustrația copertei: *Blue Star* de Juan Miro) reprezintă expresia unei lirici de maturitate și o cristalizare a unor teme, pe care autorul le-a cultivat cu consecvență de-a lungul întregii sale opere (timpul, iubirea, moartea, creația). Tonalitatea gravă a unor poeme e contrabalansată de expresivitate și de o viziune ușor ludică asupra condiției umane. Ion Cristofor posedă această capacitate a detașării de prozaic, reușind să contextualizeze imaginile cotidianului în limbaj poetic, metaforă și chiar în scenariu al melancoliei.

Mihai Antonescu

MAGIA RESPIRAȚIEI

Mai înainte să o fi cunoscut, am simțit-o lunecând pe umbra sufletului meu ca o mângâiere hărăzită doar îngerilor. Șoaptele ei îmblânzeau asprimea cuvintelor din care aveau să-și ia zborul spre margini de zare poemele de mai târziu, aidoma unor fluturi evadați din livada unei mari iubiri. Mea culpa, îmi zic azi, fiindcă nu am înțeles la timpul convenit cine mă ajunge din urmă și-mi face semn dintr-un surâs cât toată bunătatea lumii ăsteia prin care ea prinsese deja să se destrame tăcut și pe-ndelete în prima carte de rămânere. Totuși, noi am însemnat cândva un început de cale, și-mi vine a crede că amândoi am pășit pe ea, fiecare în felul lui, fără a-i dezamăgi rostul și menirea.

OFRANDĂ CLIPEI PROMISE - miniaturi pe un bob de nisip - Editura BETTA 2025, cel mai recent volum de nesfârșite mărgăritare al **Viliei Banța** este încă o dovadă despre cum arată partea mai puțin știută a sufletului unei poete, acolo unde, în cuvinte cât o respirație săpate

între vază și trăire, încap mai toate adevărurile despre om și ființă. Ce este risipire, pribegeste în căutarea altor tipare, iar ce a fost odată încheiat e temelia unui „altfel” într-un „altcândva” căci sufletul e în veșnic umblet, iar ființa se ține după el ca mireasma după floarea de regina nopții.

Când spun ce spun citind cartea Viliei Banța, mă asemăn unui înger prins la furat și încerc a mă dezvinovăți căutând în spatele cuvintelor poetei semnul ce mi-a stârnit pornirea: *Vrabie în praf -/ dans al verii toride/ nimeni acasă.*

Starea! Clipă suspendată în văzut! Păi, o aripă răscolind praful, viața din lucruri o răscolește! Păi, ograda pustie unde nimeni nu pășește deocamdată e oglinda în care se primenesc vârstele casei așteptând răbdătoare întoarcerea alor ei! Așa respiră cuvinte Viliei Banța pe partea mai puțin văzută a sufletului: *Ceas înspre amurg -/ poezia și umbra/ cerului cu noi.*

Adică, timpul în trecere-petrecere! Singurătăți împreună, într-o tăcere asurzitoare. Dar pentru asta trebuie musai să ai simțul rădăcinii firului de iarbă în creșterea din drag de cine-l va paște și să auzi cum trebuie timpul bătând în pieptul unui amurg până la scoaterea din imaginar a vedeniei, care e poezie. Întruchipare. Azi-ul din ieri, mâinele din poimâinele unui altădată.

Un vag parfum de tristețe împletește leagăn singurătăților poetei. Singurătăți asumate și uneori atât de necesare omului profund, ajuns la înțelegerea totului din toate. Ele sunt ca niște răni vii pe baiera inimii, la ceas de rugăciune: *Atât de singur -/ nici umbra nu mă vede/ în codrul adânc.*

Aidoma ninsorilor târzii, omul se așterne pe pânza timpului în speranța că, barem din foșnetul alb al curgerii se va rotunji un ecou, mai păstrând în el un dor și-o alinare la instanța

vremelnicului: *Șoapte, ecouri -/ urma ninsorii noastre/ printre cuvinte.*

Dacă lucrurile nu au durată decât în memorie, atunci ea trebuie să fie una revenindă iar și iar, prin îndelungă contemplație și ascultare. Căci, nu-i așa, cine știe să asculte, vede în nevăzut și înțelege rămânerea în semnele mărturisitoare: *Satul părăsit -/ peste liniștea nopții/ bocețul pietrei.*

Distinsa scriitoare Eliza Roha, în postfața volumului, face elogiul poetei atribuindu-i

calități excepționale, cum ar fi metafore ce sugerează abisuri de necuprins, simțire profundă ori înțelepciunea gândirii sub semnul prudenței. Subscriu, la rândul-mi. Abisul capătă formă și substanță prin metaforă, asta însemnând sarea și piperul unui poem de bună calitate. Simțirea este inevitabilul gust din toate câte sunt, căci din aburul sufletului cuiva nu poți extrage o mireasmă, dacă tu însuți nu ești ciutură coborătoare în adâncul lui. Cât despre înțelepciune sub semnul prudenței, ce pot zice? În cazul Viliei Banța e vâl de boranic stelar aruncat peste flori și mărăcini

totuna, din drag de vindec și alean pentru suflete bolnave din te miri ce și din altele destule. Că mai sunt și dintr-astea: *Păsări captive -/ gânduri rostite șoptit/ doar pentru tine.*

Aceste „miniaturi pe un bob de nisip” ale Viliei Banța sunt năucitor de frumos conturate. Au în ele atâtea poveste despre om și suflet, încât cititorului să-i pară rău că trăiește doar o singură viață.

OFRANDĂ CLIPEI PROMISE este o carte absolută din multe, foarte multe puncte de vedere. O pledoarie în respirații magice despre ființă și eternitatea ei.

Florian Capcea

**SILVIA
CURELARU-IBĂNESCU:
TRĂIRI POETICE
EXISTENȚIALE**

Conștientă de potențialitatea ei de creație, Silvia Curelaru-Ibănescu, în volumul de debut *Fântâna cu păsări albe* (Editura Pontos, Chișinău, 2024), transfigurând un timp „strateg/ între lumi paralele” (*Dorința*), consfințește poezia, sedusă fiind de preeminența logosului: „în gură/ zace despuiață/ nebunia cuvintelor/ un croncănit de cioară/ în ritmul inimii/ strâng dureros/ una câte una/ literele aruncate/ în suflet/ ca într-un râu/ înghețat/ printre banchize/ mă chinui să respir” (*Nebunia*), și: „ziua trece/ înfășurată în pulsul meu/ scânteie rămasă din ieri/ luminând între sânge și cer/ dorindu-se aprinsă și mâine// pași călători prin timpul meu/ simpla cadență/ ce marchează prezentul” (*Cadență*); sau: „cuvintele par străvezii// în lumina pereților umezi/ mă ghemuiesc tot mai adânc/ în inima ta/ ascultându-ți cuvântul/ sorbindu-l ca dintr-un râu// doar acolo/ sufletul meu/ dansează” (*Dansul zorilor*).

Universul imaginativ al poetei este populat, obsesiv, cu elemente predilect simbolice: *cenușa*, *cerul*, *corbul*, *fântâna*, *izvorul*, *îngerii*, *lumina*, *masca*, *pasărea*, *prunul*, *soarele*, *steaua*, *umbra* ș.a., fapt ce îi confirmă, în consens cu tematica lirică a postmodernismului, apetența pentru un discurs eclectic, tributar, firește, paradigmelor impuse de generația lui Naum și a optzeciștilor. Această poziționare, cum se deduce, ținută sub strict control, situată la confluența curenților literare sugerate, nu minimalizează valoarea scriiturii, ci pune în fapt puterea miraculoasă a

cuvintelor de a nu se pierde în abis, și, constatăm, vocația autoarei lor înzestrată cu reale disponibilități ludice: „spre nord/ în noapte/ aud/ tropăitul calului/ secundarul/ din liniștea nopții/ sub balansoar/ între gemete/ stă ascuns nechezatul// un vers desprins/ din cadența potcoavei” (*Spre nord*), și: „astăzi/ strada se lipește de talpă/ târându-mă/ printre stropii de ploaie/ ce tresar la suspinul captiv// de aici/ nu se vede mai mult/ decât fanta de lumină/ zdrobită/ sub privirea legată de cer” (*Stea*); sau: „strig mai verde decât ieri/ și pun lacăt pe urmă/ mă răsfrâng/ printre ploi/ cu nevoi de soare/ în palme/ cuib pentru fluturi/ adun verdele în mine/ ca pe o inimă/ născută prin cuvânt” (*Miraj*).

Poezia Silviei Curelaru-Ibănescu conține, în magma ei fluid-expresivă, voci amniotice din care ecourile își ridică ancora în „ritmul inimii” și, des de tot, „modelează/ versul ascuns/ printre/ muchii de lemn/ simetric șlefuite” (*Când cuvintele simt*): „arătându-ne/ rânjetul ori zâmbetul/ de sub mască// ne hrănim zilnic/ din cuvintele noastre/ autodefinindu-ne” (*Masca*), și: „corbul își vinde visele/ pe bucăți de sticlă spartă/ (...)/ în apele pătate de răsărit/ își caută aripa smulsă/ cu tot cu inimă// doar vulturul/ stăpânul creștelor/ îi cunoaște/ durerea” (*Vânător de vise*).

Pe marginea sentimentului de iubire versuitoarea, cu o pasiune discretă și livrescă manifestată în limbaj, produce, fără nuanțe, direct, ade-

vărate inginerii genetice ale *jocului de-a poezia* în care efectul cathartic este destul de vădit: „lângă tine/ mă nasc dureros/ vlăstar altoit/ dintr-un suspin/ înghețat în iubire// strânsă în palmă/ lacrima își țese voal/ din cuvinte/ strâpuse de geruri/ se îmbracă/ în petale de amestist/ strâns ciorchine/ căutând miresmele/ șoaptele pierdute/ dincolo de val” (*Lângă tine*), „cerul/ poartă noaptea pe umeri/ cu miros de

SILVIA CURELARU IBĂNESCU

**FÂNTÂNA
CU PĂSĂRI ALBE**

Poeme

lună/ și frunze în exil// umărul mării tace/ strivit sub amurg/ șlefuit/ ca un strigăt de femeie/ înăbușit în tristețe// respir lumina/ din noaptea ta/ ascuzându-mi/ aripa de flutur” (*Prin lumini*); sau: „iubirea este/ muzica izvorâtă din lacrimi/ sunetul ploii/ peste râuri de mătase/ țesute de mâini îmbătrânite/ în răbdare/ o necunoscută a drumurilor/ ce nu-și cunosc unghiurile/ dar se unesc deopotrivă (*iubirea*).

Ceea ce considerăm a fi trăsătura funciara a poeziei Silviei Curelaru-Ibănescu este permanenta pendulare a sinelui între formele descriptive ale narativității și scrierile tainice/nebănuite ale imaginației, între trăire și ficțiune, între trecut și prezent, între tinerețea fără bătrânețe și bătrânețea fără uitare. Iată câteva dintre argumentele care îi atestă elanul demiur-

gic: „în umbre/ raza/ își găsește odihna” (*Vestea luminii*), și: „cuvinte de cristal/ zac zdrobite/ sub talpă de mână/ proaspăt înhămat/ străpung inimile/ îmbătrânite în iubire/ îndelung râvnitele liniști/ născute din lacrimi/ zac sub ape tulburi/ izvorâte din scâncet” (*Zdrobita*); sau: „am sorbit/ din tăcere/ ca dintr-un țișor/ îmbrăcat în crengi/ crescute din mine/ lovite de ploi/ am văzut/ și lucruri bune/ în spații cu umbre/ zile înghețate/ în rouă/ ce vindecă răni/ făcute de (cu)vântul/ cărărilor întunecate” (*Revelație*).

Fântâna cu păsări albe, este, cu siguranță, „oglină” în care deslușim, paradoxal, cum fantasmă și viziunile unei poete autentice, cu un incontestabil talent, se întrupează, ciclic, în iluminări retorico-lirice simptomatice, de adâncă profunzime.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

*Dumitru Sârghie, Nicolae Marinescu, Florentin Popescu și
Camelia Radulian*

Mircea Paspai

DE LA ISTORIA CLIPEI, LA ETERNITATE

Există cărți pe care, dacă afli despre ele când încă sunt în etapa de tipărire, le aștepti cu nerăbdare să apară și să le poți citi. Așa mi s-a întâmplat, recent, cu un nou volum al ziaristului și scriitorului Dumitru Constantin (*Din cartea vieții și din cartea lumii*, Editura David Art, București, 2025), anunțată la un moment dat în social-media. Pe ce se baza dorința mea de a vedea această carte? În primul rând pe cunoașterea autorului ca unul dintre remarcabilii jurnaliști români specializați în politică externă, activitatea sa desfășurându-se timp de 24 de ani la Revista „Lumea”, 14 ani la Ziarul „Adevărul” și alți câțiva la Agenția Română de Presă „Agerpres”. Din toate etapele i-am citit și apreciat multe articole. În al doilea rând, pe valoarea cărților sale anterioare, pentru cunoașterea unor importante probleme ale lumii ultimei jumătăți de veac, de pe la noi sau de pe multe meridiane ale globului. Rememorez dintre ele: *Miliardarii și mizeria lor morală* (1983), *Mondo umano?* (1985), *Procesul mercenarilor* (1989) sau cele literare, precum *Cocoșul, ștreangul și cerul* (2019) ori *Vânătorii stafiei sonore* (2022).

Odată ajuns în posesia cărții, am stăruit îndelung asupra introducerii (intitulată *Vocație și conștiință*) semnată de cunoscutul scriitor și om de presă Nicolae Dragoș, ca și asupra unei ample note lămuritoare a autorului, intitulată *Între vraja amintirilor și istoria clipei*. N-am făcut-o pentru a mă ajuta în înțelegerea cărții, așteptam, ca de obicei, să-mi conturez propriile opinii, ci pentru că sunt, în sine, texte substanțiale, încărcate în idei și semnificații.

Primele câteva zeci de pagini ale cărții sunt dedicate părții de început a vieții autorului, care a coincis cu perioada grea de după Al Doilea Război Mondial, cu apariția și intrarea în acțiune a ideologiei comuniste și cu instaurarea propriu-zisă a socialismului în România. Povestirile sunt de o reală valoare documentară, din sursă directă, dar și de o remarcabilă coloratură literară, proprie jurnalistului de anvergură care,

mai întâi, a cochetat cu literatura. Crâmpie din viața satului de dinainte de colectivizarea agriculturii, cu semnificativul exemplu al cotelor obligatorii către stat, când oamenii satelor, chiar dacă aveau ceva pământ și îl munciseră tot anul, iar rezultatele erau niște recolte rezonabile, ei plecau acasă, de la aria de treierat, cu sacii goi.

Și, apropo de aria de treierat, pagini întregi sunt scrise parcă pentru o lucrare etnografică, evocând, pentru noi, prin imagini de o superbă plasticitate, munca și împărțirea atribuțiilor într-un loc ce părea al condamnaților la muncă silnică. Nu era ușor să arunci, cu furca, snopii de pe stog, să-i prinzi din zbor păstrându-ți echilibrul pe spațiul îngust al batozei sau să participi la pusul curelei între „vapor” și batoză, dar locul cel mai greu, inuman, era cel de la spatele batozei, unde ieșeau paiele și pleava. Și, după toate astea, veneau „activiștii” care te lăsau fără niciun bob de grâu. Un punct de lumină este activitatea copiilor care, trimiși de școală, făceau „de serviciu” la biblioteca volantă și punctul sanitar. Ar merita stăruit, dar nu este spațiu tipografic, asupra perioadelor de „practică agricolă”, la care participau toți elevii și studenții, indiferent de profilul lor. Această primă parte este o monografie de suflet a localităților Mirila, Leotești, Bobicești și altele din jurul lor, toate având un parcurs comun al istoriei, oameni care duceau pe umeri o viață grea fără să se plângă, cu copii care închideau în ei necazurile vieții, de la sărăcie până la decese de părinți tineri. Este foarte interesant că Dumitru Constantin a păstrat în memorie zeci și sute de amintiri, de trăiri și momente pe care nimic n-a putut să le șteargă.

Vine vremea studenției și, judecăm astăzi, nu este puțin lucru să fii coleg de grupă cu Ioan Alexandru, Constanța Buzea sau Adrian Păunescu. Toți trei au publicat volume de poezie din timpul studenției, în timp ce autorul cărții a început, cam un deceniu mai târziu, când era jurnalist cunoscut, prin a publica proză.

Sunt câteva remarcabile pagini de istorie literară, cu aprecieri asupra unor mari profesori, cu aspecte din viața studentască a unor viitori mari creatori sau reamintindu-ne cum erau înfierate scrierile care se abăteau de la realismul socialist al timpului, cum erau „fabricate” în redacție opinii de oprobriu, și cum presa vremii era „convocată” să incrimineze la unison o anumită „abatere”.

Într-o povestire autorul ne spune că asupra primului reportaj realizat de el într-o practică de presă (despre cafea) au fost „dezbaterei vii privind încadrarea sa publicistică“. Tot astfel și acum, este puțin cam greu să încadrăm publicistic textele din această carte. Elementele de povestire, cele de documentar, cele de memorii sau trăsăturile eseistice ale unora dintre ele ne duc cu gândul către tot atâtea direcții, niciuna capabilă să integreze în întregime vreunul dintre texte, dar toate dându-și, într-un fel, mâna, pentru a fi rezultat un pachet de scrieri interesante.

Remarcabilă, cu multe elemente inedite, este relatarea celor trei întâlniri cu marea interpretă de muzică populară și de romane Ioana Radu: la Teheran, unde aceasta era în turneu cu ansamblul, la restaurantul de la Saru, unde i-a cântat special, ca unei vechi și avizate cunoștințe și la Scornicești, unde a fost cu coroană la înmormântarea Alexandrinei, mama președintelui Nicolae Ceaușescu.

Un amestec de emoție și respect pentru înaintași ne trezește evocarea „Anul 1918 și orele lui astrale pentru România Mare“, din care reținem opțiunea profesorului Pompiliu Marcea, care spunea că dacă ar fi putut să-și aleagă un timp în care să se nască, și-ar fi dorit ca apogeul carierei sale să se fi aflat în 1918 și mărturisirea lui Lucian Blaga, la întoarcerea de la Alba Iulia: „Seara, în timp ce ne întorceam cu aceeași trăsură la Sebeș, atât eu cât și fratele meu ne simțeam purtați de conștiința că pusesem temeiurile unui alt «timp» cu toate că n-am făcut decât să «participăm», tăcuți și insignifianți, la un act ce se realizează prin puterea destinului“.

O carte în care nimic nu este scris întâmplător, toate paginile au un miez și printre toate rândurile se poate citi ceva folositor. Dumitru Constantin face parte din categoria marilor jurnaliști tobă de carte și de conștiință profesională pe care i-a avut Breasla, iar acum, la

senectute, are generozitatea de a ne împărtăși experiențele sale de viață, cu gândul, mărturisit în subsidiar, că din scrierile sale vom avea ceva de învățat.

Interesante, incitante și stârnitoare de curiozități sunt și titlurile pe care autorul le dă capitolelor cărții: *La cules de rouă pe câmp*, *Groaznic de frumoasa gazetărie* și *Lume, lume, soră lume*.

Din capitolul al doilea este greu să te hotărăști, ca lector al cărții, care dintre texte te-a impresionat cel mai mult. Depinde, desigur, și de cititor, iar eu aș menționa aici câteva. Înainte de toate, fascinantă dar și simbolică întâlnire de la Paris, din 1972, cu Vintilă Horia, de la care a adus, periculos pe vremea aceea, cartea *Dumnezeu s-a născut în exil*, pentru Eugen Barbu sau întâlnirea cu ziariști de la Le Monde și amănuntele inedite, atunci, despre cădere „Rețelei Caraman“.

Pe alte meleaguri ale globului, alte întâmplări. Cartea ne poartă într-o lume aparte, plină totuși de miraje și curiozități, a diplomației la nivel înalt. Mai mulți ani autorul a fost corespondent de presă pentru Africa și Orientul Mijlociu al prestigioasei reviste de politică externă „Lumea“. Într-un „triptic special“ își găsește loc unul dintre cele mai ample reportaje din carte, cu întâmplări de la Mogadiscio, din 1974, care n-au putut să fie prezentate în revistă în acel an, din motive care țineau de sensibilitatea relațiilor diplomatice ale vremii.

Un popas pe Insula Fericirii și un altul la Atena, amândouă neprevăzute și insolite, îl fac pe autor să se întrebe, în gând dacă „au fost întâmplări adevărate sau plâsmuiri?“, mărturisind că și după multe decenii întrebarea îl chinuie în continuare.

Din zona americană reținem două eseuri remarcabile, primul fiind despre Henry Kissinger, relațiile sale cu România și rolul României în reluarea relațiilor diplomatice americano-chineze, iar cel de al doilea despre Biroul Oval,

cu toată istoria lui și, mai ales, cu marile decizii care s-au luat aici de-a lungul timpului și implicațiile lor în istoria globală.

Cel de al treilea capitol al cărții, *Lume, lume, soră lume...*, este locul reunirii de crochiuri jurnalistico-literare pe marginea unor întâmplări care au remarcabilă alonjă de semnificații și sunt stâruitoare de curiozitate. Din motive care țin de spațiul tipografic al acestei prezentări voi menționa doar câteva titluri: *A fost noapte patru minute*, *Bilet pentru președintele României și efectele lui*, *De la comisarul Miclovan la comisarul Moldovan*, *Primul ziarist ajuns pe plajele Normandiei în ziua Z*.

Prin volumul *Din cartea vieții și din cartea lumii*, jurnalistul și scriitorul Dumitru Constantin își împlinește, în primul rând, o datorie profesională a omului care, toată viața, s-a străduit și a reușit să aducă în fața publicului fețe văzute și fețe nevăzute ale unor evenimente de notorietate, în percepția și interpretarea unui om puternic înrădăcinat în ethosul românesc. Scrisă fluent, cu dozare inteligentă privind stăruirea asupra unui moment sau altul, cu știința de a sonda în inima evenimentelor și întâmplărilor spre a descoperi esențele, Dumitru Constantin rămâne un jurnalist de mare calibru, credincios deontologiei profesiei, dar și un scriitor cu harul dăruirii bucuriei prin jocul cuvintelor. Iar prin trecerea din revistă în carte, autorul duce mesajul din istoria clipei către eternitate.

Florentin Popescu

AMPRENTLE CITITORULUI PROFESIONIST

Tot privind mai de aproape abundența textelor critice publicate prin reviste de vreun deceniu încoace, un adevăr mi s-a relevat cu putere: din această avalanșă de cronici, recenzii, note de lectură, însemnări sau oricum astfel am vrea să le numim, autorii lor se împart cu siguranță în două categorii. Prima (și cea mai numeroasă în semnături) este aceea a cronicarilor și recenzenților de ocazie – de unde și circumstanțialitatea articolelor și o anume superficialitate a actului critic. Pentru ei a devenit aproape o regulă să dea câteva citate (în cazul poezilor și nu numai a lor), după care să tragă o concluzie, evident foarte favorabilă celui comentat. În a doua categorie, mult mai puțin numeroasă decât prima, se situează lectorii care își iau în mod foarte serios gestul de a-și exprima opinia în legătură cu un autor sau altul. I-aș numi, fără teama de a greși, *cititori profesioniști*, în spatele textelor semnate de ei (chiar dacă nu ești inițiat într-ale literaturii) nu numai că simți o experiență și o cultură demne de toată admirația, ci și o anume – foarte importantă – responsabilitate. Responsabilitate față de actul critic în sine, față de opera analizată și nu în ultimul rând față de sine însuși, aceștia gândind și elaborând texte care depășesc circumstanțialul, rămânând valabile și peste un an, doi sau mai mulți.

Aceste concluzii, pe care le consider de bun simț, mi-au fost stârnite de curând, când am parcurs două dintre cele mai noi apariții editoriale aparținând domnului Iordan Datcu, o personalitate culturală care s-a impus de-a lungul timpului pe mai multe planuri – al etnologiei, folcloristicii și istoriei literare.

Cu o bibliografie ce se întinde, în timp, pe parcursul a câteva decenii (a debutat cu *Dicționarul folcloriștilor*, vol. I, scris în colaborare cu Sabina Cornelia Stroescu, în 1979) și în titluri la o cifră ce trece de 20, toate demonstrând o pasiune, o documentare de excepție și ceea ce filologii numesc „acribie” – fie că a fost vorba de abordări etnologice sau care țin de istoria

literară, fie că „subiectul” la constituit viața și opera unor contemporani, unii pe care i-a cunoscut și personal, alții doar din arhive și biblioteci. Și unii și alții fiind evaluați cu măsură, cu relevanță și, firește, cu o responsabilitate exemplară.

Cele două volume de care aminteam cu câteva rânduri mai sus sunt *De la o carte la alta* (2019) și *Alte revelații ale lecturii*, vol. II (2024), ambele apărute la RCR Editorial.

Teleormănean, născut la Băcălești la 10 iunie 1933, „folclorist, istoric literar, editor” (cum îl veți găsi prezentat în *Dicționarul general al literaturii române*, ed. a II-a, 2017), dl. Iordan Datcu face parte din acea categorie de intelectuali și creatori, din ce în ce mai rarefiată în ultimii ani, pentru care vocația a însemnat/inseamnă însuși propriul destin pe care au înțeles să și-l îndeplinească pas cu pas o viață întreagă. Timp de un sfert de veac lector la Institutul de Istorie și Teorie literară, dl. Iordan Datcu s-a impus atât de sigur prin propria-i operă încât astăzi este un nume de referință. Prin urmare are perfectă dreptate Magda Ursache care scrie, între altele, în prefața la vol. *De la o carte la alta*: «Când scrii despre editorul Iordan Datcu trebuie neapărat să-i legi numele de Simeon Florea Marian, de Ion Mușlea, de Petre Ispirescu, de Atanasie Marienescu, de Tudor Pamfile, de Dumitru Stăncescu (directorul prim al colecției „Biblioteca pentru toți”... de Gr. Crețu, de Ovid Densusianu, de Petru Caraman, de Papadima, de Caracostea, de I.C. Chițimia, de Al.I. Amzulescu, dar și de Blaga, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Al. Dima sau Sabina Cornelia Stroescu (despre care a scris o monografie la centenar) sau de Ion Taloș... Cu Adrian Fochi a avut afinități elective, mergând până la a scoate volumul al doilea din Bibliografia generală a etnologiei și folclorului românesc (1371 de pagini), opera dacă nu capodopera lui A. Fochi... Iordan Datcu nu se rătăcește în labirintul cărților mediocre. Găsește intrări spre cele cu adevărat importante, pentru că există un magnetism al lor, pe care l-a simțit și bunul său prieten Petru Ursache, deschis ambii, ca elevi ai Profesorului Mihai Pop spre spații culturale largi și „în pasul timpului”, cum ar spune Perpessicius».

La lectura sumarului vol. *De la o carte la alta* surprind din capul locului varietatea, diversitatea subiectelor comentate, așa încât ne este imposibil de găsit o notă comună a textelor. Ceea ce se poate afirma este, însă, faptul că au-

torul a scris cu egală bună credință și devoțiune despre fiecare dintre „subiectele” propuse cititorului. Și ele sunt atât de multe! Și ele sunt atât de interesante încât parcă n-ai mai lăsa cartea din mână.

Dl. Iordan Datcu scrie despre personalități de azi și de ieri ale culturii noastre cu o sporită atenție, fără a fi rigid, ci, dimpotrivă, aproape colocvial, iar la capătul lecturii cititorul trăiește sentimentul că a participat la o plină de folos călătorie prin istoria literară, prin folclor și etnografie, prin biografiile unor personalități ale căror opere trebuie și se cer a fi aduse la lumină și făcute cunoscute publicului.

Om al timpului său, om al bibliotecilor, dl. Iordan Datcu nu uită, însă, că trebuie să-și îndrepte atenția și către realitatea care-l înconjoară, întrucât și aici s-au petrecut/se petrec fapte demne de menționat și de comentat: au apărut/apar monografii și studii, cărți cuprinzând interviuri etc. etc., că mai avem și azi editori dăruiti întru totul culturii, promovării ei (cum ar fi, bunăoară, redactorii de la Bibliotheca din Târgoviște, unde și d-sa publică de multă vreme) ș.a.

Aducând îndreptări de istorie literară (și nu numai) atunci când simte nevoia, autorul nu se sfiește să repună adevărul în drepturile lui (exemplul traducătorului Aurel Covaci, nedreptățit de G. Călinescu și de alții care i-au urmat) sau să recunoască și să definească „rigorile polemicii literare” (cazul Magda Ursache).

Și altele. Și altele.

D-lui Iordan Datcu lecturile îi oferă „revelații” și asta se vede cu ușurință și în sumarul celei de a doua cărți cu care m-a onorat de curând (*Alte revelații ale lecturii*, II), unde autorul ne oferă, efectiv, o panoramă în viziune personală a vieții și mișcării literare din ultimele decenii.

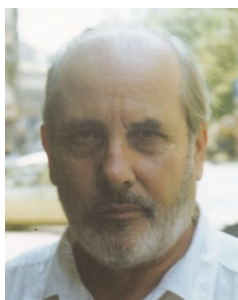
Sunt pagini scrise cu căldură despre scriitori și cercetători din țară (Mircea Anghelescu, Mircea Popa, Ioan Adam, Ion Ghinoiu ș.a.) sau din diaspora românească (Sanda Golopenția, Constantin Eretescu), despre editori (unii i-au fost colegi la Minerva: Niculae Gheran, Margareta Feraru, Victor Iova, Gabriela Omăt), despre cărți de interviuri de ultimă oră, relevând locul și rolul lor într-o istorie literară, despre folcloriști de ieri și de azi, despre personalități cu care și-a întretăiat pașii în viață (evocându-le cu nostalgie și cu mare prețuire) etc. etc. Nu lipsesc nici comentariile pe marginea unor evenimente

culturale la care a participat sau despre care s-a scris în presă.

Sunt apoi evocările prilejuite de întâlniri-le cu oameni care au lăsat ceva în urma lor (Ovidiu Papadima, care, între altele, i-a făcut și o serie de confesiuni legate de anii petrecuți în închisoare).

Este foarte interesant că în toate paginile sale (multe adunate acum în volum de prin revistele în care au fost risipite de-a lungul anilor) autorul rămâne egal cu sine, respectă întru totul adevărul, nu denaturează și nu cosmetizează portrete și chipuri, dovedind, de la prima și până la ultima frază o sinceritate care cucerește și ale cărei ecouri persistă în mintea cititorului multă vreme.

Fiind într-un anume fel adjuvante ale studiilor și monografiilor semnate de d-sa de-a lungul timpului, cele două cărți despre care am scris aci dau seamă, în bună măsură și în plan mai larg despre o vocație de cărturar și de filolog și despre un destin pe deplin împlinit.

Ion Haineș

**„FIINȚE STRANII”
(„STRANGE BEINGS”)
LIDIA VIANU, ED. EIKON,
2024**

Despre autoare

Poetă, prozatoare, critic literar, anglistă și traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România, Absolventă a Facultății de Limbi Germanice (Română-Engleză), Universitatea din București. Doctorat în literatură comparată (1978). Profesor de literatură britanică modernă și contemporană la Universitatea din București. Fondator și Director al Contemporary Literature Press, editura online a Universității din București. Fondator și Director al revistei Translation Cafe. Fondator și Director al Masteratului pentru Traducerea Textului Literar Contemporan. Profesor Fulbright la University of California - Berkeley și State University of New York-Binghamton.

Cartea Lidiei Vianu este o carte stranie, cu personaje stranii, cu nume stranii, care populează un univers straniu, cu numeroase trimiteri la realitate, la o realitate concretă, pe care o cunoaștem.

Cartea este un fel de basm modern, o poveste în care întâmplările au un tâlc, un sens.

„Fiecare viață are un moment de grație.”, spune autoarea. „Când vezi. Când tot ce vezi are un sens. Când toate sensurile sunt de fapt unul singur. Când ții sensul acela în palmă. Când nimic nu-ți stă în cale”.

Cartea este o meditație despre viață și sensurile ei. O amplă confesiune despre trecut și prezent. Ea are un caracter poetic și un aer misterios, așa cum sunt toate cărțile Lidiei Vianu. Personajele vin dintr-o lume fără *unde* și *când*, fără spațiu și timp.

Autoarea hotărăște ca pe cele două personaje principale ale poveștii să le cheme Ayu și Ay.

„Ayu se află în lumea de aici, și nu se simte deloc acasă în ea. Are 100 de ani (?), dar viața lui nu se măsoară în ani.” Ayu nu știe să înoate, dar vrea să traverseze înot lacul Snagov. „Ori trec, ori mă înec”, hotărăște el. Se scufundă de mai multe ori își pierde răsuflarea, dar Ay, care are a patra vară pe Pământ și vine din aceeași lume ca și el, îl salvează. Clipa aceasta s-a întâmplat. „Atunci când va veni vremea, după ea se vor recunoaște”.

Mai rămâne un personaj misterios, Ae. La o întrebare a acestuia, Ay răspunde „Eu mi-aș dori să fiu. Când o să fiu mare”.

Ay este un personaj misterios, ea zboară. Ea este un înțeles încă neștiut. „Eu spun Ee -și suntem nor. Nu avem pași. Nu avem vorbe. Doar brațe, brațele tale, care mă urcă pe umeri, și brațele mele, care abia ajung să-ți înconjoare beregata...” „E este tot ceea ce se întâmplă dincolo de Niciodată”.

Fetița Ay (de patru ani) învață zilele săptămânii și lunile anului. Ea învață englezește și înțelege de ce sunt atâtea limbi pe pământ.

„Ca să poți spune fiecărui lucru în mai multe feluri”, îi răspunde Ayu, care poate fi tatăl ei.

Dialogul cu fetița Ay e savuros:

- Cum e Sulina?

E pe Dunăre.

- Ce-i aia Dunăre?

Râul pe care o să mergem noi cu vaporul când o să te duc la mare, Marea Neagră.

-Ce-am făcut rău? Nu mă duci mai bine la o mare albă? Ori roșie Mă pedepsești că nu știu grecește, și mă duci la o mare neagră?

Un episod foarte interesant este cel 23 august. Cei doi, Ayu și Ay, se află pe o stradă foarte aglomerată., unde se strigă „Trăiască”.

- De ce strigă „Trăiască”? , întreabă Ay.

Răspunsul ironic:

- Toată lumea vrea să trăiască.

- Păi atunci de ce strigă numai unii? Tu nu vrei?

- Șssst, spui. E secretul nostru. Noi vrem să trăim altfel.

- Nu strigă nimeni în englezește în afară de tine.

- Eu pe românește nu zic vorbele alea cu gura mare. Sunt de defilare

Un alt episod deosebit de important este cel despre celebrul caleidoscop, despre care autoarea a scris o carte întreagă. Imaginea acestui caleidoscop o urmărește și ea îi explică fetei, prin intermediul lui Ay.

„Kalos, adică frumos, ca în ca și grafie, când înveți tu să scrii citeț literele.

-Eidos, adică imagine, ca atunci când vezi ceva. Un copac la care te uiți este o imagine.

-,„Scop” vine de la vorba grecească *skopein*, adică „a vedea”. Deci caleidoscopul este „o imagine frumoasă pe care numai cu ochii o vedem”.

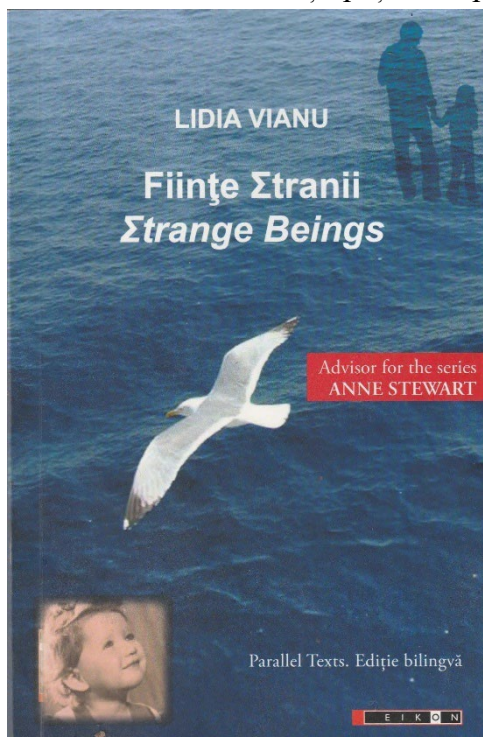
Autoarea povestește întâmplarea petrecută cu mulți ani în urmă, când caleidoscopul s-a rostogolit de pe masă și s-a spart.

Un elogiu al prieteniei. "Poți face cu ei o mulțime de lucruri, poți să stai de vorbă despre cărți, poți să te plimbi pe toate străzile din jurul școlii Mecet, poți să-ți faci temele cu ea".

Cartea Lidiei Vianu este și un ghid turistic, și unul cultural. Ea ne plimbă pe străzile Bucureștiului, pe la Academie și Ateneu, pe la Foișorul de Foc, pe Calea Rahovei, prin parcuri, prin Herăstrău, pe la Sulina și Marea Neagră. Totul, cu aerul cel mai firesc, cel mai prietenesc, într-un stil personal, intelectual, care face lectura agreabilă și incitantă.

O altă observație: poza albatrosului, cu aripile larg deschise deasupra mării și cu imaginea unei fete în colțul stâng al copertii, și aceeași imagine, dar cu au-

toarea în medalion, la o altă vârstă, plus silueta unui bărbat ținând de mână o fetiță, este emblematică și nu mai are nevoie de cuvinte.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Regretații Aurora Cornu
și Marin Preda

Marian Odangiu

FASCINAȚIE, EROTISM, RĂZBOI

Ivoria Belova. Patimile după Heidegger, Igor Isac-Olișcănescu introduce în ecuație un detaliu insolit: implicarea în evenimente a românilor de dincolo de Prut, dramele și contradicțiile care au însoțit această implicare, întorsăturile și răsturnările de destin, solidarizările și trădările, înălțările și înfrângerile basarabenilor aflați întotdeauna, la fel ca toți românii, *sub* Istorie. Fără a fi trăit efectiv întâmplările narate, dar "acoperindu-le" cu o inventivitate românească ce dovedește o bună cunoaștere *dinlăuntru* a spiritului, filosofiei, mentalităților și comportamentului moldovenilor, Igor Isac-Olișcănescu scrie un roman a cărui esență este *autobiografică*, la fel ca și volumele sale anterioare, *Cartea așteptării* și *În umbra destinului*, apărute, ambele, în 2011, la Editura Eikon. Sunt, toate trei, cărți ale *mărturisirii*, dar și ale *neîmplinirii*, ale *insatisfacției* și ale *refuzului de a accepta starea pe loc*. Romancierul este un *globetrotter*, niciodată mulțumit de locul în care trăiește, niciodată satisfăcut de ceea ce realitatea îi pune la dispoziție ca răspuns la capacitatea, vocația și talentele sale. Iar *Ivoria Belova. Patimile după Heidegger* e un roman scris tocmai dintr-o asemenea perspectivă, în care fantezia și elementul autobiografic sunt în complementare.

În 1994, Grigore Pribeagu, un alter ego "în oglindă" al autorului, pictor originar din Basarabia, poposește în Banat, la Hușnița (Oravița). Ca și Igor Isac-Olișcănescu el însuși, Grigore Pribeagu a absolvit universitatea de arte plastice în Estonia, a intenționat să emigreze în Finlanda, dar, venind *Perestroika*, s-a întors acasă, la Chișinău. Și-a părăsit soția și pe cei doi copii, a ajuns șomer, și - ni se explică în *Prolog* -, în condițiile degradării accentuate a vieții - „inflație, sărăcie, o democrație inflamată de promisiuni deșarte” - a venit în România, cu o expoziție itinerantă pe itinerarul Iași, Botoșani, Bistrița, Cluj, Oradea, Arad, Timișoara, Reșița. În ultima localitate, spațiul expozițional fiind ocupat, tablourile îi sunt trimise la Hușnița, o mică localitate pe malul Dunării, un spațiu

aproape magic ce „găzduiește” incredibilele povești din roman și unde eroul/scriitorul se va stabili definitiv. Pe neașteptate, lui Grigore Pribeagu, „începuseră să-i placă gările și să descopere farmecul lor neobișnuit”, ca, de altfel, și protagonistei cărții sale, Ivoria Belova, o bătrână de șaptezeci de ani, cândva frumoasă, întâlnită, la sosire, în gara Hușnița. Un personaj bizar, cu alura Penei Corcodușa, amestec de Ana Karenina și Ema Bovary, pasionată de Lermontov și Heidegger, născută în Rusia, din tată rus și mamă româncă din Basarabia, emigrată în România, în 1944, datorită unui bănățean, Ilie Ilidianu, dezertor din armata lui Ion Antonescu. Pe Ilie Ilidianu, viitorul soț, în complicitate cu mama sa, Serafima, femeia îl adăpostește în Transnistria, la Tiraspol și îl urmează, la sfârșitul războiului, în Banat, la Hușnița. Serafima, mama Ivoriei, a absolvit liceul de fete din Krasnodar și facultatea de medicină din Sankt Petersburg. În anul al cincelea, ea s-a căsătorit cu un tânăr profesor cu zece ani mai în vârstă, Alexandr Belov, căruia îi devine asistentă. Marea Revoluție din Octombrie și, mai ales, ascensiunea lui I.V. Stalin lovesc decisiv liniștea familiei: datorită originii sale nobile, profesorul e degradat, ajunge să lucreze într-un spital și, ulterior, e deportat, cu toți ai săi, în Siberia. Alexandr Belov se îmbolnăvește de tifos și moare. După opt ani de exil, Serafima se întoarce acasă, în Transnistria, unde fiica ei, Ivoria, reușește cu greu să își găsească un serviciu - curier la primăria locală. O împrejurare nefericită face ca tânăra să fie victima unui viol și a unei stranii aventuri amoroase cu agresorul, Vasile Știucă, un "hoț mărunț, parazit al societății". În urma agresiunii sexuale, se naște Gabriel, "copilul cuminte" de mai târziu al cuplului Ilidianu.

Prima jumătate a cărții lui Igor Isac-Olișcănescu este un *bildungsroman* în sensul cel mai cuprinzător al termenului. Beneficiază de o construcție și o arhitectură bine articulate: destinele celor trei protagoniști - Vasile Știucă, Ilie Ilidianu și Ivoria Belova -, sunt urmărite în paralel, pas cu pas. Traseele existențiale se inferează subtil, întâmplările sunt zguduitoare, scenele de război, mai ales, au coerență, realism și veridicitate.

Născut într-un sat prăpădit, nu departe de Tiraspol, pe malul stâng al Nistrului, Vasile Știucă, și-a petrecut copilăria la orfelinat. La cincisprezece ani, a fost adoptat de o mătușă îndepărtată, bătrână și singură. Dă câteva „lovi-

turi” de găinar, jefuiește casa contabilului șef al primăriei și violează o tânără de șaptesprezece ani, pe Ivoria, aflată, întâmplător, în casa jefuită. Alături de ea, trăiește, ulterior, o scurtă și bizară poveste de dragoste. Izbucnirea războiului îl determină să plece de acasă, merge la Odesa și apoi, cu trenul, la Moscova. Se înrolează în Armata Sovietică, își schimbă numele în Vasili Stiuca și ajunge în linia întâi. Pe front, îl cunoaște, în împrejurări teribile, pe Ilie Ilidianu, care îi și salvează viața. Comite un act de bravură și e propus pentru decorare și înaintare în grad. E rănit de două ori, dar supraviețuiește și luptă alături de biruitoarea Armată Roșie, ajungând până la Berlin. „Vasile a ieșit din război cu un piept plin de medalii pe care le purta mândru în zilele de sărbătoare”, conchide naratorul. Ulterior, Vasili Stiuca devine protejatul generalului Zveriev, primește un alt nume – Vasile Stukaciov, și ajunge „informator” al sovieticilor. E trimis cu misiunea de „cârțiță sub acoperire” în închisoarea Lubeanka, unde „îi dă în gât pe câțiva dintre deținuții rebeli”. E recompensat financiar și trimis la odihnă în Italia. Ulterior, i se dă o nouă misiune: „să facem din România a șaisprezecea Republică Sovietică”.

Sub numele de Vasile Caras, e transferat în țara de dincoace de Prut și numit șef al serviciilor secrete din sud-vestul țării. I se repartizează o locuință de serviciu la Hușnița, unde îi va reîntâlni pe Ilie Ilidianu și Ivoria Belova și unde viețuiește ca un veritabil stăpân cu drept de viață și de moarte asupra supușilor, alături de inginerul sovietic, Vladimir Vorobiov, responsabilul cu exploatarea uraniului din mina de la Ciuda din apropiere de Hușnița. Parcurge glorios procesul de comunizare, și ajunge, în vremea lui Dej, deputat. În cele din urmă, moare în condiții neelucidate în timpul evenimentelor din Decembrie 1989.

La polul opus, Ilie Ilidianu provine dintr-o familie tradițională de gugulani, tatăl său, Petre, fiind unul dintre liderii Mișcării Legionare Garda de Fier din zonă: „un polemist aprins,

care cunoștea bine istorie, dar și situația actuală a țării”. La cei douăzeci și trei de ani ai săi, Ilie se însoară cu o fată din sat, Gina, și în condițiile izbucnirii războiului, se îndreaptă spre Timișoara și se înrolează în armata lui Ion Antonescu, animat de puternicele sentimente patriotice sădite de tatăl său. Ajunge la București, la Chișinău și la Odesa, unde participă la acțiunile dure ale armatei române împotriva evreilor. Refuză să împuște, la ordinul unui ofițer român, doi copii și este trimis în linia întâi la asediul Moscovei ca interpret între aliați, având avantajul de a ști, din copilărie, limba germană. Pe front, îl întâlnește pe Vasile Știucă și îi salvează viața. Tot acolo, își întâlnește un alt prieten din copilărie, pe Franț, militar în armata germană, care, surprinzător refuză însă să îl recunoască. După moartea acestuia, Ilie dezertează, trece prin aventuri incredibile, ajunge la Kiev și se oprește, în cele din urmă, la Tiraspol, în Transnistria, unde e găzduit și ascuns de cele două femei, Serafima și Ivoria Belova. Se însoară cu cea din urmă, pe care, anterior, o salvase de la un alt viol, îi adoptă băiatul, pe Gabriel, are, la rândul lui, un fecior cu Ivoria, pe Nicolae, „băiatul rău”, și, după încheierea păcii, revine la Hușnița cu noua sa familie. E angajat la mina de

uraniu de la Ciuda, unde coordonează un grup prizonieri naziști exploatați ca mineri: o aventură plină de întorsături șocante, de evenimente neobișnuite.

În cea de-a doua jumătate a cărții sale, Igor Isac-Olișcănescu schimbă radical configurația romanescă, felul în care *povestea* celor trei protagoniști e transformată în edificiu epic. ”Capitolele” își reduc serios dimensiunile, devin, mai degrabă, proze scurte, cvasiautonomie, aduc în scenă personaje noi, precum Leon Tipătescu, preot greco-catolic convertit la ortodoxie, colaborator al Securității, Toni Pricop, fost liberal convins, ajuns sublocotenent în armata lui Antonescu, uluitoare sosie a lui Stalin din Hușnița, Doru Borozan, un țăran sfătos ajuns măturător de stradă, sau, în sfârșit, Mihai/Mișu Novac, profesor de română și latină al liceului din Hușnița, alături de

care Ivoria trăiește o nouă aventură erotică. Dar și povești de viață încărcate cu o puternică simbolistică, cu inflexiuni mitico-magice, precum crizele psihologice și trăirile de esență mistică ale lui Vasile Caras, viziunile onirice legate de livada de cireși de la marginea orașului ce aparținuse unui baron german etc. În cele din urmă, Mihai Novac condamnat în *spiritul și stilul epocii* și moare în penitenciarul de la Aiud. La rândul ei, Ivoria e internată în ospiciul de la Gutuia, unde își petrece restul vieții.

Legătura cu Heidegger e motivată de relația lui Ilie Ilidiano cu un prizonier german, fost student al filosofului, posesor al unui manuscris al acestuia. De asemenea, în text, apar numeroase reflecții și comentarii consonante cu gândirea autorului faimoasei *Sein und Zeit*. Dar toate acestea nu trimit romanul în zona eseului, chiar dacă, inițial, el s-a intitulat *Apocalipsa după Heidegger*. Poate în promisa de către autor, la final, ”a doua carte”...

*Igor Isac-Olișcănescu, *Ivoria Belova. Patimile după Heidegger*, roman, Editura Junimea, 2025

Rodica Gabriela Chira

ÎN DRUMUL SPRE ADEVĂRATA LIBERTATE

Cassandra Ioan, *Aproape înțeleasa fericire*, Prefață Liliana Ursu, București, Cartea românească, 2024. De ce volumul se numește astfel? Explicația o găsim în versetul 13:12 din 1 Corinteni, care spune: „Căci acum vedem prin oglindă, ca-n ghicitoră; dar atunci față către față. Acum cunosc în parte; atunci însă deplin voi cunoaște, așa cum și eu deplin sunt cunoscut.” Tot ce descoperim în această lume este sub semnul unei incertitudini datorate coborârii în materie. De aici imperfecțiunile, de aici un fel de neputință în trăirea deplină a fericirii. Experimentarea neputinței poate aduce cu sine fie o nemulțumire perpetuă manifestată printr-o oarecare dorință de distanțare, de amortire a simțurilor, regăsită în cuvinte amare („Timp putred./ Beție fără alcool – *Clipei*, 56), fie printr-o regăsire a armoniei în gesturi mărunte, cotidiene, precum cele ale ocupațiilor aparent banale ale unei gospodine, exprimate în cuvinte cât se poate de obișnuite (*Eu și ei*, 60).

Starea de „aproape înțeleasă fericire” este trăită într-un moment de grație și atestată prin poemul *Întâmplare* (52) „într-o duminică”, „pe la ora trei” când a existat un „aproape văzut dialog” dintre „aproape uitatul miros de liliac” și „aproape uitata poezie” care „a scos din țâțâni ușa sufletului”. Ei, dacă aceasta s-a întâmplat duminică pe la ora trei, „Azi/ între două și trei/ poezii își plâng iubirile” sau mai degrabă „eșecurile de a iubi”, pentru că nu găsesc „cea mai senină și scurtă cale/ de la minte la inimă”. Însă, din „lacrimile lor de foc” se naște speranța, astfel că la „patru și zece” poezii încep „să culeagă păpădii” (*Azi între două și trei*, 42).

Poeziile din acest volum sunt de dimensiuni reduse, mergând, în medie, de la patru la cincisprezece versuri, cu mesajul extrem de concentrat, prin realizare de imagini percutante. Poemul *Revărsare* (11), cu doar șase versuri, devine mărturie a nevoii de a scrie, a maturității poetice: „Izvorul de cuvinte mustește,/ Reavăn pământul îl filtrează./ Pietrele îl șlefuiesc și-l diguie. //

Izvorul bălțește/ Acum îmbăiază pietre verticale/ O adevărată cascadă.” Prin chiar scurtimea lor și mesajul punctual, poemele cuprind câte o lume care scoate în evidență interconexiuni permanente dintre lumi, pătrund în adâncul ființei provocând emoții purificatoare: „Învelită în pace,/ Dincolo de lațurile furtunii/ Sub streășina munților,/ Ascult susurul acestui izvor,/ Însăilat în liniștea zorilor de zi,/ Ca un model popular/ Pe mâneca unei ii.” (*Arhondaric*, 15). Poeta denunță amenințarea perversității, chiar a uciderii cuvintelor, încarcerate în limba de lemn care le încarcă de întuneric (*Agrafă de hârtie*, 44). Ea simte nevoia de aer care să ducă la căderea vâmlor, astfel încât „o inimă uriașă” să-i însuflețească pe toți (*Aerul*, 36), inclusiv pe cei privați de libertatea fizică de la Penitenciarul Aiud (*Basm personal*, 51, *Aud, Aiud!*, 53).

O tonalitate particulară, un crescendo ce culminează printr-o „rezolvare” surprinzătoare întâlnim în poemele-repetiții, ca în *Aud, Aiud!*, de pildă, unde verbul a auzi la persoana întâi singular începe fiecare frază; ca în *Deturnare* (46), unde avem repetatul „Ficțiunea este...”, un început de frază întrerupt de o altă acțiune („Tocmai atunci o”...); în *Iubire* (17), cu „M-am uitat în”...

Întâlnim și poezii cu rimă, în perfectă corelare cu mesajul, cu conținutul. Astfel se întâmplă în scurta poezie ***, singura din volum fără titlu, în care, ca într-o incantație, enumeră stări ale deținuților de la Aiud: „Amfibi pe tibii/ Sco-

ruși pe la uși,/ Rodii prin zodii,/ Manej în gâtlej,/ Vaer în aer,/ În ochi – caracatiță subțire./ În gând – regăsire.” (57); sau în poezia *Urne* (27), în care Casandra Ioan evocă strămoșii, accentuând legătura dintre generații, sentimentul puternic de comunitate pe care-l mărturisește și în jurnalul intitulat *Drumul rodiilor*.

„Vai autorului care nu seamănă cu scrisul său, – și vai poetului care nu seamănă cu versul său” spunea Nichita Stănescu în *Fiziologia criticii* (București, Editura Eminescu, 1990). Dacă dorim să ne convingem că autoarea seamănă cu scrisul său, citim *Drumul rodiilor* (Cluj-Napoca, Grinta, 2019), care ne ajută, printre altele, să înțelegem cum a ajuns să scrie *Poemul meu* (59) în Catedrala Sfântului Francisc din Assisi la Santa Fe, în iulie 2007 sau *Tăietorii de lemne* (48), în urma vizitei la Muzeul de Artă Naivă din Zagreb, în 2016. Poetesa Casandra Ioan seamănă cu versul său. Se apropie de viață cu elanul lucidității și al sensibilității feminine ajunse la vârsta maturității, definindu-și ființa prin asumare, prin eliminare, prin decantare, înlăturând părțile care n-o reprezintă spre a ajunge la esență (*Definire*, 9). În spațiul pe care-l deschide, se perindă evenimente eliberate din cotidian prin cuvânt într-o metamorfoză în care simbolismul feminin al apei, alături de prezența celorlalte trei elemente reconstituie lumea, instalând-o în metafizic.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Regrețatii Gheorghe Crăciun,
Al. Th Ionescu și Luca Pițu

Ana Ocoleanu

ALICE VOINESCU ȘI OLTENIA

În urmă cu 140 de ani, la 10 februarie 1885 se naștea la Turnu Severin Alice Voinescu, prima femeie din România care va obține doctoratul în filosofie, și nu oriunde și nici ori-când, ci la Sorbonna, în 1913, când acest lucru era dificil de atins chiar și pentru femeile din țări mult mai dezvoltate cultural și economic din Europa. Alice Voinescu își va elaborat teza de doctorat sub îndrumarea savantului francez Lucien Lévy-Bruhl, lucrarea sa având ca temă filosofia neokantiană germană a Școlii de la Marburg. În timpul perioadei de pregătire a doctoratului, profesorul ei îndrumător i-a sugerat tinerei românce născute la Severin să se informeze despre curentul neokantian chiar de la sursă, de la întemeietorii acestei Școli, filosofi germani Hermann Cohen și Paul Natorp. Prin urmare, Alice Voinescu va petrece circa un an la Marburg, după ce, înainte cu ceva timp, tânăra cercetătoare frecventase și alte universități germane, între care München și Leipzig. Desigur, anii petrecuți în străinătate i-au deschis orizontul științific și cultural, iar acest bagaj de cunoștințe l-a îmbogățit pe tot parcursul vieții, dăruindu-l mai departe celor din jur cu un devotament de dascăl ieșit din comun. După obținerea titlului de doctor, tinerei universitare românce, deși i se oferise posibilitatea să rămână la Paris, pentru a preda în învățământul superior francez și american, se întoarce în România unde o aștepta logodnicul ei, Stelian Voinescu cu care ulterior se va căsători. Începând cu anul 1922, Alice Voinescu va preda estetică și istoria literaturii dramatice în cadrul Conservatorului Regal de Artă Dramatică din București, până când în anul 1948 a fost pensionată forțat, apoi trimisă în închisoare și în domiciliu forțat.

Într-un amplu interviu acordat lui Ion Biberi, medicul scriitor, severinean și el, Alice Voinescu evocă anii copilăriei petrecută la Severin: „O mărturisesc: am avut o copilărie bogată și încântătoare. Datoriez totul părinților mei, oameni cultivați și iubitori de toate manifestările gândului. Aveau înțelegere, indulgență, bunăta-

te. Aveau respect față de semenii, pe care ni l-au comunicat și nouă copiilor. Aveau respect pentru copii. Socotesc că partea cea mai bună a gândului și sensibilității mele o datorez părinților și atmosferei de înțelegere în care am trăit în copilărie. Acolo, în mediul familial, am deprins entuziasmul și dragostea pentru carte. Am trăit într-o atmosferă cu adevărat occidentală, având în părinți adevărați prieteni. Părinții discutați cu noi”¹.

De altfel, despre atmosfera occidentală în care a trăit și s-a format Alice Voinescu în copilărie, autoarea menționează și în *Jurnal*: „Resimt deseori un occidentalism în mine care stăpânește românismul meu. Desigur atmosfera celor 15 ani de acasă! Mama crescută în străinătate, tradiționalistă înfocată, dar teoretic. Mult mai român era Sterică, deși jumătate grec! Călugărițele, Frau Flora, Merchenbücher, liedurile lui Schubert, pe care le cântam când încă nu știam doina! Atmosfera unei familii occidentale, cu nostalgia Occidentului! Și totuși, mă simt româncă prin dragostea pentru pământul și omul românesc. Și desigur prin instinctivul atașament pentru ortodoxia pe care am apărât-o în mine împotriva tuturor asalturilor venite de oriunde. Și mama, la fel! Tata era profund ortodox – fără s-o știe. Această fidelitate, susținută apoi și de cunoașterea critică, mă salvează în propriii mei ochi. Sunt româncă adevărată, prin chiar subconștientul meu. Mă simt solidară cu ultimul milog român”².

Deși a trăit și a predat la București, Alice Voinescu a conferențiat în mai multe orașe din România, neocolind, evident, Oltenia sa de baștină. În acest sens, cu prilejul unei conferințe susținute în anul 1935 la Severin, autoarea trăiește o adâncă emoție la reîntâlnirea cu orașul copilăriei sale fericite. Astfel, Ion Biberi își amintește și relatează în revista *Manuscriptum* în cadrul rubricii *Rotonda 13*, prin care personalitatea distinsei profesoare era evocată de câțiva oameni de cultură care o cunoscuseră: „Aș vrea să amintesc acu, aici, un moment dramatic trăit de Alice Voinescu înspre anul 1935, când a ținut o conferință într-o sală din Turnu-Severin. În

¹ Ion BIBERI: *Lumea de mâine*, ediția a doua, cu un cuvânt înainte de Adrian Cioroianu, Editura Curtea Veche, București, 2001, p. 118.

² Alice VOINESCU: *Jurnal*, ediție critică, evocare, tabel biobibliografic și note de Maria Ana Murnu, prefată de Alexandru Paleologu, vol. 1, Editura Polirom, 2013, vol. I, p. 376.

momentul când a trebuit să ia cuvântul, ochii i s-au umplut de lacrimi și a fost copleșită de o emoție atât e puternică încât a avut nevoie de câteva minute pentru a se domina. Și avea de ce. În Turnu Severin își formase personalitatea”³.

A doua conferință pe care autoarea o ține în orașul natal are loc în anul 1944, la aproximativ opt ani față de cea la care se referă Ion Biberi. Impresiile cu care gânditoarea se întoarce din orașul natal le consemnează în *Jurnal*: „Pui mic, m-am întors de la Severin. Două zile obositoare, dar plăcute. Dacă nu mă temeam că deranjez, mai stăm până mâine. Liniște, oamenii mai calmi, mai ușor de mulțumit. Conferința bună, lumea părea încântată, sau iluzii? Seara, masă foarte simpatică la Costescu. Oameni deștepti, cu lectură, simpatici foc, mâncarea chiar prea bună. Dunărea calmă, impasibilă, măreață. Plimbarea scurtă în fața ei mi-a făcut bine. Azi-dimineață la cimitir m-am dus la ai mei, mulțumită că am putut îngenuchea la ei, grație finului care a îngrijit mormântul splendid. Vizită pe la prieteni, bătrâni și Dunărea”⁴.

Mai există o referință în *Jurnal*, în care Alice Voinescu vorbește despre o vizită pe care o face la Severin în vara anului 1943, dar din context nu reiese exact dacă este vorba, de asemenea, și despre susținerea vreunei conferințe. După cum aflăm din *Jurnal*, profesoara de edesetică va petrece unsprezece zile la Plopi, satul în care a copilărit și în care familia mamei își avea moșia, pe care nu-l mai revăzuse de 37 de ani: „De unsprezece zie, la Plopi, am trăit ca și cum nu ar fi trecut 37 de ani de când nu l-am mai văzut. E curios, ce sentiment de eternitate și de inatacabil simt aci pentru legăturile între oameni și trecut. Mă simt acasă, deși nimic nu mai e al meu. Întâlnirea cu satul, la Biserică, a avut ceva simbolic pentru această inexplicabilă legătură a tradiției între oameni. Părintele Stoichițescu a știut să prezinte atât de adânc omenos această legătură, încât, fără să mai fiu proprietară, am simțit legătura și obligația mea față de acești oameni. A fost un ceas trist, dar adânc deșteptător nu numai de amintiri, dar și de sițăminte vii, actuale, dedesubtul unui strat de simțăminte oficiale. Am trecut pe lângă locul casei noastre cu liniște. În inimă a mai rămas vie, reală, căsuța noastră acoperită de flori, iar grădina e acum un parc frumos. De ce să plâng?

(...) Părintele a fost minunat înpredică, înecarea trecutului, în pomenirea voastră, în prezentarea mea. A fost un ceas solemn pentru mine, poate și pentru sat”⁵.

În toamna anului 1943 o aflăm pe Alice Voinescu la Craiova, la „conferința la franțuji”⁶, unde se va duce cu bucurie, dar și cu teamă, deoarece nu cunoștea „lumea” de acolo: „Măine la 7 dimineața plec la Craiova. Conferință la franțuji. Mă bucur și mă tem, nu cunosc lumea”⁷. Temerile ei nu vor fi justificate, deoarece atmosfera găsită în Bănie și, mai ales prezența Elenei Farago în preajma ei o vor face să se simtă foarte bine. În *Jurnal*, consemnează impresiile trăite: „Dragule, m-am întors de la Craiova frântă de oboseală, dar mulțumită. Schimbare bună. M-au răsfățat, m-au plimbat, m-au tratat ca pe un om de seamă. Când plec de-acasă, aflu și eu cine sunt. Biserica pictată de Stoenescu, interesantă ca colorit, dar tipurile de sfinți și îngeri lipsite de mistică, mai mult diavoli. Amestec de rigiditate bizantină și de suplețe florentină. N-am impresia unei inspirații reale, combinație intelectuală. La Muzeul Aman, unele penițe și gravuri delicioase. Portrete frumoase, multe tablouri bune, interesant cel cu țărâna în ușa și peisaj impresionist. M-a bucurat cunoștința cu Elena Farago, figură din altă vreme, tip romantic. Ruptă din viață, dar deschisă oamenilor. Entuziasm viu, căldură și conștiință de sine. Mi-a făcut bine, mi-a plăcut această escapadă”⁸.

Alice Voinescu s-a simțit mereu olteancă și era foarte mândră de acest lucru. De altfel, după cum mărturisesc cei care au cunoscut-o, discursul ei, atât cel public, cât și cel colocvial, era împânzit de „oltenisme”. Alexandru Paleologu, care o cunoscuse încă de pe vremea când el era copil, scotea în evidență în cadrul deja amintitei discuții de la Muzeul Literaturii Române superioritatea exprimării orale a profesoarei prin spontaneitate și cursivitate în defavoarea celei scrise, afectate de un anumit purism lexical, care „nu apărea în vorbirea ei foarte colorată de franțuzisme”⁹. Șerban Cioculescu, prezent și el la discuția evocatoare, a ținut să precizeze

⁵ *Ibidem*, pp. 33-34.

⁶ *Ibidem*, p. 37.

⁷ *Ibidem*, p. 37.

⁸ *Ibidem*, p. 37.

⁹ Alexandru PALEOLOGU (*Rotonda 13*), în *Manuscriptum* 3/1979 (36), anul X, revistă trimestrială editată de Muzeul Literaturii Române, pp. 121-122.

³ Ion BIBERI (*Rotonda 13*), în *Manuscriptum* 3/1979 (36), anul X, revistă trimestrială editată de Muzeul Literaturii Române, pp. 121-122.

⁴ Alice VOINESCU, *op.cit.*, vol.II, p. 59.

că, în afară de cuvintele împrumutate din limba franceză, Alice Voinescu folosea și multe „oltenisme”, de care, conform lui Alexandru Paleologu, „își dădea seama și roșea ca o domnișoară”¹⁰, acea vorbire „cu franțuzisme și oltenisme [fiind] extrem de firească, extrem de cursivă, comunicantă”¹¹.

După venirea regimului comunist, Alice Voinescu a fost condamnată la 19 luni de închisoare, după care a urmat o perioadă de peste un an de domiciliu forțat în satul Costești din Moldova. În aceste condiții de viață extrem de grele și nemeritate, în care la un moment dat nu avea voie să iasă nici măcar până la biserica din sat, profesoara de estetică, deși în vârstă, bolnavă și aflată printre străini, dă dovadă de o tărie de caracter ieșită din comun.

Cu toate că în perioada detenției sau a domiciliului forțat a avut și multe momente de revoltă, de amărăciune, de îndoială a credinței, în prima zi a anului 1953 pe care o petrece la Costești, își propune să nu se lase doborâtă ce situația deprimantă în care se găsește: „Nu vreau în acest an nou să dau drumul smiorcăielilor. De abia am început să simt că-mi mișcă Oltenia în mine și că mă «oțărăsc» – nu vreau să mă las iar topită ca un om de zăpadă, sau ca untul, sau ca o cremă de zahăr ars sau ca toate gelatinele”¹².

Alice Voinescu se stinge în data de 4 iunie 1961. Ani de zile nu s-a mai scris despre ea și nu i s-a mai publicat nimic până în anul 1983, când la insistențele unui alt mare oltean, Marin Sorescu, va apărea la Editura Eminescu o antologie a scrierilor ei cele mai importante, „Întâlnire cu eroi din literatură și teatru”¹³.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

*Virgil Diaconu, Marius Chelaru, Paulina Popa,
Nicolae Georgescu și Ovidiu Dunăreanu*

¹² Alice VOINESCU: *Scrisori din Costești*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Constandina Brezu, București: Albatros, 2001, p. 66.

¹³ IDEM: *Întâlnire cu eroi din literatură și teatru*, studiu introductiv, antologie și note de Dan Grigorescu, București: Ed. Eminescu, 1983.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

Rodica Paspai Păvălan

**DIN AGENDA
CULURALĂ
CRAIOVEANĂ**

Festivalul internațional „Alexandru Macedonski”, ediția a VII, s-a desfășurat în perioada 22-24 mai 2025, constituindu-se, și de data aceasta, într-un veritabil omagiu adus poetului craiovean. Punctul forte al manifestării a fost colocviul științific, în cadrul căruia au fost prezentate peste 50 de comunicări, susținute de oameni de litere din întreaga țară și din Republica Moldova, Italia, Spania, Maroc și Serbia. În cadrul celor două sesiuni de lansare de carte au fost prezentate lucrări recente ale autorilor George Vulturescu, Gheorghe Glodeanu, Geo Constantinescu, Giovanni Magliocco, Nela Ene, Alexandru Ovidiu Vintilă, Toma Grigorie, Ilona Duță și Ion Munteanu. La statuia poetului, din Grădina Botanică, a avut loc un program literar-muzical, iar la Teatrul de vară din Parcul „Nicolae Romanescu” un spectacol de muzică și poezie macedonskiană, regizat de Nicolae Poghiric și prezentat de Adrian Păduraru. Și-au dat concursul Dorel Vișan, Ducu Bertzi & Friends, Zoița Alecu, Adrian Păduraru, Oana Marcu, Camelia Varga, Cristina Neacșu și Ilie Ghergu. Programul de ansamblu, datorat ca organizare scriitorului Ion Munteanu, a fost întregit prin vizitarea instituțiilor care au găzduit manifestările, respectiv Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman”, Muzeul Cărții și Exilului Românesc și Centrul „Constantin Brâncuși” de la Muzeul de Artă.

La statuia lui Alexandru Macedonski

*

Gala Premiilor UNITER, ediția 33. S-a desfășurat pe data de 26 mai, la Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova, și ca un omagiu adus acestei instituții la împlinirea a 175 de ani de activitate. Gazdele s-au și dovedit a fi la înălțime prin organizare, iar publicul craiovean a făcut dovada unei tradiții culturale demnă de orașele fanion ale țării. Notăm aici câteva dintre cele 29 de premii acordate la această ediție. Premiul „Lucian Pintilie”, pentru cea mai bună regie, a fost obținut de Istvan Albu, de la Teatrul de Nord din Satu Mare, pentru spectacolul „Richard al III-lea”, de William Shakespeare. Premiul pentru cel mai bun actor, în rol principal, a fost câștigat de Vlad Udrescu (spectacolul „Hamlet”, la teatrul craiovean). Cea mai bună actriță a fost desemnată Oana Mogoș (spectacolul „Regina nopții”, la Teatrul Dramatic „Fani Tardini” din Galați). Premiul pentru cea mai bună scenografie a revenit Oanei Micu (pentru scenografia spectacolului „Lecția” de Eugen Ionesco, la Teatrul „Marin Sorescu”). Premiul pentru întreaga activitate a fost acordat actorului Emil Coșeru (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași), actriței bucureștene Rodica Negrea, regizorului Niky Volcz (cu o bogată activitate în țară și în străinătate), scenografului Horațiu Mihaiu (Teatrul de Nord Satu Mare), criticului și istoricului teatral Carmen Mihalache. Un premiu special a fost acordat proiectului „Săptămâna Purcărete”, derulat de Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova.

Secvență de la Gala Premiilor UNITER

*

Redeschiderea Bibliotecii Franceze „Omnia”. După o perioadă de câțiva ani, în care timp a fost consolidată și reabilitată clădirea (monument istoric), Biblioteca Franceză „Omnia” și-a deschis din nou ușile, inaugurarea

pentru public fiind pe 26 mai. Este una dintre primele instituții culturale înființate după 1989. Prin ordinul semnat de ministrul culturii la 25 mai 1990, aceasta a devenit filială a Bibliotecii Naționale a României. Bazele ei fuseseră puse imediat după Revoluția din decembrie 1989, la inițiativa unui grup de intelectuali români, cu sprijinul Institutului pentru Dezvoltarea Relațiilor Culturale cu România din Lyon și al Primăriei din Lyon. Au fost prezenți primarul Craiovei, Lia Olguța Vasilescu, președintele Consiliului județean, Cosmin Vasile, oameni de cultură și ziariști.

Redeschiderea Bibliotecii Franceze „Omnia”

*

Zilele municipiului Craiova. Au marcat, în perioada 29 mai – 1 iunie, aniversarea primei mențiuni documentare a orașului, la 1 iunie 1475, și a avut loc, sub acest generic, o largă suită de manifestări culturale și distractive, fiind implicate și instituțiile de cultură. • La Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman” au fost organizate: o expoziție de pictură intitulată *Craiova în imagini*; prezentarea de eseuri – *Femei celebre din Oltenia*; concurs de recitare *Pe aripile poeziei*. • La Muzeul Cărții și Exilului Românesc: Expoziția *Nicolae Romanescu – documente personale*; masa rotundă *Craiova artelor*; prezentare *Casa Dianu, bijuterie arhitecturală a Craiovei, ieri și azi*. • La Muzeul Olteniei: Expoziția *Incursiune în istoria Craiovei*. • La Teatrul Național „Marin Sorescu”: Expoziția *Cu Emil Boroghina, la pas, în Parcul Nicolae Romanescu*. • La Muzeul de Artă Craiova: Expoziția *Tiparele culturii în Craiova de secol XIX – început de secol XX. Pictură, foto-*

grafie, document. • La Filarmonica Oltenia: *Concert simfonic* dedicat Zilei Internaționale a Copilului.

*

Simpozionul „Identitate națională, identitate europeană. Craiova 1475-2025”. A fost organizat de Institutul de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române, în perioada 28-30 mai 2025, în parteneriat cu Comisia de Istorie a Orașelor a Academiei Române, Consiliul Județean Dolj, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman”, Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova, Centrul de Studii și Cercetări de Drept Privat „Ion Dogaru” și TVR Craiova. La simpozion au susținut prelegeri peste 50 de participanți, cercetători din institute ale Academiei Române, cadre didactice universitare, reprezentanți ai societăților și revistelor academice, arhiviști, muzeografi de la mai multe instituții de profil din București, Timișoara, Craiova, Constanța, Sibiu, Arad, Târgu Jiu.

*

La „Întâlnirile SpectActor”, profesorul universitar Dan Ungureanu. Cunoscutul specialist în istoria limbii române, profesor la Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, a fost invitatul lui Nicolae Coande și a susținut, în ziua de 13 iunie, în foaierul Teatrului Național „Marin Sorescu”, conferința *„Când și unde apare limba română?”*. Cu acest prilej, invitatul a prezentat și a oferit autografe pe cea mai recentă carte a sa, *Istoria limbii române*, apărută anul trecut la Editura Cartier.

*

Festivalul internațional „Adrian Păunescu”, ediția a XI-a. Manifestarea a constituit un nou prilej de omagiere a poetului de la Bârca, printr-o suită de momente culturale și muzicale, în zilele de 18-20 iulie. La Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman” a fost lansat volumul *Cărțile poștale ale morții*, iar actorul Dorrel Vișan a făcut un recital-evocare, prin rememorarea poetului și a poeziei sale. La Filarmonica „Oltenia” au avut loc spectacolele „Dor de rost”, susținut de Grigore Leșe și invitații săi și spectacolul „Declarația de drag”, pregătit de Adrian Păduraru. La Teatrul de Vară din Parcul „Nicolae Romanescu”, în seara de 20 iulie, când **poetul** ar fi împlinit 82 de ani, craiovenii au putut urmări un spectacol al „**Cenaclului**

Flacăra”, în care au evoluat mari nume ale muzicii folk, precum Mircea Baniciu, Mircea Vintilă, Cristian Buică, Magda Puskas, Emeric Imre sau Mădălina Amon, iar alături de ei o pleiadă de tineri care bat la porțile afirmării.

Ediția a XI-a a Festivalului Internațional „Adrian Păunescu”

*

Scriitorul și diplomatul Constantin Lupeanu la Craiova. Considerat de specialiști drept cel mai mare sinolog român, scriitorul, traducătorul și diplomatul Constantin Lupeanu – originar din Murgăși-Dolj și absolvent al Liceului „Carol I” din Craiova, ambasador vreme îndelungată în China – a fost, în data de 24 iulie,

invitatul Bibliotecii Județene „Alexandru și Aristia Aman”, pentru o întâlnire cu cititorii craioveni. Activitatea și viața invitatului au fost prezentate de Rodica Păvălan, șef serviciu relații cu publicul în cadrul bibliotecii.

Constantin Lupeanu a tradus în limba chineză cei mai mari scriitori români, dar a tradus și din limba chineză în română peste 30 de volume. În același timp, este un prolific autor de poezie, proză și teatru. Cele mai recente volume tipărite, *Corabia piraților* și *Iubire fără frontieră*, au fost prezentate publicului participant de către prof. Mihaela Rădulescu. Dialogul cu cititorii prezenți la manifestare a fost un prilej pentru cunoașterea mai bună a autorului.

Scriitorul Constantin Lupeanu în dialog cu publicul

Notă: Informațiile și fotografiile incluse în prezentul material provin din prezență directă la evenimente, de la organizatori sau participanți, precum și din mediul online.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Regretații Geo Dumitrescu și Gheorghe Tomozei

Iolanda Mănescu

CARAVANA SHAKESPEARE

Festivalul teatral Shakespeare de la Craiova a fost, încă de la înființare, un eveniment gândit să aducă urbei, regiunii și, de fapt, țării, cele mai valoroase spectacole ale prezentului, puse în scenă de creatori, trupe și actori recunoscuți în întreaga lume. Dintre cei care, după prezența în Festival, au revenit să monteze la teatrul craiovean, confirmându-i astfel valoarea, îi vom aminti pe Declan Donnellan și Nick Ormerod, care, după prezentarea în debutul Festivalului, în 1994, a legendarului lor spectacol *Cum vă place*, urmat de *A douăsprezecea noapte*, *Troilus și Cresida*, *Ce păcat că-i târfă*, *Măsură pentru măsură*, *Poveste de iarnă*, au realizat două montări excelente cu trupa craioveană, mai întâi *Oedip rege* și apoi *Hamlet*, deținător al Premiului Uniter pentru cel mai bun actor acordat lui Vlad Udrescu în rolul titular. Un alt mare nume al regiei mondiale, Robert Wilson, decedat în 2025, după ce cu un an în urmă, în 2024, fusese prezent la Craiova cu „*Furtuna*” pusă în scenă în Bulgaria, la Sofia, a participat prima dată la Festivalul Shakespeare din România cu „*Femeia mării*”, în secțiunea „înfara programului shakespeareian” dat fiind că prezența sa era de mult timp dorită și așteptată, revenind ulterior cu „*Hamlet – un monolog*” și apoi cu „*Sonetele lui Shakespeare*”, pentru ca, în cele din urmă, să monteze aici, la sugestia unui alt mare dispărut, renumitul critic George Banu, extraordinarul său spectacol „*Rinocerii*”, cu Ilie Gheorghe în rol principal. Tot astfel, spre înfrustarea tuturor la trecerea sa dureros de neașteptată în lumea de dincolo, Yuri Butusov, care urma să monteze „*Poveste de iarnă*” și deja cucerise trupa craioveană cu prezența sa magnetică, adusesse la Craiova memorabilul său spectacol „*Măsură pentru măsură*”, și el invitat de multă vreme, prima opțiune, nerealizată din păcate, fiind „*Hamlet*”-ul său de o sensibilitate și profunzime greu de uitat, pe care am avut șansa să îl văd la Erevan, în Armenia, alături de marele selecționar, neobositul creator al Festivalului, Emil Boroghina. Cu mari șanse și cu speranțe din partea trupei craiovene de a veni să pună în scenă la Teatrul „Marin Sorescu”, un alt important reprezentant al celor care au venit la Craiova cu spectacole fabuloase, admirate de întreaga lume a teatrului, vizionarul regizor canadian Robert Lepage, a venit prima dată în Festival, după lungi așteptări, „înfara programului shakespeareian”, cu spectacolul său „*Ace și opiu*”,

iar după aceea cu „887” pentru ca, în 2024, să aducă un superb spectacol-dans „*Tragedia lui Hamlet, Prinț al Danemarcei*”, realizat împreună cu coregraful Guillaume Coté.

Un spectacol spumos, plin de umor și energie, „*Operele complete ale lui WLM ȘXPR*”, regizat de Petre Bokor la Teatrul Național, interpretat de Angel Rababoc, Marian Negrescu, Marian Politic, și prezentat în Festival în 2003, a stat la baza inițiativei pline de inventivitate a conducerii Festivalului și a Teatrului „Marin Sorescu” de a atrage și include, pe lângă spectatorii de teatru devotați, și alte categorii de public din întreaga țară. O primă versiune a Caravanei Shakespeare s-a desfășurat în preambulul celei de a paisprezecea ediții, în 2024, între 25 martie și 30 aprilie, străbătând în cinci săptămâni 30 de orașe. Un grup de trei tineri actori, Lucian Vlăsceanu, Adrian Tudor și Alexandru Gabriel Boboruță, a adus vervă, veselie și bucuria de a coborî teatrul de pe scenă în mijlocul comunităților, prezentând, sub îndrumarea atentă a Directorului Festivalului, Vlad Drăgulescu, o nouă montare a „*Operele complete ale lui William Shakespeare*”, în regia lui Alexandru Boureanu, managerul Teatrului Național. În 2025, „*Caravana Shakespeare Peste Tot*” a luat o amploare mult mai extinsă și diversificată. Între 23 aprilie și 14 septembrie s-a cutreierat țara întreagă, fiind vizitate 61 de localități unde spectacolul s-a desfășurat peste tot, în piețe, în mall-uri, în case de cultură, în parcuri, pe străzi, în parcuri, baze sportive, școli, terenuri de sport, cetăți medievale și în alte spații neconvenționale. Echipa inimoasă, alcătuită din Bianca Holobut, Corina Oprea, Iuliana Danciu, Lucian Vlăsceanu, Marian Colțan, Matei Victoraș Gabriel, Mihai Manea, Mircea Glăvan, Petri Ștefănescu, Sebastian Pop, Sevi Stan, Diana Ștefania Petec, s-a întrecut pe sine în răspândirea entuziasmului de a (se) juca, molipsind astfel spectatorii tineri și mai puțin tineri, iubitorii avizați de teatru sau cei aflați la prima întâlnire cu performerii în ale actoriei și cu măiestria scrisului celui mai mare dramaturg al lumii, William Shakespeare. Programul a inclus ateliere adresate copiilor, spectacol de sonete și spectacol de comedie. Caravana Shakespeare peste tot a uimit nu doar spectatori din întreaga țară, ci a vizitat și unul dintre cele mai importante festivaluri de teatru ale lumii, deplasându-se la Festival Off Avignon unde a fost întâmpinată cu simpatie și căldură. În urma acestui parteneriat, Festivalul Internațional Shakespeare de la Craiova va include anul viitor șapte spectacole selectate, în secțiunea Shakespeare Of(f) Avignon. „*Caravana Shakespeare Peste Tot*” își încheie peregrinarea, cum este și firesc, la Craiova. La început de septembrie, parcare Promenada găzduiește un eveniment care va rămâne, cu siguranță, în inima participanților, atât performeri cât și spectatori.

**JOACHIM DU BELLAY
(1522-1560)**

Rămas orfan de timpuriu, viitorul poet a trăit între roșu și negru – printre oameni de arme și cardinali, cam neglijat de aceștia, trăind mai mult liber, cu o instrucție superficială. Va nutri un mare atașament pentru ținutul natal - Liré pe care avea să-l cânte în sonetele sale. Primul ciclu de sonete – *L'Olive*, inspirate din Petrarca. Mai târziu se va dezice de ofurile de amor petrarchiste. Un unchi al său cardinal îl ia ca secretar și poetul trăiește la Roma într-o perioadă când Curtea Pontificală reprezenta centrul politicii europene. Acum va compune el opera sa cea mai importantă: *Antiquités de Rome* (temă care va fi reluată în aproape toată literatura clasică și, *Les Regrets*, în care cântă Roma modernă dar, mai cu seamă, Liré-ul său natal și Franța. Contemporanii săi l-au socotit egalul lui Ronsard. De fapt el este unic.

**SONETE
(SONNETS)**

Franță, ocean de arte, de arme și de legi,
Cu lapte de la sânu-ți m-ai hrănit ca o mamă
Iar astăzi, precum mielul care mama își cheamă
De numele tău umplu păduri și văi întregi.

Dacă m-ai adoptat ca pe un prunc, atunci
De ce nu-mi răspunzi, Franță crudă fără de seamă?
Franță, Franță, răspunde tristeții-mi ce te cheamă!
Nimeni, numai ecoul glasului meu prin stânci...

Rătăcesc printre fiare cumplite prin câmpie,
Simt cum m-ajunge iarna cu răsuflarea-i vie
Și viforul cel rece mă ară și mă scurmă

Dar, vai, nici ceilalți miei nu găsesc fir de iarbă
Și totuși, nici de lupi nu se plâng, nici de iarnă.
Să fiu eu oare oaia cea mai proastă din turmă?

Fericit acel care precum Ulisse a...

Hălădui pe mare sau, precum cel cu lâna
De aur care-n vreme, cu mintea cum e luna
S-a reîntors acasă la-ai săi, de-a pururea.

Dar eu când revedea-voi, vai, peste casa mea
Din sat, fumul urcând și, în care vreme numa'
Zări-voi gardul 'nalt din jurul curții, suma
A toate câte-nseamnă acas' și-încă ceva!

Cu mult mai dragă-mi este tihna, străbuna zestre,
Decât toate-ale Romei palate, mândre creste;
Decât marmura albă, mai dragă țigla fină,

Mai drag Loarul meu galic decât Tibrul latin,
Mai drag micul Liré decât Mont Palatin
Și, decât briza mării, adierea-angevină.

**MĂ MISTUIE DORINȚA
(DÉSIR M'ENFLAMME)**

Noaptea mi-e scurtă, ziua mă doboară,
Fug de iubire, pasul i-l pândesc,
Aștept un semn de grație, ceresc,
Și drag mi-e dorul care-mi e povară.

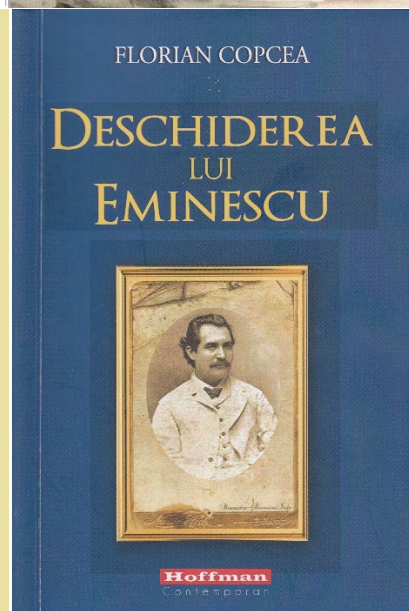
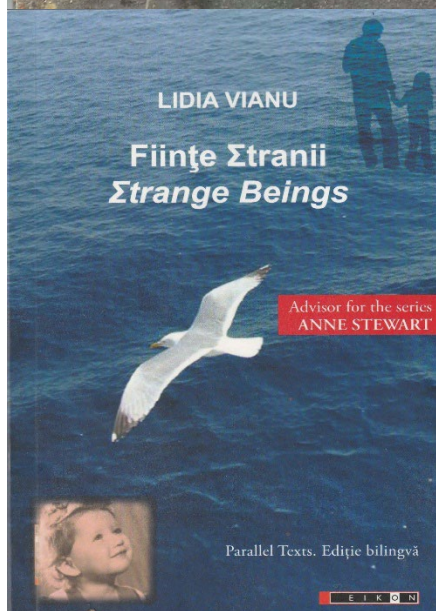
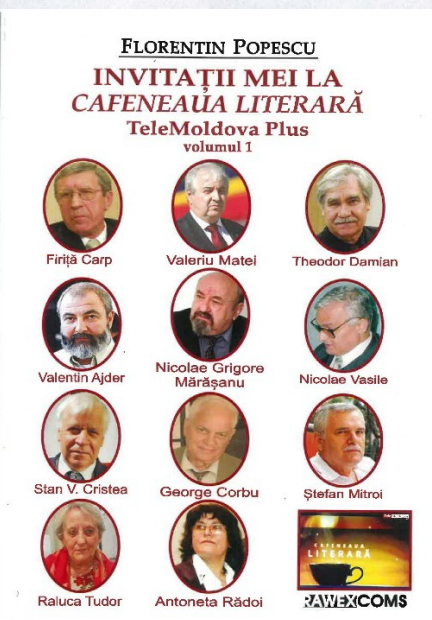
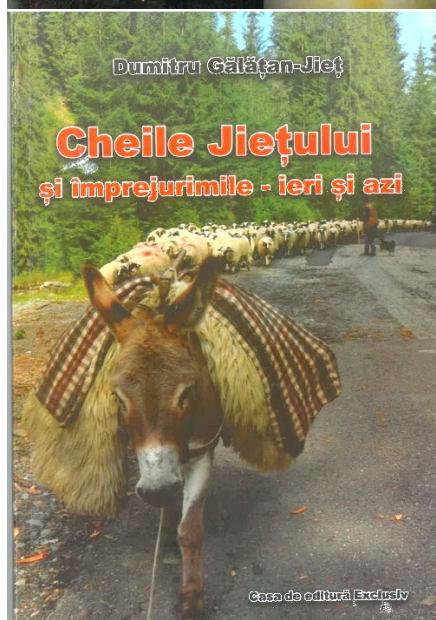
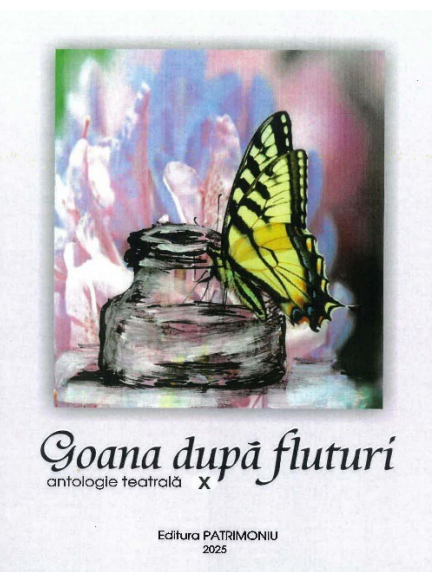
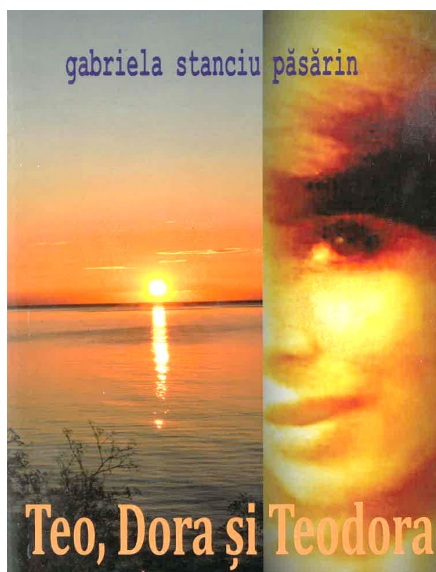
În tot ce-i bine văd o vrere-amară,
Mă mistuie dorința, de jaru-i mă topesc,
Aș vrea să fug, pașii mi se opresc,
Lumina îmi e beznă, bezna – lumină rară.

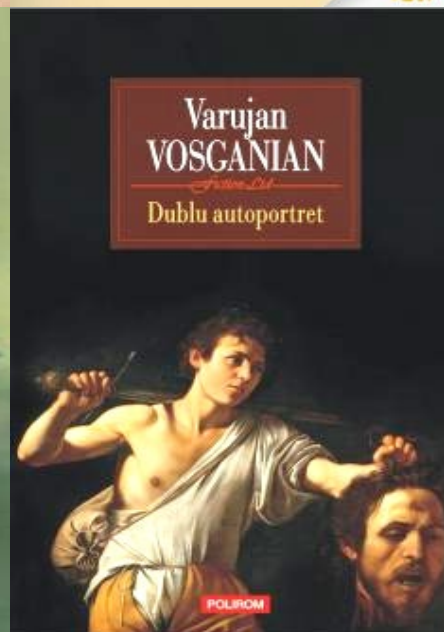
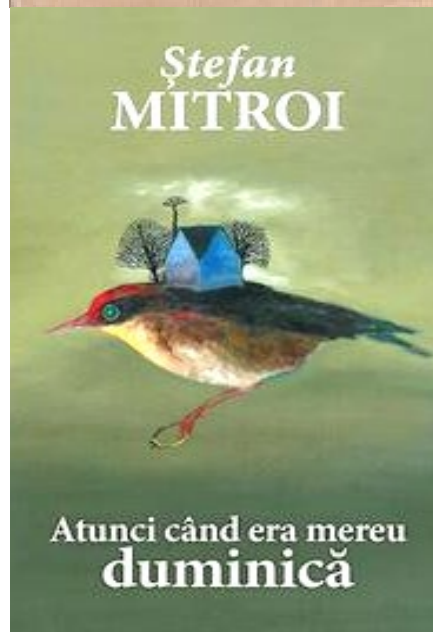
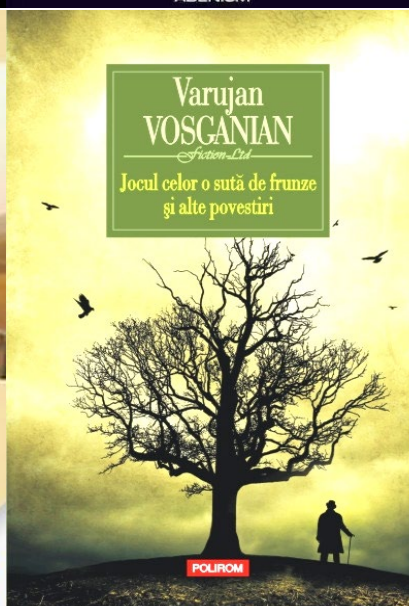
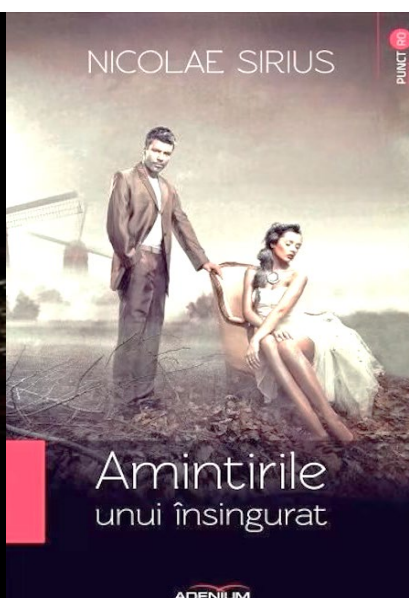
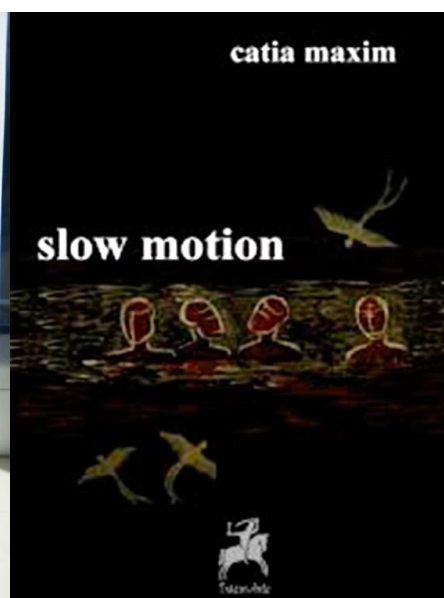
Al tău cu totu-s, mie nu îmi mai aparțin,
Liber mi-e trupul dar legat mă țin
Și inima mi-e parcă sub zăvor.

Aș vrea să am, dar să primesc nu pot,
Rănit mereu, să mă vindec de tot
Cum aș putea, de vechiul greu Amor!

Versiune în limba română de Paula Romanescu

CUPRINS

ESEU

Gelu Negrea

Războiul – filozofie a fricii / 3

EVENIMENT DE MARE ȚINUTĂ

Gheorghe Țiclete

Lecție de poezie la Mogoșoaia / 5

POESIS

Laurențiu Drăgușin

Zbor greu / 8

Luceferii din porți / 8

Vis de copil / 8

Am să fiu / 8

Lacrimă de dor / 8

Aș vrea să pot / 8

Lidia Zadeh Petrescu

Poet în trecere / 9

Justificare / 9

Cuvântul viu / 9

Zădărnice / 10

Esențe / 10

Ion Dulgeac

Comoara / 11

Păcătosul pedepsit / 11

dragoste de toamnă / 11

o poveste fără veste / 11

Diana Dănișor

Existență digitală, alienare blândă / 12

Mesaje nedeschise / 12

Timpul ca aplicație defectă / 12

Eu, versiunea ascunsă / 12

Sunet de notificare metafizică / 12

Marilena Apostu

Prea timpuriu / 13

E luni / 13

Am întâlnit văpăi / 13

Aduc destăinuiiri / 13

Silvia Curelaru-Ibănescu

În duminica aceasta / 13

Să vină zorii / 13

Pentru o clipă tinerețea / 14

Potriviri în taină / 14

Teodor Preda

Decembrie / 14

Liniștea răbdătoare din ochii bufniței / 15

Acolo-n cer pe cheiul infinit / 15

Mimând eternitatea / 15

Mihaela Albu

O zi întreagă / 16

Oglinda / 16

Cercul / 16

Visare / 17

Victoria Milescu

La barul de vizavi / 17

Întrebări vernale / 17

Viața perpetuă / 18

Ploaia s-a rătăcit / 18

Nicolae Tăculescu

Anotimpul iubirilor zălude / 18

Noapte albă / 19

La marea Ionică / 19

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 19

PROZĂ

Elena Armenescu

Enescu și Maruca / 20

Eliza Roha

Amințirile unei fete cumiți (II) / 22

George Geafir

Satira. a patra putere în stat / 25

Ion R. Popa

Chiar așa? / 26

Emilia Dănescu

Răspunsul la întrebare / 28

Elena Dican

Spartac / 29

Gabriela Stanciu Păsărin

Casa bătrânei / 32

Constantin Pădureanu

Groapa / 34

LECTOR

Monica Grosu

Fragilitatea ca artă: Ion Cristofor și metafora „peștelui de sticlă” / 36

Mihai Antonescu

Magia respirației / 37

Florian Copcea

Silvia Curelaru-Ibănescu: Trăiri poetice existențiale / 39

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 40

Mircea Pospai

De la istoria clipei, la eternitate / 41

Florentin Popescu

Amprente cititorului profesionist / 43

Ion Haineș

"Ființe stranie", ("Strange Beings") / 45

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 46

Marian Odangiu

Fascinație, erotism, război / 47

Rodica Gabriela Chira

În drumul spre adevărată libertate / 49

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 50

ISTORIA GÂNDIRII FILOZOFICE

Ana Ocoleanu

Alice Voinescu și Oltenia / 51

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 53

MOMENTE MEMORABILE

Rodica Pospai Păvălan

Din agenda culturală craioveană / 54

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 56

EVENIMENT TEATRAL ROMÂNESC

Iolanda Mănescu

Caravana Shakespeare / 57

TRADUCERI LITERARE

Joachim du Bellay (1522-1560) / 58

Sonete (Sonnets) / 58

Mă mistuie dorința (Désir m'enflamme) / 58

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE / 59

Revista apare trimestrial.
Contactați-ne pe adresele specificate.

În atenția colaboratorilor

Textele vor fi scrise cu Times New Roman, corp 12, după modelul celor din revistă (inclusiv cu scrierea semnelor diacritice specifice scrierii limbii române). Notele bibliografice se numerează în continuare și se trec la sfârșitul textului. Este obligatorie utilizarea semnelor de punctuație, exceptând poezia în care se respectă grafia autorilor.

Pentru numărul următor, vă așteptăm materialele până la sfârșitul lunii noiembrie 2025.

NOUL LITERATOR

ISSN 2069-3397